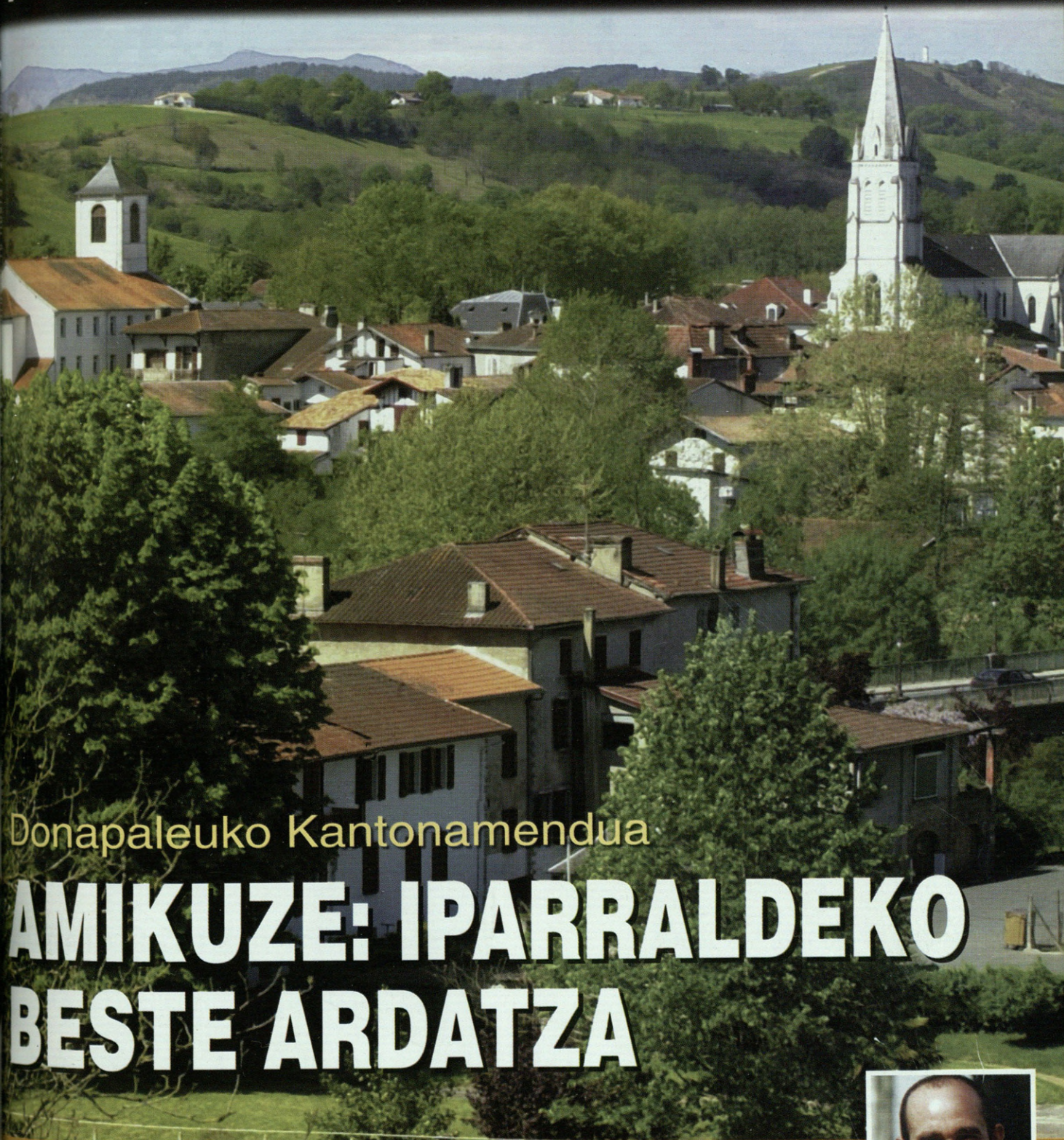

Manol Zubero: "Bi komunitate sozial sortu nahi izatea salagarria da"

ARGIA

E u s k a l H e r r i k o A s t e k a r i a

Donapaleuko Kantonamendua

AMIKUZE: IPARRALDEKO BESTE ARDATZA

Diego Garcia

"Bada garaia azken maratokia egin eta erretiratzeko"

IKASTOLAK 30 URTE

Gaurdanik geroa

DATORREN ASTEAN

Ikastolak

herri urrats 2000

SEASKA

Fédération des écoles en langue Basque
Eskual eskolen federazioa

HERRI URRATS

B E R R E Z I A

Jaiaren nondik norakoak

Itxaro Bordari elkarrizketa

Seaska publikotasunaren bidean

Lehen Herri Urratseko antolatzaile

Pierre Ithourriari elkarrizketa

Xalbador, Piarres Larzabal eta Manel

Erdozainzi Kolegioen berri

Maiatzaren 14ko ARGIArekin batera

Argazkia: Bob Edme
Diseinua: Aitzol Goikoetxea

■ Imanol Zubero: "Bi komunitate sozial sortu nahi izatea salagarria da" 9

■ Donapaleuko Kantonamendua: berrantolaketan aitzindari 21

■ Diego Garcia: "Bada garaia azken maratonia egin eta erretiratzeko" 29

■ Enkarni Genua: "Umeen haurtzaroa askoz lehenago amaitzen da orain" 37

ORRIZ ORRI

Gora Pro Nobis. *Asisko Urmeneta* 4
Irakurleak mintzo 5

POLITIKA

Euskal Politikaren Termometroa 6
Elkarrietzeta: Imanol Zubero. *Mikel Asurmendi* 9

EKONOMIA

Beste greba orokor baten aurrean egon gaitetzke. *Daniel Udalaiz* 12

EUSKARA

Ikazoka: ikusi eta ikasi. *Izaskun Jauregi* 16

GIZARTEA

Elkarrietzeta: Javier Gomez. *Ainhua Azpiroz* 18
Donapaleuko Kantonamendua: berrantolaketan aitzindari. *Mikel Asurmendi* 21
Ama, sagua euskaraz hasi zait! *Estitxu Eizagirre* 26
Elkarrietzeta: Diego Garcia. *Onintza Irureta* 29

KULTURA

Euskal Kulturaren Ezpalak 34
Elkarrietzeta: Enkarni Genua. *Beñat Doxandabaratx* 37
53 kantariren oldar arrakastatsua. *Iraia Mendi* 40
Bazen behin... eta oraindik bada. *Izaskun Jauregi* 42

ASTIA HARTUTA

Argitalpenak 46
Telebista-Irratia. *Beñat Doxandabaratx* 48
Agenda 51
Bizia 52
Ihesi 53
Denborapasak 56

IRITZIAK

Politika: *Julen Zelarain* 8
Politika: *Oier Araolaza* 36
Azkena: *Iñaki Murua* 58

Eusko Jaurlaritzako Kultura Sailak
diruz lagundutako aldizkaria

Gipuzkoako Foru Aldundia

Kultura eta Euskara Departamendua

Argitarapen honen edizioa laguntzaile.

kutxa gizarte-ekintza
obra social

PAKEMON!!

AGIÖÖÖÖ

PP eta PSE
EHren
segidismoa
egiten ari...
© MADRAZOK

EH, EAJren
guztiz mende
jarri da...
MADRAZO©

PSE eta EH
asko
PP eta EAJ
rengandik!
MADRAZO©

PP
zuzentzen
du PSEren
politika...
MADRAZO©

ETAK dio
EHri bidea
agintzen...
MADRAZO©

Eta guri...
ZERENDAKO EZ
GAITU INORK
BERETZEN !!
SUMETI NAZAZUE
OTOI !!!!!

PIKATXIL

Bakea nahi duzu egin?
Has zaite bakea ematetik! LIZARRAGA
ELKANOKOAK

JABEA: KOMUNIKAZIO BIZIAGOA, S.A.L.
ZUZENDARIA: Pello Zubiria.
Kontseilu Editorialeko Arduraduna:
 Baleren Bakaikoa.
Erredakzioa: Nagore Irazustabarrena,
 Onintza Irureta, Xabier Letona, Eriz
 Zapirain.
Maketazioa: Berdaitz Goia.
Grafismoa: Aitzol Goikoetxea.
Administrazioa: Marijo Aierza.
Harpidetzak: Olatz Korta, Edurne
 Urruzmendi.
Hedapena: Isabel Bereziartua.
Publizitatea: Iñigo Txintxurreta, Aloña
 Sorluze, Bego Zuza.
Argazkiak: Alberto Elozegi.

HELBIDEAK

GIPUZKOA: Zirkuitu ibilbidea, 15. 20160
 Lasarte-Oria. Tel.: 943 37 15 45. Faxak:
 943 37 34 03 (erredakzioa)/943 36 10 48
 (komertziala).

IPARRALDEA: Xalbardin baita.
 64122 Urruña. Tel.: 559 47 60 00.
 Faxa: 559 47 60 01.

NAFARROA: Gazteluko Plaza 44,
 3. eskuina. 31001 Iruñea.
 Tel.: 948 22 22 85.

POSTA ELEKTRONIKOA:

Erredakzioa: kazeta@argia.com
 Komertziala: komertzial@argia.com

WEB ORRIALDEA

www.argia.com

LEGE GORDAILUA: NA 80-1963.

ISSN: 0213-909X.

BATZORDE PAREKIDEA: 72562 E.

INPRIMATEGIA: Antza, S.A.L.

INFORMATIKA: A.S.P., S.A.L.

Harpidetza sariak:

Hego Euskal Herria .15.600 pta./93,76 euro
 Ipar Euskal Herria . . .746 lib./113,73 euro
 Espainia15.600 pta./93,76 euro
 Beste atzerriak . . .20.100 pta./120,8 euro
 Atrez31.450 pta./189,02 euro

KOMUNIKAZIO BIZIAGOA, S.A.L.
 Ametzagaiña Taldekoa partaidea da

Gure politikariak Bixentaenera

Apirilaren 1ean, ustekabe handiz eta atsegin handiagoz irakurri nuen Xabier Mendiguren Elizegik "Euskaldunon Egunkaria"n idazten ohi duen "Seiko urrea" delakoa. "Botila hustu ondorengo ajeak" zuen izenburutzat. Bertan, duela pare bat urte Ibon Sarasola-Iñaki Segurola eta Antton Luku-Itxaro Borda bikoteen artean gertaturiko eztabaida garratza ekartzen zigun gogora, eta baita eztabaida honen ondorioz bai Lukuk eta bai Sarasolak, elkarren arteko auzia konpondu arte, argitaratzeari eginda-ko txandapasa ere.

Mendigurenek esaten zigunez, badirudi Piarres Xarriton eta Beñat Oihartzabal euskaltzain lapurtarrek aipaturiko lau lagunak hartu eta bazkaltzera Baigorriko Bixentaenera eramane zituztela. Pantzo Hirigaraik bazkari ederra prestatu omen zien, eta ondoren, miraria gertatu zen. Haserre eta mindurik zeudenak adiskidetu eta elkarrekin liburu bat idazteari ekin zioten.

Zorionak lauei, bazkari honekin, denok batera baikara irabazten, zuek lehendabiziz, elkarrekiko adiskidetasuna eta begirunea berreskuratu eta elkarren arteko lana ahalbideratu duzuelako, eta gero euskal irakurle guztiok, Sarasola eta Lukuren lanak

berriro dastatzeko aukera izanen dugulako.

Gertakizun eder hau irakurtzean, berehala etorri zitzaidan burura halako beste bazkari baten beharra. Hona hemen bada nire aholkua Iparraldeko ABko Richar Irazustari. Otoi, har itzazu Joseba Egibar, Gorka Knör eta Arnaldo Otegi, eta baita ahal baduzu Mikel Antza bera ere, eta eraman itzazu Baigorriko Bixentaenera bazkaltzera. Eta Pantzo Hirigarai baldin bada sukaldaria, askoz hobeto. Ea behin gertatu dena, berriro errepikatzen zaigun, eta, hortaz, euskaldun guztiok irabazle irteten garen, bai beraiek eta bai zain gaituzten Iparralde eta Hegoaldeko abertzale guztiok. Richar, presta ezazu bazkari hori lehenbailehen!

**JOSEBA AURKENERENA
URRUÑA (LAPURDI)**

Hiruko Txikian

ORKESTRA AMETS

Eta banda osatzera iritsi ez. Hori ebatzi du tribunalak. Managerrez jositako koadrila hortan, komisionistak nagusi nonbait eta burnizko tresneri joleak eskas. Partitura egilerik ez, zuzendaririk gabe eta inprobisatzaile bakartu pare bat. Hori nahi digute sinetsarazi. Ongi. Hirurogeita hamaika urteko kondena bildu dutenek, etxeko beroan izan dute epelaren berri. Guztiak omen gara berdinak Justiziaren aitzinean. Baina itsuren bat espaloitik espaloira iragaiten laguntzeagatik tribunalaren epaiaren zain kartzelan etxetik urrunduta usteltzen daude-

nek, presoek, ezin holakorik onartu. Eta guk ere ez, iraingarria baita edozein dela ere giza adimenaren mailarentzat hedabideetatik sinetsarazi nahi diguten hau. Behin eta berriz elbarri mentaltzat hartzen gaituztela alegia. Eta aurki, Galindo buru txaranga horrentzat amnistiaeren bat izanen dute prest, sari eta guzti, partiturrak hala aginduta bere azken akordetan. Ezkutuan jotzekoa baitzegoen idatzita sinfonia hau, publikoki zati heldugabeena erakutsi diguten haxe. Hedabideek ezkutatu ezin izan diguten hori ●

◆ JOXE MARI OSTOLAZA

T E R M O

TXANPONA

38 LANGILE HILIK

Iragan ostiralean ospatu zen Laneko Segurtasun eta Osasunaren Nazioarteko Eguna. Euskal sindikatuek mobilizazioak egin zituzten patronalen eta Administrazioaren egoitzen aurrean. Egun horretara arte -aurtengo lehen lau hilabeteetan- 38 hildako izan dira Euskal Herrian lan istripuen eraginez. Lantokira joan edo bertatik itzultzean hil diren beste sei langile gehitu behar dira zerrenda horretara. Baja eragin duten 17.192 lan istripu izan dira Hego Euskal Herrian aurtengo lehen hiruhilabeteakoan, hots, %18ko igoera izan da. Beraz, egun hau ospatzea baliogarria da istripu hauen arrazoiak eta erantzukizunak bilatzen diren neurrian. Eta erantzuleak ez dira soilik enpresak eta Administrazioa, baita sindikatu eta langileak ere. Badira, ordea, beste erantzule batzuk: fiskalak eta epaileak. Hauek kasu askoren azterketa egin beharko lukete, eta hauen aurrean salaketak aurkeztu beharko lirarteke. Lan istripu asko delitu dira, fiskalek eta epaileek hauen atzetik egon behar lukete. Fiskal eta epaileek 38 hildako eragin dituzten lan istripu horiek aztertu al dituzte? Ez dago erantzulerik, ala? ●

◆ DANIEL UDALAITZ

E.T.A. ETA "BERE INGURUKOAK"

EUSKAL Herriari dagokionez, bere lehen agintaldian izan duen estiloa biderkatuko duela erakutsi du Jose Maria Aznar Espainiako gobernuburu birrautatuak. Nagusitasun osoa izan gabe erakutsitako hortzek sinesgarritasun kentzen diote Espainian agertzen duen otso eskuabalaren jarrerari. EAJko Iñaki Anasagastiri eta EAKo Begoña Lasagabasterri luzatutako zaunkadek ardi beltzei emango diena iragartzen dute. ETaren aurka -langabeziarekin batera Espainiako arazorik handiena, Aznarren esanetan- polizia eta nazioarteko laguntza erabiliko ditu. Baina "ETaren inguruari" ere ez zaio egurrik faltatuko. Orain dela gutxi arte bagenekien zeintzuk ziren "ETaren ingurukoak", aurrerantzean batek daki, Xabier Arzalluzen medien kritika eta kazetari bik jasotako bonba-paketeak nola lotzen dituzten ikusi besterik ez.

PRESOEN GREBA ETA MOBILIZAZIO DEIALDIA

MAIATZERAKO, eta dinamika orokor baterako abiapuntu gisa, greba eta mobilizazioak egiteko deia luzatu du Euskal Preso Politikoen Kolektiboak. Euskal presoekiko euskal gizarteak behin baino gehiagotan eskatu duen begirunea gauzatzea eta Euskal Herriaren hitza errespetatzea dira aldarrikapen nagusiak. Datoren asteotan deialdi hau izango da euskal politi-

■ Urtarrilean ere greba deialdia egin zen.

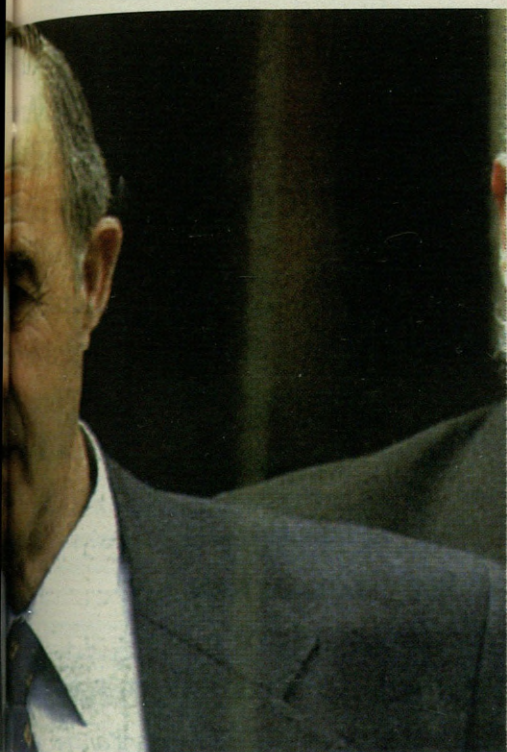
kagintzan izango den ardatzetakoa. Iragan urtarilaren 27an, ezker abertzaleko erakunde desberdinek deituta, oso erantzun maila desberdineko greba deialdia izan zen Euskal Herrian.

ATXILOKETAK HERNANIN

ESPAINIAKO Entzutegei Nazionalaren aginduz, Ertzaintzak hamairu pertsona atxilotu zituen joan den astean Hernanin eta Goizuetan. 1997tik gaurdaino kale borrokaren eremuan gertatuko ekintza ugari salatzen dizkiete atxilotuei. Jaurlaritzako bozeramaile Josu Jon Imazen esanetan, operazioa "hilabeteetako lanaren ondorio da". Ez da molde honetako atxiloketarik izan denbora luzean eta honek, beste kontsiderazio ugariaren gainetik, bat uzten du agerian: gero eta agerpen gehiago dagoela su-etenaren

B A H E A

- UPNko Jaime Ignacio del Burgo: "Gainera, hizkuntza genozida den batuaren arazoa daukagu. Gurasoek eta seme-alabek ez dute elkar ulertzen. Eskolari dagokionez, ezin dute haien hezkuntz jarraipenik egin. Hori da errealitatea".
- Iñaki Anasagasti jeltzaleak, Aznarren jarrerari buruz: "Bi alderdien artean etorkizuneko harreman normala izateko aukerak apurtzen ditu jarrera horrek".
- Jose Ramos, molotov koktelekin erasotutako Arrasateko PPko zinegotzia: "Nire aurkako

GORAGO JO BEHARRA

Batetik, duela urte batzuk gerta ezinezkoa zirudiena gertatu da: Enrique Rodríguez Galindo generala eta bere gizonen 71, 69 eta 67 urteko espetxe zigorra ezarri die Espainiako Entzutegi Nazionalak. Epaitegien logika egokia da, beraz, puntu horretan. Leku gehientsuenetan esan den moduan, ordea, tamainako kargu publikoak babes politikorik gabe aritzea sinesgaitza da, are gehiago Euskal Herriatik ikusita. Estatu arrazoiak nagusitu da hemen eta goi mailako erantzukizunak ezkutatze saioa agerikoa da. Baina Galindo eta enparauekin kartzelan, X jauna artea egoteko moduan dago, hormek dakiten guztia isiltasunean izando duten bermerik ez dago eta.

aurreko egoerara eramaten gaituztenak. Bien bitartean, kale borrokako ekintzak ugartuz doaz azken asteetan.

LAB-EN AGERPENEA BAIONAN

Maiatzaren Lehenean egin zuen bere lehen agerpena LABek Iparraldean, Baionan gainerako sindikatuekin egindako manifestazioan. Urteetan entzun dira LAB Iparraldera zabaltzeko proposamenak baina sekula ez dira gauzatu orain arte. Horrela, bada, LAB da Euskal Herri osoan lanean arituko den sindikatu bakarra.

ESTRADIZIOEN ZURRUNBILOA

JON Bienzobasen aurka Espainiak egindako estradizio eskaera onartu du Frantziako Justiziari. Bienzobas Patxi Segurola eta Argi Perure-

narekin batera atxilotu zuten Idronen, Paue ondoan, 1999ko irailean. Javier Arizkuren Ruiz 'Kantauri' ren aurkako estradizio eskaeraren berri datorren ekainean jakingo da. Belen Gonzalez eta Pedro Maria Leguina ere estradizio eskaerapean dira. Ekainaren 2an, halaber, Juan Carlos Iglesias Chouzas epaituko dute Parisen.

LASKURAINEN HAUTAGAITZA EAJ-KO BBB-RAKO

DATOZEN asteotan hautatuko da EAJko Bizkai Buru Batzarreko lehendakaria -egun Javier Atutxa-. Hautagai ofiziala Iñigo Urkullu bada ere, beste hautagai bat ere ateratu da, Juan Luis Laskurain. Alabaina, posiblea da azken orduan honek bere hautagaitza erretiratzea, Urkulluri ate guztiak zabalduz.

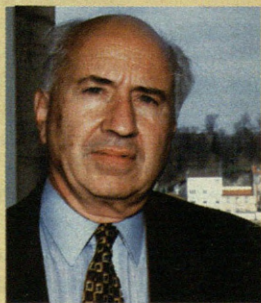

■ J. Mayor Oreja.

IZPIAK

Jaime Mayor Oreja izango da berriz Espainiako Barne Ministro eta honek datorren legealdia aurrekoaren irizpideetan edo gogoragoetan oinarrituko dela adierazten du. Aldi berean, Mayor Oreja Eusko Jaurlaritzako lehendakari izateko hautagai izan litekeen zurrumurruak gero eta sendoagoak dira.

Renaud Delizagaraik Euskal Departamenduari Aldeko Elkarteko idazkaritza utzi du, iragan apirilaren 22an Aiziritzen izandako Haute-tzien Biltzar Nagusian, berak Euskal Departamenduari alde aurkeztu zuen proposamenaren hautetsien aldetik behar adinako sostengurik eman ez zitzaiolako.

■ R. Delizagara.

erasoa Arzalluzek etorkinez esandakoak eragindakoa izan daiteke".

- Gabriel Albiac idazleak, Felipe Gonzalezi buruz: "Berak badaki, guztiok dakigun moduan, epaitegiren bat begibistakoa dena mahaigaineratzera ausartzen denean -GAL taldea manualetik ateratako talde terrorista izan zela-, hilketa eta lapurreta kudeatu zuen sare horretako funtzionarien lehendakariaren segurtasun penala arrisku bizian dagoela".
- Juan Maria Jauregi Gipuzkoako gobernadore zibil ohiak, gerra zikinari buruz: "Kasuak argitzen jarraitu behar da, batez ere horretarako eskubidea duten familiak daudelako".

Euskal Herriak du hitza eta giltza

Euskal Preso Politikoen Kolektiboak proposamen berri bat luzatu dio euskal gizarteari. Bertan, eragile instituzional, politiko, sindikal eta sozialez gain, herritar orori luzatutako proposamen argia dago: Gure herriaren hitza eta erabakiak errespetatuak izan daitezen konpromisoen areagotzea eskatzen digu.

1996tik Euskal Preso Politikoen Kolektiboak borroka mugagabe bati hasiera ematen ziotela jakinarazi ziguten. Bitarte honetan borrokamolde ezberdinak burutu dituzte.

Era berean, euskal gizartearen adierazpen ezberdinak bezain ugariak burutu dira: instituzionalak, politikoak, sindikalak, sozialak... bere baitan herri honen gehiengoaren iritzia eta borondatea islatzen dituztenak. Baina hala ere, Espainiako eta Frantziako gobernuak trufa eta muzin egin diote behin eta berriz euskal gizartearen nagusitu den aldarrikapenari. Ondorioz, jokoan dagoena ez da soilik euskal presoaren eskubideen berma (berez garrantzitsua dena), baizik eta Euskal Herriaren hitza eta erabakia ere jokoa dago.

ARE gehiago, euskal gizartearen bildutako indarrak PPko gobernu mugiarazi egin du, jasotzen ari zen presio sozial eta politikoak hainbat mugimendu egitera behartu du, inmobilismoaren irudia apurtzeko besterik ez bada ere. Hor dugu gaixo sendaezinen kasua, edota irletan eta Afrikan barreiaturik zeuden presoak, edo azkeneko "105 preso mugimendua". Bai, nahiz eta PPko gobernuak etsipenera eraman nahi gaituen diskurtsoa erabili (ez dugu presiorik onartuko, egiten dena alferrikakoa izanen da...), Euskal Herriatik eragiten zaion presioa eraginkorra da.

Honen haritik ez dira batere zuze-nak eta are gutxiago lagungarriak PNVko bozeramaile batzuk esandakoak (nahiz eta seguraski Mayor Orejak eskertu mota honetako laguntzak): "presoen gaiaren giltza Madrilén dago, eta egoera orokorrean aldaketarik ematen ez den bitartean ez dira mugituko". Beraz, Euskal Herria ez da gai bere hitza eta erabakia errespetatu arazteko? Presoen afera bideratzeko gai ez bagara, edozein aldaketa, baita gatazka orokorrari dagokionez ere, PPren oniritziarekin izan beharko da? Aurreko lerroetan esandakoagatik nire desadostasuna azaltzeaz gain, mota honetako adierazpenak desmobilizatzaileak dira eta PPTik etortzen diren mezuekin osagarriak. Eta adierazpen hauek burutu zirenean ez zuten balio gaur egungo aitazkiek: "biolentziarekin elkarlana ezinezkoa da", zeren, 1997ko azarotik 1999ko abendua bitartean su-etena espesetarako frontearen indarrean egon zen, eta batzuen konpromiso mailak ez ziren areagotu (urtarrilaren 9ko manifestazioa salbu).

Egoera horrela izanik, azaroaren 1etik aurrera presoek urrats berri bat ematea deliberatzen dute: gose greba mugagabe bati hasiera ematea, bi gobernuetako presio maila areagotzeko helburuarekin. Ondorioz, hainbat preso hilzoriaren atariraino iritsi dira.

Berriz, zein izan da euskal gizartearen presoaren eskubideak errespetatuak izan daitezen hitza eman dugun eragile ezberdinen dinamika? Erreflexio txiki bat egiteko garaia da. Presoek ez digute eskatzen beraien tamainako konpromisorik, ez eta borroka molde berdinekin aritzea ere, baina koherentzia minimoagatik guztiok emandako hitzaren alde egiten ari garena baino gehiago egin beharko genuke. Ereduak ugariak izan daitezke, adibide bezala eta bapatean batzuk bururatzen zaizkit:

-Baskongadetako gobernuak ez du ia ezer egin gai hau mugit-

tzeko, ez eta hainbat plenotan hartutako erabakiak betearazteko. Zenbat denbora gehiago pasatuko dute gure herriaren hitza ukatzen duen Estatuari kupoa ordaintzen? Noiz esango die Ibarretxe ez dela beraiekin bilduko presoaren eskubideak eta gure herriaren hitza errespetatzen ez dituzten bitartean? Zer egiteko prest dago Ibarretxe eta Gasteizko ganbara?

-Ugariak dira baita ere udaletxe ezberdinetan onartutako idazki eta mozioak. Zer egiteko prest dira Euskal Herriko hautetsiak?

-Noizko enpresarioen adierazpenak eta neurri konkretuak egoera honekin behin eta betiko amaitzeko? Edo egoera hau baikortzat jotzen dute hazkunde ekonomikoa garatzeko?

-Noizko komunikabideetan eta, bereziki, EITBn egoera honen berri emango dituzten saio bereziak? Noiz agertuko da txantxangorria EPEH pinarekin? Presoen aferari beste gai batzuei ematen dien tratamendua emango balie egoera oso bestelakoa izango zen.

-Zer egiteko prest daude sindikatuek beraien hitza errespetatua izan dadin? Zein motako dinamika eskainiko dizkiete langileei beraien konpromisoa eta jarrera azaldu dezaten?

PABLO S. QUIZA

Julen Zelarain

Amnistiaren Aldeko Batzordeetako
Koordinatzaile Nazionala

***"Inongo zalantzarik gabe,
guztion konpromisoa
areagotzean dago gakoa. Era
berean, denon konpromisoak
ere ez du zergaitik berdina izan
behar, bakoitzak definitu behar
du zer egiteko prest dagoen"***

ZER egin behar du herri honek, Aznar eta Jospin gobernuak bahituta dauzkaten 98 gizon eta emakume askatzeko? Legez aske behar zutenak, zergatik dauzkate preso? Non dira lakio urdinak eta gaineratiko bakezaletasunak?

Inongo zalantzarik gabe guztion konpromisoa areagotzean dago gakoa. Era berean denon konpromisoak ere ez du zergaitik berdina izan behar, bakoitzak definitu behar du zer egiteko prest dagoen. Gu behintzat presoekin bat eginez greba eta dinamika iraunkor eta eraginkorrek bizkarrezurtzera goaz. Bakoitzak aurki beza erantzuna! ●

Bakearen Aldeko Koordinakundeko (BAK) kidea eta EHuko soziologia irakaslea da. ETAre azken su-etenaz geroztik gizartean eta politikan aldaketak izan diren aldetik, gizarte mugimenduek beren etorkizuna birplanteatu beharra dutela uste du Imanol Zuberok.

"BI KOMUNITATE SOZIAL SORTU NAHI IZATEA SALAGARRIA DA"

Zer-nolako perspektibatik begiratzen diozu ETA erakundeak mantendu zuen 17 hilabeteko su-etenaren osteko garai honi?

Su-etenak Lizarrako akordioan hartu zuen funtsa. Espektatiba eta ilusio ikaragarriak piztu zituen, eta eszenatoki politiko berri bat ireki du seguraski. Alderdi politikoen berkokatze bat ekarri du. Su-etenak ekarri zituen estrategi politiko berriak ez dira denak positiboak izan ordea. Zalantza eta ziurgabetasuna ekarri ditu eszenatoki berrira. Esaterako, PPK izan duen beldurra, baita PSE-EEK berak izan duena. Euskal eskema politiko berri baten aurrean, posizio numantziarretara eramandu bi alderdi hauek. Posizio erabat negatiboak, hori etorkizunari eta jendeari beldurra izatea baita.

■ **Eszenatoki aldaketa honek zerbait suposatzen al du BAKen-tzako?**

Su-etenak begibistako geldialdi bat ekarri zuen. Eta geldialdi horretan bere errealitatea berrantolatu behar izan zuen BAKek. Gainera, gogoratu behar da su-eten garaia baino lehenago ere Ermuko Foruaren inguruko mugimendu soziala ezartzen hasi zela, BAKen estilotik erabat kontrastatzen.

Ordurako zalantza egoera bat zabaldu zen BAKen, eta eztabaida bat ireki ere etorkizunari buruz. Bazeuden jarrera ezberdinak. Batzuek aiduru egoteko zioten. Beste batzuk mugimendua desegitearen

MONIKA DEL VALLE

■ **"Su-etenaren ostean zalantza handia dago".**

alde geunden. Bakearen alde irekitako bideari konfiantza boto bat emate aldera edo.

■ **Zertan geratu da BAK?**

□ **"Fernando Buesaren hilketaren ondoren autonomia gehiago espero nuen PSE-EEren baitan"**

Su-etena amaitu ostean, eztabaida da geratzen dena. Ez gaude su-etenaren aurretik ginen egoeran, eta ezin dugu egin orduan egiten genuena. Uneon,

Ermuko Foruaren inguruan mugimendu oso polarizatu bat biltzen ari da, gizartean krispazio handia eragiten duena, hiritarren mobilizazioa politizatzen duena, kalean orain arte ez zegoen haustura bilatzen ari dena. BAKek oso konplikatu du bere geroa hortaz.

Nire ustez, gizartearen mobilizazioan zegoen batasun elementua izaten segitu behar du BAKek. Ajuria Eneko blokearekiko zegoen jarrera apurtu da. Horregatik, lehen gertatzen ez zen bezala BAKekiko kritikak azaltzen hasi dira; legítimoak jakina. Lehen, BAK Jainkoaren eskuak ukitua zegoela ematen zuen. Bloke demokratikotik inor ez zen bera-ekin sartzen. Orain bai. Hortaz, bere partehartzeak polemika ere ekarri duela planteatu behar du BAKek bere baitan. Erabaki behar du ea hori egin behar duen.

■ **Zein da zure jarrera?**

Ni polemikaren jarrera mantentzearen aldekoa naiz. BAKen berrantolaketa behar da agian. BAK bat izan da su-etena arte, eta

orain beste mugimendu mota bat behar da, edo beste BAK mota bat.

■ **Elkarri mugimenduaren funtzioaz eta geroaz zer iritzi duzu?**

Kanpotik berba egitea arriskutsuegia da. Elkarri hirugarren espazio bat betetzeko sortu zen; mundu estatala eta euskal mundu nazionalistaren artekoa. Bere ekimenari esker, batez

ere, euskal nazionalismoko mugimenduen arteko hurbilketa izan da. Euskal nazionalismoaren barruan, alor politikoan eta batez ere alor sindikalean, autono-

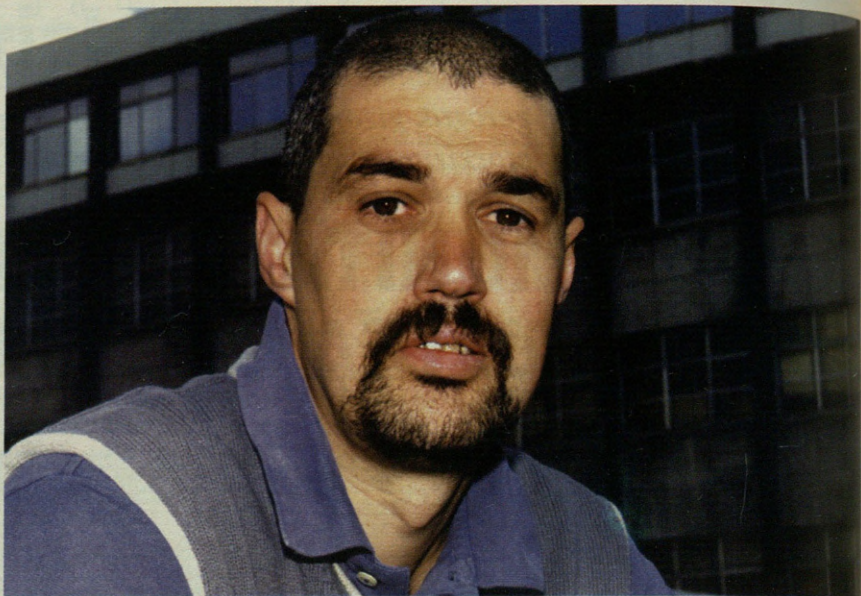
mia handiz funtzionatzen ari dira. Baina, Elkarrik ez du lortu hurbiltze maila bera Estatuko indarren eta indar nazionalisten artean. Elkarrik hasierako funtziora itzuli behar du. Hau da, alderdi guztiak mahai berean esertzera. Oso funtzio zaila da. PPK behatzez seinalatzen du, baita PSE-EEk ere. Elkarrik oso konplikatuak dauka geroa. Gizarte mugimendu guztiok, su-etenaren apurketa dela-eta, serioski erre-flexionatu behar dugu gure geroaz.

■ Zer aldatu da su-etenaren ostean? ETA aldatu al da?

ETA ezberdin bat dagoela uste dut. Su-etenaren apurketa justifikatzeko ez zuen Espainiako Estatu akusatu, euskal nazionalistak akusatu zituen. Erantzukizun falta egotzi zien. Baliteke oraingo ekimen armatua esperientzia berri bat izatea eta epe baten barruan ondorioak ebaluatzea. Baliteke hautatu bidea ez dela egokia ohartzea, bide honek euskal nazionalisten arteko konfrontazioa ekar-tzen baitu.

■ Bitartean, gero eta ozenago hitz egi-ten da bi komunitate posibleen sorre-raz. Enkarterrietatik nola bizi duzu gizartearen zatiketa posiblearena?

Sortu nahi den zatiketak arrazoizko zatia eta zati faltsua ditu. Hiri eta base-riaren arteko zatiketa faltsua da, denok hirikoak baikara kulturalki. Euskaldunen eta ez euskaldunen arteko mugarrria da bestea. Bizi naizen lekuan bizi naizelako-edo, nik ez dut horrelakorik ikusten. Enkarterriak ez da hiri-eskualde, ez base-ri-eskualdea; ezta euskalduna ere. Hala ere, Enkarterrietako ia udal guztiak Udal-biltzan daude. Gobernu nazionalisten esku daudelako. Historikoki, kulturalki euskalduna ez den eskualde hau nazionalistek goberna-tua izan da. Horrek estata-lista eta nazionalisten erre-flexioa ekarri beharko luke. Azken hauek ohartu behar dute Enkarterrietan euskal indar nazionalistek jakin izan dutela indar hegemonikoak lege ezartzen. Argudio etniko, argudio kultural edo lin-guistikoez baliatu beharrik gabe, argudio zibiko bati helduz. Eskualde honetan etorkin kopurua eta mestizaia handia da eta euskal nazionalistek gobernatu dute. Niri oso garrantzitsua iruditzen zait, horrek nazionalismo politiko guztiz inte-gratzaile baten planteamendua erakusten baitu. Baina, tamalez, galtzeko arriskua

■ "Enkarterrietan argudio zibiko bati ekinez lortu da gizarte hegemonikoa".

dago.

■ Bi komunitate sortzearen arriskua ikusten duzu hala ere?

Bi komunitate sozial sortzearen arris-kua beti dago, nahiz eta erabat salagarria izan. Herri honetan ez dira bi komunitate sekula izan. Miguel Angel Blancoren hil-ketaren ostean saiatu zen isolamendu sozialak ez zuen funtzionatu. Zergatik? Finean, inor ez delako ezker abertzalea-ren militante soila. Jende hori, horretaz gain, auzokoa da, lankidea da, edo zure seme-alaba, edo zure laguna. Eta pertso-na horrek baditu giza ezaugarriak. Ez da monstro bat. Pertsona konplexu horreki-ko ezin da isolamendua praktikatu beste-rik gabe. Baditugu elkarrenganako anai-

Agian, lokalista bat bihurtu naiz. Alonso-tein, ikuspegi politiko oso ezberdinak ditugun pertsonak bizi gara eta harreman normala dugu. Ika-mikak izanik ere, harremanak atxikitzen ditugu. Bestela, eguneroko bizimodua eramatea oso zaila da. Hau da ez da gerra bat. Euskal Herria hiltze dagoela esatea ez da objektiboa. Egia da, mehatxatuta dagoen zinegotzia-ren edota azken 15 urteotan preso bat duen familiaren egoera larria da. Gizarte-an egoera agresibo batean bizi den mul-tzo bat dago -eta hauekin solidario naiz-baina gizartearen gehiengoa ez da horrela bizi. Uneon -eta ez da gutxiesgarri-. Ezker Abertzaleko militanteek ere badute datozen udako oporretarako apartamen-duaren erreserba egina. Ez gara gerran bizi.

■ Bestalde, Lizarrako akordioaren sozializa-zioak huts egin omen du. Zein da zure iritzia?

Ez dakit Lizarrak

□ "Lizarrak ez bazion gizarteari helarazi bere mezua, bada, erabil ditzala beste bitarteko batzuk jendearengana iristeko"

tasun lokarriak. Eta alderantziz, berdin. PPKo edo PSE-EEko militanteak zapal-tzaileak direla pentsatzeak, presoen saka-banatzearen erantzuleak edota hauek ikustera doazenean hiltzen direnen eran-tzuleak direla esateak ez du funtsik. Hala ere, gure bizitzaren arlo guztietan heda-tzen bada nahi hori, eta gatazkak irauten badu, batek daki! Hala ere, ez dut uste bi komunitate sortuko direnik.

■ Arazo honen aurrean mobilizatzeko gauza ikusten al duzu gizartea?

Bai. Horri aurre egiten ari zaio.

sozializazioan huts egin duen, baina horrela bizi izan da behintzat. Asmoak izan daitezke hoberenak, baina hiritarren pertzepzioa beste bat bada... Hedabideak akusatu daitezke egiten duten mezua erabilpenaz, eta abar. Baina, finean, zu politiko bazara, jakin badakizu nola fun-tzionatzen duen iritzi politikoak eta komunikazioaren prozesuak. Lizarrako akordioak ez bazion gizarteari helarazi bere mezua, bada, erabil ditzala beste bitarteko batzuk jendearengana iristeko. Alderdi politikoei herritarrekiko hartue-

mana galdu dute. Mitinaren edo pentsau-
erakoaren bitartez helarazten dute beren
mezuua. Eta jakin badakite, gero, hedabi-
de bakoitzak hartzen duela komeni zaio-
na.

■ Lizarraren sozializazioa gauzatuko balitz, erreago litzateke gatazkaren erazpena?

Proiektu baten sozializazioa gauzatu-
ko da soilik herriarekiko aurrez aurrez
jardunez gero, prozesu patxadatsu baten
bidez, pedagogia prozesu luzeetan
barnan. Hori ez da hasi ere egin.
Beharbada, Lizarraren proiektuak
ez du balio, ez dakit. Ni kritikoa
izan naiz. Balio izan du abiapuntu
bezala, baina gero ez du balio izan
euskal herritar guztiak integratzeko.
Demagun baligarria dela; hala ere,
gaizki kudeatua izan da. Hasteko,
hor dago EHren aldetik euskal ins-
tituzioen kontrako jarrera gogorra.
EHren ustez, Lizarra batzen duena
udalen elkargunea da. Hori ez da
adierazle bat. Alonsotegi Udalbil-
tzean elkartu bada ere, ez du esan
nahi herri osoa ados dagoenik.
Elkartze hori ez baita eztabaidatu,
ez da alderdi arteko hurbiltze bat
izan, ez da komunikaziorik izan.

■ Ezker Abertzalearen munduan zer-nolako eboluzioa ikusi duzu azken bi urteotan?

Ezker Abertzalea ez da bloke homo-
geneo bat ere. Herri Batasuna Euskal
Herriaren sektore ezberdinak biltzeko
sortu zen. Ezker Abertzaleak ere onar-
tzen du bere aniztasuna. Nukleo zentral
bat badu, nazionalista nagusiki, baita
beste nukleo ezkerreko bat ere. Ezker
Abertzalearen inguruan beti izan dira
saiakerak herriaren beste sektore ezberdi-

nak biltzeko. Baina ETaren biolentziak
ahalegin hori desitxuratzen du. Aspaldiko
urteotan, ezkerreko euskal abertzaletasu-
na integratzeko debate bat dago, baina ez
da gauzatzen indarkeriak oztopatua dela-
ko. Ezin da biolentziaren eztabaida zaha-
rra dela eta etorkizunari begiratu beharra
dagoela esan, besterik gabe. ETak eskua
sartzen duen bakoitzean behartua zaude
posizioa hartzera. Ezker Abertzaleak
badaki, bere esperientzia propioaz, bitar-

OKINAREN SEMEA

*Alonsotegin 'okinaren sementa'
bezala da ezagutua, eta ez
irakasle edo militante
izateagatik. EAJ eta EEko kide
izana. BAKen 1987an hasi zen.
Ez du behin ere euskal
nazionalista ez den botorik
eman, orain abstentzionista bada
ere. Emaztea Alonsotegiko
zinegotzia da, EAJkoa. Arazo
politikoek baino gizarte arazoez
eraman zuten militantziara.*

tekoek zatitua dagoela. Su-eten garaia
lekuko. Bitartekoa, biolentzia alegia, alde
batera gelditu delarik, albo batean geratu
diren sektoreak bildu dira bere proiektu-
ra. Beraz, zertarako irakaspen gehiago.

■ PP eta PSE-EE bat etortzeak ez du arazoa bideratzen laguntzen, ezta?

PP gotorleku batean sartu da, diskur-
tso setati bati eutsiz. Bitxia da, euskal
nazionalismoaren eta euskal auziaren

aurreko gogortasuna erabateko egia
bihurtu da, botoak ematen dituen. Egia
absolutua bihurtu da bere jarrera. Areago
Savaterrek mantentzen duen jarrerari
kasu egiten bazaio: "Zergatik goberna-
tzen duen ezkerrek Frantzia? Bada,
Frantziaren ideia sendo bat duelako".
Savaterrek, PSOeri "ez zaitez federalista
bihurtu" esaten dio, "bestela zureak egin
du". Ermuko Foroa PPren euskarria da
Euskal Herrian. Ermuko Foroak PP kon-
trolatua du ez dadin aldatu. Perspekti-
bista itsua da. Eta PSOE preso dago.

■ Gehiago espero al zenuen PSE- EErengandik?

Fernando Buesaren hilketaren
ondoren PSE-EEren baitan autonoma
gehiago espero nuen. PSE-EE bi
arrazoierengatik ikusten nuen PPri
atxikia: ez ziolako PPri bakarrik dis-
kurtso espainola utzi nahi eta PP
ETaren biolentziaren biktima zela-
ko. Hauteskunde ostean, PSE-EE
ohartu da PP izan dela estrategia
honen irabazlea; baita Gasteizen ere.
Sozialistak ohartu dira bertako herri-
tarrek ez dutela kontuan hartu
berauek izan direla biktima zuzenak
Buesaren hilketan. PP indartsuago
irten da, ordea. PSE-EEk nazionalis-
mora hurbiltzeko autonomia gehiago
izango zuela espero nuen.

■ Aurrera begira zer egin, beraz?

Euskal nazionalismoak ezin du bere
makina behartu, ezin du gehiago korritu
lehenago iristeko. Ez dago mundu estata-
listarekin lotura egiteko punturik. Euskal
nazionalismoak lan handia egin behar du
bere baitan eta gizartearen. Bere mezua
azaltzen eta sozializatzen jakin behar du
gizartearen erritmoarekin bat egiteko ●

◆ MIKEL ASURMENDI

RESA GUIPUZCOANA, S.A.

GIPUZKOAKO KONTZESIONARIO BAKARRA

N-1 444. km.a
Billabona (Gipuzkoa)
Tel.: 943 69 04 00
(8 linea)

Arlo guztietan aitzindariak

■ Euskal Herriko gehiengo sindikalaren ordezkariak Maiatzaren Leheneko manifestazio nazionala aurkezten.

M A I A T Z A R E N L E H E N A

Euskal Herrian bezala mundu osoan ospatu berri da Maiatzaren Lehena, mundu osoko langileriaren tradizio historiko bati jarraiki. Mundu globalizatu honen baitan kapitalismoak erakusten duen jarrera bateratua ez bezala, Euskal Herriko eta munduko langileak banatuta eta nor bere aldetik dabilta. Sindikalismo abertzalearen baitan ekintza bateratuari berrekiteko asmo sendoa dago.

BESTE GREBA OROKOR BATEN AURREAN EGON GAITEZKE

Iragan astelehenean Maiatzaren Lehena ospatu da Euskal Herrian eta munduko beste herrialdeetan. Honenbestez, eutsi egin zaio munduko langileen mugimenduaren tradizio historikoari, Ipar Amerikan, duela ehun urtetik gora, langile talde batzuek -egunean 14 eta 16 orduz lan nekezari ema-

nak bizi zirenek- zortzi orduko lanaldia aldarrikatzeko egin zuten borroka heroikoaren oroitzapenetan. Gaurko egunean ere lanaldia murrizteko eskaera egiten jarraitzen dugu, baina zirkustantzia historikoak eta lan mundua gogotik aldatu dira.

Azken 20 urteotan bezala, aurtengo

Maiatzaren Lehenean sindikatu bakoitzak bere aldetik ospatu du egun hau, eta zati-keta hori halako asperra eta nahasmen-dua eragiten ari da langileen artean; hortaz, gero eta urriagoak dira mobilizazio bateratuak eta jendetsuak antolatze-ko aukerak. Hala eta guztiz ere, aurtengo Maiatzaren Lehenean, batzuen eta besteen

□ Iaz bezala, beste greba orokor bat egiteko deia egin dezakete sindikatuak 35 orduko lanastea eta gizarte soldataren alde

esanak eta asmoak gogoan baditugu bederen, 35 orduko lanaldiaren eta gizarte soldataren aldeko beste greba orokor bat antolatzeko asmoa agertu dute sindikatuak. Patronalak eta Administrazioak eskaera horien aurrean egun erakusten duten jarreraren funtsezko aldagetak egin beharko dituzte greba egingo ez bada.

35 ORDU ETA GIZARTE SOLDATA. 35 orduko lanaldiaren eta gizarte soldataren aldeko borroka izango da sindikatu guztiek datozen hilabeteetan bideratuko duten kanpainaren ardatz nagusia. Eta era berezi batean ELA, LAB, ESK, EHNE, Hiru eta STEE-EILAS sindikatu abertzaleek. Euskal sindikalgintzan gehiengoa duten ELA eta LAB sindikatuak arduradun nagusiek aurtengo maiatzaren lehen baina lehen iragarri zuten proposamen hori, eta iragan berri den maiatzaren lehenenean berriro ere adierazi dute.

Elorrietak, bere aldetik, kritika zorrotzak egin dizkie enpresariei, "inoiz ez bezain likits" jokatzeko ari direla esan die, ABLEak, azpikontratazioak, soldata-eskala bikoitza, gazteak eta emakumeak erabiltzen eta ustiatzen baitituzte dirua erruz irabazteko xedean. Sindikalistak honen esanetan, enpresariak "eroso dabilta eta nagusikeriaz jarduten dute", baina euskal sindikalismoaren diagnostikoan oker ari direla ohartarazi du. Hortaz, ELA sindikatuko idazkari nagusiak enpresariei "aurre egiteko" prest dagoela iragarri zuen, ez zuen inolako presio-elementurik baztertu eta, hala behar izanez gero, beste greba orokor bat egiteko deialdia luzatzeko prest zegoela adierazi zuen.

LAB sindikatuko idazkari nagusiren ustez, beste lan-erreforma baten mehatxua, 35 orduko lanaldiaren aurreko ukoa

■ Enpresek etekinen marka guztiak hautsi zituzten 1999an

Gauza jakina da hazkunde ekonomikoak berez ez duela enpleguaren sorrera ekarri behar. Langabezia-tasak altuak diren arren eta patronala lanaldia murriztearen, 35 orduko lanaldia ezartzearen eta aparteko orduak kentzearen aurka ageri den arren, etekinen marka guztiak hausten jarraitzen dute enpresek. Eta ez soilik finantza erakundeek. Baita finantza erakundeak ez direnek ere.

Orain ez asko euskal bankuen, aurrezki kutxen eta kreditu kooperatiben emaitzak aurkeztu genituen orriotan, eta ikusi genuen nola 1999. urtean ia biloi erdi pezetako (20.000 milioi libera inguru) mozkinak izan zituzten. Espainiako Estatuan, berriz, bankuek %17,3 gehiago irabazi zuten 1999an, ia bilioi pezeta, 930.000 milioi pezeta

zehatz-mehatz. Burtsaren Ibex indizean kotizatzen duten 35 enpresek, tartean Euskal Herriko batzuek, bi bilioi pezetatik gorako mozkinak izan zituzten 1999an. Orain gutxi Espainiako Bankuak 1999ko ekitaldiari dagozkion enpresa-datuak eman ditu aditzera. 1999an eta mozkin gordinetan %3,9ko hazkundea izan dute enpresek, eta aurreko ekitaldian, 1998an, %5,1ekoa izan zen hazkundea. Datu hauek Balantzeetarako Zentralak bilduak dira, eta finantza enpresak ez diren 784 enpresaren, sektore honetan jarduten duten enpresen %16,5aren, datuetan oinarrituak dira.

Enpresek gero eta mozkin handiak dituzten artean, langabezia-tasak oso handia izaten jarraitzen du, eta egiten diren kontratu gehienak aldi baterako kontratuak izaten dira ●

■ Burtsan kotizatzen duten enpresak mozkin asko metatzen ari dira.

eta lan-istripuen gorakada nabaria "egun-go erregimen politikoak eta ekonomikoak inposatzen dituzten lan-moldeek eragindako alarma gorria" pizten ari delako

erakusgarriak dira. Gisa berean, eta 1999ko maiatzaren 21ean lanaldia murrizteko burutu zen greba orokorra gogoan, indarrak biltzeko eta sindikatuen

batasunari berrekiteko beharra azaldu zuen, datozen hilabeteetan sindikatuen erantzun eta mobilizazio bateratu bat lortzeko xedean.

Txomin Lorcak, LAB sindikatuaren V. Biltzar amaitu berrian berriro ere Ekintza Sindikalaren arduradun hautatuak, ELA sindikatuarekin harremanetan

ari direla ziurtatu du esparru konfederalean 35 orduko lanaldiaren eta gizarte soldataren aldeko kanpainari berriro ere ekiten. Eta gehiago esan zuen, izan ere,

■ ELA eta LABen artean ekintza bateratuari berrekiteko borondatea dago

Ez du unerik goxoena bizi sindikatuen arteko ekintza bateratuak. Eta hau ez da soilik orain dela hilabete gutxi batzuk arte ekintza bateratuari eutsi dioten sindikatu abertzaleen artean gertatzen. Batez ere azken bi urteotan, era grafiko batez egiaztatu ahal izan da sindikatu abertzaleen arteko ekintza sindikal bateratua hitzarmenak negoziatzeko orduan, kalean agerraldiak egiteko orduan, eginiko prentsaurreko bateratuetan eta batez ere Maiatzaren Lehenean. Gaurko egunean, aldiz, azken hilabete hauetan baino ez zaigu sindikatu abertzaleen arteko ekintza bateratuaren irudi grafikoa eskaini. Hala ere, Maiatzaren Lehen honetan talde abertzaleen arteko ekintza bateratua lortu da azkenik; Bilbon ELA, LAB, ESK, STEE EILAS, EHNE eta Hiru elkarrekin izan ziren. CCOO, UGT eta USO sindikatu estatulistik batera ospatu zuten halaber EAEko hiru hiriburuetan. Eta frantses sindikatu estatulistik ekintza nagusia Baionan egin zuten.

Ekintza bateratua bideratzeko jardunean, ELA eta LAB sindikatuen artekoa ez da bakarria egungo etenaldian. Are larriagoa da sindikatu abertzaleen eta Espainiako Estatuko sindikatuen (CCOO eta UGT) arteko banaketa. Talde biak bereizten dituen egungo horma gero eta handiago da. Eta dagoeneko ez ditu soilik sindikatu-kontzepzioak, sindikatuen marko juridiko politikoari buruzko balorazioak, bereizten. Ez dago patronalaren edota Administrazioaren erasoari era bateratu batez aurre egiteko adostasunik, eta artean, lanaldia murriztearen aurka, 35 orduko lanaldiaren aurka, aparteko orduekin jarraitzearen alde eta aldi baterako kontratuak, kontratu eskasak, egitearen alde agertzen da patronala. Azken hilabeteotan hainbeste langileen heriotza eragiten duten lan istripuek ere ez dute sindikatu guztiak erretratu berean agertzerik lortu. Politika horien guztien aurka egon arren, sindikatu bakoitzak edo sindikatu-talde bakoitzak (abertzaleak eta estatulistik), bere aldetik egiten du. Eta patronala eta Administrazioa ezin gusturago daude sindikatuen banaketarekin. Banaketari eutsiz gero, gero eta zailagoa izango da greba orokor eta arrakastatsu bat egitea.

Nolanahi ere, ELA eta LAB sindikatuen artean gertatu den etena da azken aste eta hilabeteetan deigarriena. ELAko

idazkari nagusi Jose Elorrietak berak aitortu berri du ELA eta LABen arteko ekintza bateratuak ez dituela *“une goxoenak bizi, eta horretan arrazoi nagusia ez da eszenategi politikoaren aldaketa, nahiz eta bere eragina izan duen”*. Sindikatu abertzale bien arteko lankidetzan dauden arazoak zehazteko orduan, Elorrietak negoziazio kolektiboaren aurrean agertutako jarrera desberdinak ditu aipagai. Sindikalista honen esanetan, sindikalismo abertzaleak, euskal langileen mugimenduari historian inoiz ez bezalako gehiengoa duenak, behar bezala egindako aliantza sindikala optimizatu beharko du, *“alde biek aliantza hori elementu positibo bezala ikusi behar dute, eta horrek orain dela 20 urteko eszenategian erabateko aldaketak egitea eskatzen du”*.

Sindikatu abertzale bien arteko harremanak une honetan hotz samar dauden arren, Elorrietak ez du ezkor agertu nahi, eta ziur dago aurrera egiten lagunduko dieten bi elementu daudela. Batetik, LAB eta ELAk sindikalismoa *“gizartearen aldaketak egiteko tresna”* gisa ulertzen dutela, eta bestetik, sindikalismo abertzalea gehiengoa dela eta *“hortaz, sendotasun handiko lankidetzara egonkorra ziurtatzeko elementuak aurkitu behar ditu”*.

LABek, bere aldetik, aitortu ere egiten du sindikatu abertzale bien artean halako etenaldi bat dagoena, eta gisa berean, egoera honi lehenbailehen soluzioa

emateko beharra azaltzen du. LABeko ekintza sindikalaren arduradun Txomin Lorca berak esan zuen Biltzarra egin aurretik ELAekin bideratutako ekintza sindikal bateratua izaera estrategikoko elementua zela, *“LAB sindikatuaren errealitateaz gaindi langileen mugimenduak duen beharra zelako”*. LABeko idazkari nagusi Diez Usabiagak, bere sindikatuaren Biltzarrean bezperan, ELArikiko harremanak hoztu zirela aitortu ondoren, halaxe adierazi zuen: *“Guk orain nahi eta etorkizunari begiratu nahi diogu, egoera hau gainditu nahi dugu eta horretarako egokieran gaudela uste dugu, izan ere, euskal gizarteak eta bereziki langileek, halaxe eskatzen digute”*. Orain hilabete LABek egindako V. Biltzarrean berretsi egin zuen ELAekin ekintza sindikal bateratua bideratzeko estrategia ●

■ ELA-LAB ekintza bateratua sendotu egingo da.

EUSKALDUNON EGUNKARIA

patronalak sektore-artean lanaldia murrizteko negoziazioari uko eginez gero, datozen udazkenean eta udaberrian mobilizazio bateratuak eta jendetsuak egiteko unea izango dela adierazi zuen, eta ez zuen greba orokorrerako deialdia baztertu. Deialdi hori, jakina, ELA eta beste sindikatu abertzaleekin batera egingo litzateke.

Gizarte Soldatari dagokionez, gogora ekarri behar da Euskal Autonomia Erki-degoan Gizarte Eskubideen Gutunari begira Legebiltzarrak onartu zuen ponentzia, 1997. urteaz geroztik 82.000 lagunaren sinaduren sostenguekin eskatua, iragan apirilaren 10ean jarri zela indarrean. Testuinguru honetan, aipatu beharrekoak dira Hego Euskal Herrian 151.700 lagun erabateko txirotasunean bizi direlako azken datu estatistikoak. Gizarte Soldatak, besteak beste, gizarte soldata bat eskatzen du Lanbidearteko Gutxieneko Soldataren (LGS) parekorik

□ Oraingoz Euskal Herritarrok-ek eta Ezber Batuak baino ez dute Gizarte Gutunaren aldarrikapenarekin bat egin

ez duten pertsona horientzat. Une honetan, hilabeteen 70.680 pezetako kopuruan zehaztuta dago LGS Espainiako Estatuan.

Ez da samurra izango Gizarte Gutun honek EAEko Legebiltzarrean biziko duen eztabaida. Beldur gara azkenean, Legebiltzarrera iristen denean, ez ote den aldaketez beterik aurkeztuko, zeharo ahuldurik. Oraingoz, EH eta IU-EB talde politikoek baino ez dute Gizarte Gutunarekin bat egin. Legebiltzarrera biltzen diren talde politikoen artean oraindik ez dago halako adostasunik, batez ere, pertsona guztiek gizarte soldata bat jasotzeko duten eskubidea ezagutzeko orduan eta soldata horrek lanbidearteko gutxieneko kopurura iritsi behar duen ala ez erabakitze orduan. Kasu honetan Espainiako Estatuko Gobernuak zehazten du lanbidearteko gutxieneko soldataren kopurua ●

◆ DANIEL UDALAITZ

tarjeta gazte kutxa txartela

Bizitza abentura handi bat duzu. Eta zuku osoa atera nahi badiozu, hementxe daukazu **Gazte kutxa Txartel berria.**

Doakoa da, handik eta hemendik lasai asko ibiltzeko erabil dezakezuna, eta denetarik egin eta nahi duzun guztia erosteko ere aukera emango dizuna. Orain, gainera, abenduaren 31 arte, erosketak musutruk egin ditzakezu "Dohainik Erosi" sustapenaren baitan.

Besterik behar, ala?

www.gaztekutxa.net
e-mail: gaztekutxa@kutxa.es
900 40 41 42

Egin klik! hemen, abenturan jarraitu eta sariak irabazi ahal izateko.

 gazte kutxa

Hezkuntzako sektore guztiak bilduko dira Durangon, Ikazoka hezkuntza eta berrikuntza azokan. Ikusgai izango diren berrikuntzez gain, egungo gaiak aztertuko dira hitzaldietan. Ekinmen honen bidez euskarak hezkuntzan eta teknologian protagonismoa izatea lortu nahi da.

IKAZOKA: IKUSI ETA IKASI

■ Hezkuntzaren inguruko azken berrikuntzak izango dira ikusgai Ikazokan.

Durangoko azoka plazan burutuko da maiatzaren 18tik 21era, baina ez du abenduan egin ohi den Durangoko disko eta liburu azokaren antzik izango. Hura generalistagoa da, hau profesionalagoa: hezkuntza eta honen inguruko berrikuntzak jorratuko ditu. Urtero antolatzen dira hezkuntzaren inguruko azokak Bartzelonan eta Madrilén. Durangon egingo den honek ideia nagusia handik jaso badu ere, berezitasun bat du: hezkuntzarekin lotutako sektore guztiak bilduko dira gune bakar batean: besteak beste, material

pedagogikoa, testu liburuak, metodologiaren ingurukoak, ordenagailuak, eskoletako altzariak, laborategiko ekipamendua...

Ikazoka hezkuntza eta berrikuntza azoka Ibaizabal Ikastola Kooperatibak antolatu du hainbat babesleren laguntzarekin. Lau helbururekin jaio zen Ibaizabal orain urtebete: 16 urtetik gorako baxilergoak, prestakuntza zikloak eta irakaskuntza ez arautua kudeatzea eta enpresa proiektu berriak martxan jartzea. Azken honetan datza Ikazokaren xede nagusia. Bizkaiko Foru Aldundiko Enple-

gu eta Trebakuntza sailaren eta Ikastolen Elkartearen, Eroskiren eta Zabaltzenen babesarekin jarri da martxan proiektua. Horretarako, Durangok duen tradizioa eta Gerediaga elkarteak duen esperientzia baliatu dira bide batez.

Ostegunetik igandera bitartean goizeko 9:45etatik 14:00etara eta arratsaldeko 15:45etatik 20:00etara egongo da azoka zabalik. Igandean berriz, goizeko hamarretan ireki eta eguerdiko ordubietan itxiko da. Andoni Mujika, Ibaizabal Ikastola Kooperatibako zuzendariak dioenez, bi atal ditu azokak: batetik, gaiak erakustea, saltzea, tratuak egitea; bestetik, formazio saioak eskainiko dira, bertan hezkuntzaren inguruko egungo gaiak jorratuz. Guztira, egunero lauzpabost hitzaldi eskainiko dituzte Euskal Herriatik bertatik, Espainiako gune ezberdinetatik eta atzerriatik datozen hizlariak. Ostegunean eta ostiralen egitaraua profesional eta ikasleei egongo da zuzendua. Larunbat eta igandean berriz, publiko orokorrari. Horrela, lehen bi egunetan honako izenburuak dituzten hitzaldiak emango dira: “Selektibitatearekin zer”, “Erreforma erreformatu behar den”, “Haur literatura-ren balioa pertsonaren garapenean”, “Enplegu trebakuntza eta azpiegitura”, “Teknologia: argiak eta itzalak”, “Gizabaloreak egungo gizartean”... Eta euskal alderdi politikoez osatutako mahaingurubat ere izango da “Euskal hezkuntza eredu bat al da?” izenburupean. Larunbatean berriz, hiru urte bitarteko umeen eskolatzeari buruzko iritziak jasoko dira, besteak beste.

Euskara sailaren babeslea:

**Zumaian
San Telmotan ere
euskaraz**

**PROFESIONALAK, GURASOAK
ETA GAZTEAK.** Beraz, azoka ez dago haurrentzat aurreikusia. Andoni Mujikak dioenez, profesionalak, gurasoak eta 16-18 urtetik aurrerako gazteak erakarri nahi dituzte. Azken finean, Ikazokaren helbu-

ru tekniko zera da: gune berean bai profesionalek eta baita gurasoek ere hezkuntza izandako berrikuntza guztiak ikus eta ikas ditzatela. Berrikuntza horiek azokako aldizkariak jasoko ditu. Horrez gain, gazteek derrigorrezko hezkuntza amaitu ondoren dituzten irtenbideen inguruan -unibertsitatea, lanbide heziketa...- informa daitezela.

Baina Euskal Herriari begira, helburu estrategikoak ere baditu Andoni Mujikaren aburuz: *"Euskal izaeratik eta kooperatibagintzatik enpresa proiektu berriak sustatzea"*, alegia. Ikuspegi horretatik, nahiz eta ehuneko ehunean Ikazoka ez den euskaraz burutuko, megafonian, aldizkarian, seinalizazioan, karteletan eta nagusiki euskara erabiliko da. Horrela, hezkuntzan eta teknologian euskarak protagonismoa hartuko duelarik. Hori omen da gainera datozen urteetako erronka: *"Euskarak lan eta ongizatearen, eta profesionaltasunaren alorra irabazi behar du orain"*. Zentzu honetan, hezkuntzan, derrigorrezko hezkuntzatik at behintzat -hala nola, INEMen, Hobetuzen, Lanbide Heziketan, Unibertsitatean, zeregin handia dago. Hiru kezka nagusi ditu Ibaizabal Ikastola Kooperatibak hezkuntzaren eta euskararen uztarketaren inguruan: Unibertsitatean eta Lanbide Heziketan dagoen gabezia, erabileraren arazoa, eta euskararen kalitatearena. Konpontzeko *"egitearen kultura"* sinisten dute. Mujikak dioenez, *"Euskal Estatuan egongo bagina bezala jokatzeko"* da hauei aurre egiteko modu egokiena ●

◆ **IZASKUN JAUREGI**

Arturoren kaiera

EUROKARTAREN ALDE %82

Frantziako IFOP sondaketa erakundeak apirilaren hasieran egin inkestaren arabera, Frantziako biztanleen %82 Hizkuntza Gutituen Eurokarta aplikatzearen alde agertu da. Eurokarta hau aplikatu dadin, Frantziako Konstituzioa aldatzearen alde galdekutuen %79 agertu da eta gazteen artean handiagoa da Eurokarta berrestearen aldeko iritzia. Gutuago Hedatuak diren Hizkuntzen Europako Bulegoan den Alsazia-Moselako Komiteak eskatu zion IFOP erakundeari inkesta honen burutzea.

UZEI-REKIN BESTE BOST URTEKO LANKIDETZA

Nafarroako Gobernuak UZEIrekin beste bost urterako lankidetzak hitzarmena sinatzea onartu du. Horren arabera, UZEIk Euskalterm Terminologia Bankua hasteko, Nafarroako Gobernuari Intranet bidez eskaintzeko, hiru hilean behin gaurkotzeko, interesa duten guztien esku Internet bidez jartzeko eta galderei erantzuteko konpromisoa hartu du. Trukean 2,8 milioi pezeta (112.000 libera) jasoko ditu Nafarroako Gobernuaren eskutik.

AEK-POSTA AUZIAREN ERABAKIA EKAINEAN

Ipar Euskal Herriko AEK-k auzitara eraman zuen Frantziako Posta "euskararen kontra daraman politika diskriminatzailea" salatzeko eta zigortzeko. AEK-k Baionako auzitegiaren erabakiaren dei egin ondoan, pasa den astean iragan zen dei auzia Paueko auzitegian. Erabakia ekainaren 21ean emanen da bi aldeek adierazpenak entzun eta gero.

EUSKALDUNBERRIEI BEGIRAKO PROIEKTUA

Bizkaiko AEK-k eta Euskara Elkarleen Topaguneak euskaldunberriei euskal hiztunen komunitatean integratzen laguntzeko proiektua jarri dute abian. Datozen hiletan hainbat proiektu diseinatuko da, eta 2000-2001 ikasturtean lau esperientzia pilotu jarriko dira martxan Bizkaiko beste hainbeste herritan.

Urrea

■ Forum, Eroski, Alcampo-Oiartzun, Garbera eta General Optica saltoki handiek eta denda kateek Bai Euskarari akordioaren baitan hartutako konpromisoak abian jarriko dituzte aurki. Konpromiso hauen artean, bezeroarekiko harremanak euskaraz izatea xede dutenak lehenetsi dituzte.

■ Euskara izango da Ikazokaren komunikazio hizkuntza nagusia.

I k a t z a

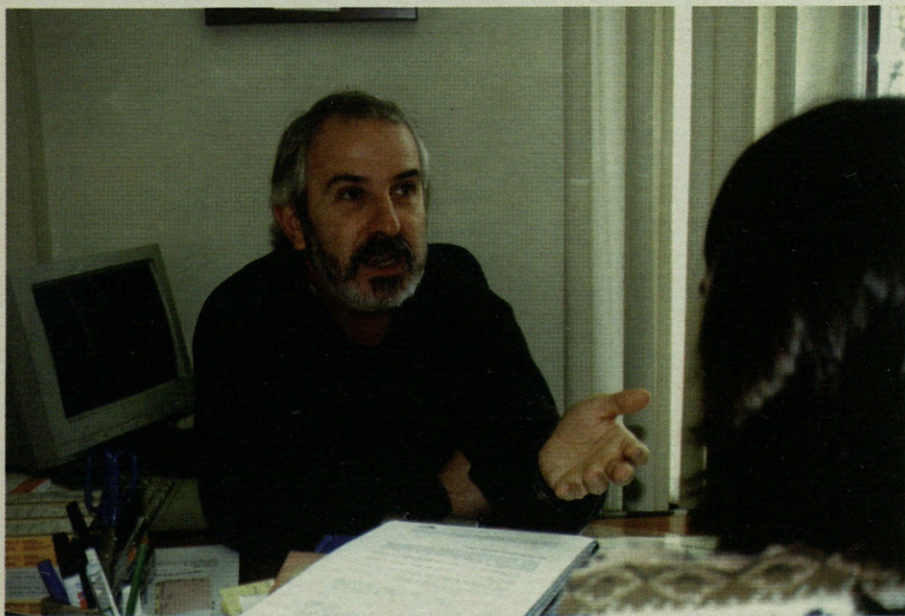

■ Euskaltzaindia, Institut d'Estudis Catalans eta Academia Galega ez daude ados Espainiako Hizkuntz Akademiak (RAE) iaz kaleratutako "Ortografía de la Lengua Española"n jaso zituen hainbat toponimoren itzulpenarekin. Esaterako, Getxo beharrean Guecho proposatzen du RAEk.

Ikastetxeetan heziketa afektibo-sexuala lantzeko Uhin Bare programa ezagutarazi da duela gutxi. Lan horren egileetako bat, Javier Gomez EHuko Pedagogia fakultateko irakaslea, "Hik Hasi" aldizkariak elkarrizketatu berri du. Guk bertako zati bat eskaintzen dizuegu.

"NORBERAK ERAIKI DEZALA BERE SEXU BIOGRAFIA"

■ "Sexualitatea emakume edo gizon bezala munduan egoteko modu bat da".

Zer da zehazki orain ezagutze-
ra eman duzuen heziketa
afektibo-sexualari buruzko
Uhin Bare programa?

Diozun bezala, heziketa afektibo-sexualari erantzuten dion programa da. Eusko Jaurlaritzako Hezkuntza-Osasuna batzorde mistoak Euskal Herriko Unibertsitateari hezkuntza afektibo-sexuala garatzeko programa bat egiteko eskatu zion 1996. urtean, eta horrela hasi ginen. Normalean sexu heziketa borondatezko pertsonen eskuetan egoten da eskolan, ia militanteen eskuetan. Eta momentu honean horrelako programa ambizioso bat edukitzea, eta gainera euskaraz, kualitatiboki garrantzitsua da. Momentu historiko batean gaudela iruditzen zait, orain arte administrazioaren aldetik inoiz ez delako horrelako programa bat egiteko asmo tinorik egon.

■ Zein dira programaren helburuak?

Helburuak hiru mailatan sailka daitezke. Lehenengo, maila pertsonalean, hiru jomuga ditu: norberari buruzko kontzeptu ona garatzea gizona edo emakumea izateko erari dagokionean, autoestimua maila ona edukitzea baina orokorrean eta bai alderdi sexualean, eta beharrian afektiboak erregulatzeko eta asetzeko balio duten gizarte trebeziak garatzea.

Hezkuntzari dagokionean, alde bate-tik, ezagutzak eskuratzea lortu nahi da, gero esperientzia sexuala eta giza esperientzia horietan oinarritzeko; beste alde-tik, eskolan gertuketarako esparruak sortzea ahalbidetu nahi da dudak eta arazoak konpon daitezen.

Eta azkenik, gizarte mailan etika pertsonala eta soziala garatzea da helburua.

Azken batean, programa honekin prozesu bat ireki nahi da, sexualitatearen tratamendua normalduko duena, eta progra-

ma helburu hori lortzeko bitarteko bat besterik ez da.

■ Helburu horiek lortzeko zein oinarri ditu Uhin Barek?

Sexualitatea alderdi anitzak dituen errealitatea izanik, zeharkako metodologian oinarritzen da. Hezkuntza eredu demokratikoa, zientifikoa eta irekia ditu. Berez Bigarren Hezkuntzako ikasleei zuzendutakoa da eta euren garapen psikosexualera egokitua dago. Horrekin batera, irekia da, ikastetxe bakoitzeko errealitatera egokitua izan dadin. Eskolaratzeak irauten duen bitartean gai nagusien tratamendua ziurtatzen du, eta erabat bateragarria da beste programekin, hala nola hezkidetzari buruzko programekin, autoestimuari buruzkoekin eta abar.

■ 1996. urtean hasi zinetela esan duzu eta orain zabaldu eta aurkeztu duzue. Zer egin duzue urte hauetan zehar?

Hainbat etapa igaro dugula esan daiteke. Lehenik eta behin, gelan erabiltzeko materiala landu genuen. Ondoren, material hori esperimentatzen hasi ginen bederatzi ikastetxe pilotutan. Pixkanaka-pixkanaka programa ezartzen joan gara, eta alde berean irakasleen prestakuntza garatzen. Gero, esperientziak oinarritzat harturik, programa egokitu egin genuen. Eta orain hedapen faseari ekin diogu.

■ Bederatzi ikastetxetako esperientzia nolakoa izan da? Zer eta nola landu duzue?

Programa zehar lerrokoa da, sexualitatearen jatorria bera bezala. Sexualitatea errealitate multidimentsionala da, dimentsio asko ditu: grafikoa, psikologikoa, antropologikoa, soziologikoa, hezitzailea... Orduan, logikoki interdiplinarra izan behar du planteamenduak. Beraz, hainbat ikasgaitan landu daiteke. Adibidez, gorputzaren atalak Giza Zientzietan

HIK HASI

zea. Hor dago gakoa.

■ **Hori guztia Bigarren Hezkuntzan lantzen duzue, baina ez al da egokia ezagutza hori DBH baino lehen jasotzea?**

Logikoki, gauza hauek hasieratik izan behar dute naturalak. Gure programa egiteko eskatu zigutenean, DBH diseinatzen ari ziren, legea martxan jartzen. Legeak zehar lerroei buruz egiten duen planteamenduan gauza asko landuta zeudela konturatu ziren, baina hutsune handiak zeudela ere bai, eta bat sexu heziketaren kasua zen. Horregatik, programa hau DBHrako eta ez beste beheko mailetarako izatea gauza koiunturala izan da gehienbat. Noski, horrek ezin du horrela gelditu. Administrazioak sexu heziketa beste mailtan ere eskaintzea planteatu beharko luke.

■ **Zein zailtasunekin egin duzue topo bederatziz zentro horietan programa ezartzerakoan?**

Zailtasun askorekin egin dugu topo, eta zergatik ez esan, asko zuzenean administrazioarekin zerikusia dutenak. Arazoak ez dira programarenak berarenak izan, errealizazioarenak baizik. Adibidez, zentro pilotuak aukeratzeko garaian ez zen informazioa garbi iritsi, eta zentro askok zertan sartzen ziren jakin gabe eman zuen izena. Ondorioz, izugarritzko esfortzua egin behar izan genuen programa zertan zen esplikatzen: klaustro osoa inplikatzeko zela, irakasleek formatu egin behar zutela... eta korrika eta presaka ibili gara azkenean.

Gainera, irakasleen mugikortasunarekin egin dugu topo. Zentro batzuetan izugarria izan da, irakasleriaren erdia baino gehiago aldatzen zen tea ikasturte bakoitzean berriei esplikatzen behar izan diegu programa.

Hala ere, zailtasun guztien gainetik, bederatziz esperientziak oso garrantzitsuak izan dira.

■ **Zer baldintza bete behar ditu ikastetxe batek Uhin Bare programa ezarri nahi badu?**

Bost gauza eduki behar dira kontuan: programa curriculum proiektuan integratzea, gurasoen adostasuna eta parte-hartzea Ordezkaritza Organo Gorenaren bidez, programaren koordinazio taldea egotea ikastetxean, irakasleen presta-

■ **“Nerabeekin hiru alderdi lantzen ditugu: identitate sexuala, sexu desioa eta afektibitatea”.**

kuntza eta gutxiengo programa DBHko kurtso bakoitzean lantzea.

■ **Ikastetxe osoak eta gurasoek onartzea ezinbestekoa da, beraz.**

Bai, noski. Programak ikastetxeko proiektuan integratuta egon behar du. Bere izaera dela-eta, klaustro osoak konpromisoa hartzea ezinbestekoa da, nahiz eta irakasleria osoaren parte-hartzea berdina ez izan.

Bestalde, gurasoek ados egon behar dute, eta horregatik da ezinbestekoa

behar direla uste dut.

■ **Programaren koordinazio taldea ere behar dela aipatu duzu. Zer funtzio du talde horrek?**

Programa DBH osoan lantzen dela gogoratuz, beharrezkoa da etapa honetako ikasturteetan garatzen diren jarduerak koordinatuko eta zainduko dituen talde bat osatzea ikastetxean, eta horixe da taldearen egitekoa. Koordinazio taldean zuzendaritzako ordezkari bat, orientatzaile bat eta arloetako ordezkariak eta tutoreak bilduko dira.

■ **Irakasleen prestakuntzari dagokionez, zer inplikatzeko du baldintza horrek?**

Hezkuntza afektibo-sexualari dagokionean,

bereziki garrantzitsua da irakasleen prestakuntza iraunkorra. Izan ere, giza sexualitatearen inguruko oinarritzko hainbat alderdiren azterketa, normalean, ez da hezkuntzako eta beste hainbat espezialitate desberdinetako profesionalen prestakuntza programan biltzen. Oinarritzko prestakuntzaren barruan honako puntu hauek hartu beharko lirateke aintzatzat: sexualitatearen aurreko jarrera desberdinak, garapen psikosexualari buruzko Uhin Bare programaren oinarritzko printzipioak eta metodologia, eta gelan esku-hartzeko teknika aktiboak ●

◆ **AINHOA AZPIROZ**

□ **“Programa honekin ez dira edukiak erakutsi nahi, baizik eta balorazio guneak sortu, gai pertsonalak lantzeko espazioak”**

Ordezkaritza Organo Gorenak programaren integrazioa onestea. Eskola elkarte osoak hartu beharreko erabakia da ikastetxearen curriculum proiektuan hezkuntza afektibo-sexuala integratzea ala ez.

■ **Gurasoak inplikatzeko al dira?**

Beno, Ordezkaritza Organo Goreneko erabakiarekin bai. Gurasoak ados daude zentroetan gai hau naturaltasunez lantzearekin, ez dute inolako trabarik jartzen. Baina beraiek beren kabuz zer-bait gehiago egin beharko luketela uste dut, guraso eskolen bidez edo. Jendea ez da hitzaldietara joaten, hori beti horrela izan da, eta gauza sortzaileagoak egin

DONAPALEUKO KANTONAMENDUA: BERRANTOLAKETAN AITZINDARI

Amikuze edo Donapaleuko kantonamendua Nafarroa Beherea eta Zuberoako eskualde administratiboa da. 9.000 lagun bizi dira 3.000 kilometro koadroan.

NAFARROA BEHEREA

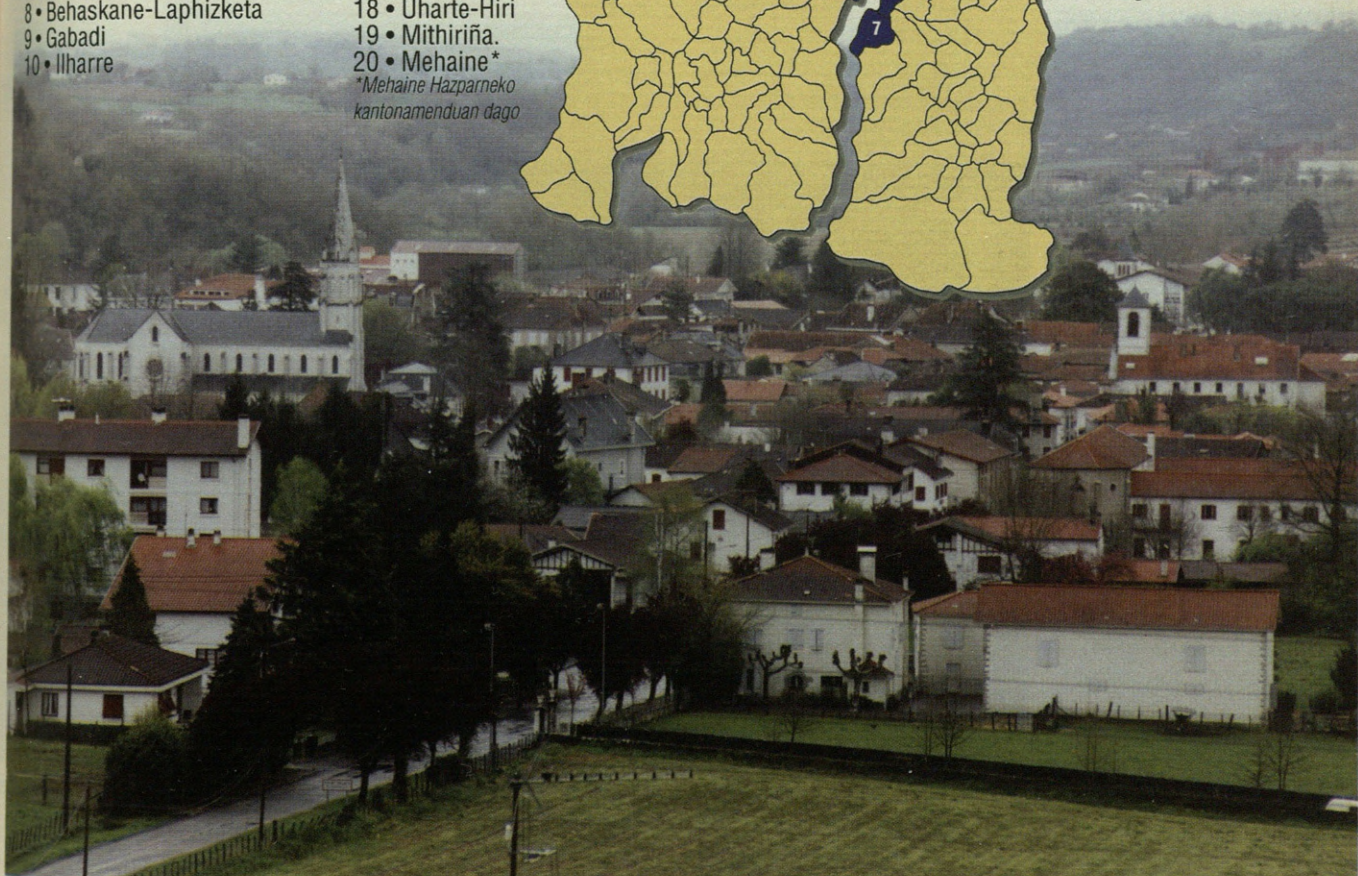
- 1 • Aiziritze-Gamue-Zohazti
- 2 • Amenduze-Unaso
- 3 • Amorotze-Zokotze
- 4 • Behauze
- 5 • Arberatze-Zilhekoa
- 6 • Arboti-Zohota
- 7 • Arruta-Sarikota-Amikuze
- 8 • Behaskane-Laphizketa
- 9 • Gabadi
- 10 • Ilharre

- 11 • Labetze-Bizkai
- 12 • Larribarre-Sorhapürü
- 13 • Lukuze-Altzumarta
- 14 • Martxuta
- 15 • Oragarre
- 16 • Ostankoa
- 17 • Donapaleu
- 18 • Uharte-Hiri
- 19 • Mithiriña
- 20 • Mehaine*

*Mehaine Hazparneko kantonamenduan dago

ZUBEROA

- 1 • Ozeraiñe-Eribareita
- 2 • Lohitzüne-Oihergi
- 3 • Jeztaze
- 4 • Etxarri
- 5 • Domintxine-Berrueta
- 6 • Arüe-Ithorrotze-Olhaibi
- 7 • Phagola

ALBERTO ELOSEGI

Amikuze edo Donapaleuko Kantonamendua eskualde mugakidea da Lapurdi, Zuberoa eta Biarnoarekin. Areago, jatorriz, nafar eskualde izanik ere, kantonamendu honetan, Zuberoako zazpi herri eta Lapurdiko bat biltzen dira. Donapaleuko Kantonamenduko herriak, Herri Erkidego deitu egitura berrian ari dira lantzen beren etorkizuna. Ipar Euskal Herriko barnealde laborariak gizarte birmoldaketa behar du. Amikuze eskualdea, aitzindari gisa agertzen zaigu eta Ipar Euskal Herriaren barnealdea eta kostapartearen arteko ardatza izan liteke.

Testua: MIKEL ASURMENDI

Frantzian Europa osoan baino komuna edo herri gehiago omen dago. Frantziako estatuaren egitura zaharkitua gelditu zen aspaldi. Orain 20 urte, birmoldaketa prozesu bati bide emanez, Frantziako Gobernuak Herrien Erkidegoa (Communauté des Communes) deitu egitura eratu ahal izateko legea sortu zuen. Hiri eta herriak, multzoan bilduak, proiektu berriak ari dira lantzen Frantzian. Ipar Euskal Herrian BAM (Baiona-Miarritze-Angelu) erkidegoa da ezagunena bere tamainarengatik.

Herri txikiak ere hasi dira tankera honetako proiektuetan biltzen, ordea. Amikuze eskualdea da Ipar Euskal Herrian ekimen honen aitzindaria. Amikuze deitua geografiari gagozkio-la, eta Donapaleuko Kantonamendua, berriz, administratiboki.

ZERGEN BEREZITASUNA. 1968. urtean eratu zen Amikuze eskualdean lehen SIVOM (Ardura Anitzetako Sindikatua). Herrien arteko sindikatua (Frantziako Estatuan, sindikatuak herrien arteko elkarlanerako elkarteak deituak dira ere bai). 1992an distritu izatera pasa zen, eta 94an Herrien Erkidego formula hautatu zuen. Funtsean, aurreko ekimenen segida da oraingoa, berezitasun garrantzitsu batekin: Herri Erkidego edo Herri Aglomerazio mota honek diru zergak biltzen ditu.

Iparraldeko herritarrek Akitaniako, Pirinio Atlantiarretako eta herriko zergei aitzi egin behar diete. Herri Erkidego baten barnean bilduak laugarren zerga ordaintzen dute. Herri mailan garatu ohi diren proiektuak herrien elkarlanean garatzen dira gisa honetara. Amikuze eskualdean, kasu, Iparraldeko barnealdean bizi den hustutzeari aurre egiteko egitura sendoago bat eraikiz. Ideia hau oso minoritarioa izan da orain arte, herri arazoak elkarrekin partekatzea eta bizitzeari ez baita erraza: *“Elkarrekin bizitzen ikas-*

teko molde bat lantzen ari gara. Zenbait kantonamenduetan nekez bizi dira elkarrekin. Amikuztarrek xantza dugu elkar aditzen dugula eta aitzina egiten diegu komunean garatu nahi ditugun proiektuei”, adierazi digu Jean Marie Larroquek. Amikuzeko Arboti-Zohota herriko auzapeza eta Herrien Erkidegoko presidentea da bera. Hazpainen ere, kosta ahala kosta, proiektu bera lantzen hasiak dira. Baigorri eta Garaziko kantonamen-

dira. Kantonamenduan Nafarroa Behereko herriak nahiz Zuberokoak biltzen dira halaber, 26 herri orotara. Erkidegoan 26 hauek eta Mehaine biltzen dira, 27 herri, beraz: Aiziritze-Gamue-Zohazti, Amenduze-Unaso, Amorotze-Zokotze, Behauze, Arberatze-Zilhekoa, Arboti-Zohota, Arruta-Sarikota-Amikuze, Behaskane-Laphizketa, Gabadi, Ilharre, Labetze-Bizkai, Larribarre-Sorhapürü, Lukuze-Altzumarta, Martxuta, Oragarre,

■ Donapaleuko kantonamenduko Lur Berri kooperatiban 2.000 laborari eta 250 langile dauka

duak, ausaz, geroan entseiatuko omen dira. Nolanahi ere, barnealdeko kantonamenduen etorkizunean berebiziko egitura da Erkidegoarena. Zuberoan dauden bi kantonamenduak egitura honen babesera bildu dira, eta gainontzeko herriak Donapaleuko kantonamenduaren proiektuan biltzen dira.

NAFARRAK ETA ZUBEROTARRAK ERKIDEGO BEREAN. Herrien Erkidego honetan, Donapaleuko Kantonamenduko herriak eta -Hazparneko kantonamenduko- Mehaine herria biltzen

Ostankoa, Donapaleu, Uharte-Hiri eta Mithiriña Nafarroa Behereko 19 udalerriak. Zuberoko herriak zazpi hauexek dira, berriz: Ozeraiñe-Erribareita, Lohiatzüne-Oihergi, Jeztaze, Etxarri, Dominixine-Berrueta, Arüe-Ithorrotze-Olhaibi eta Phagola. Geografia aldetik hauek guztiak Amikuzeko herriak bezala ekarriak dira. 300 kilometro koadro eta 2.000 bizilagun biltzen ditu eskualde administratibo honek.

LABORANTZA AZKARRA. Amikuzeko lur laborariak biziki onuragarriak

■ Lur Berri kooperatiba: Amikuze eskualdearen oinarri nagusia

Lur Berri kooperatiba II. Mundu Gerraren ondotik zabaldu zen Donapaleu herrian. Donapaleuko eskualdeko languriek muntatu zuten Lur Berri, merkatuaren salerosketan sendotu aldera. Hastapenean Donapaleuko kantonamenduko languriek atxikiak baziren ere, Bidaxune eta bere inguruko languriek parte handia izan dute mende honen erdialdetik aitzina. Bidaxuneko auzapez eta Pirinio Atlantiarrrak Departamenduko presidenteorde Jean Jacques Lasserre da Lur Berriko presidentea. Barthelemy Agerre eta Herri Erkidegoko Jean Marie Larroque presidenteordeak direlarik. Gaur egun, Pirinio Atlantiarreko Departamendu mailako langorantza kooperatiba eta langurien bilgune azkarrenetariko bat da. 1960. urtetan gorakada handia bizi izan zuen kooperatiba honek hazitako artoaren ekoizpenari esker. Arto ekoizpena biziki emendatu zen, eta languriek indartu ziren hartara. Lur Berri Estatu Batuetako Pioneer hazitako artoaren ekoizle-taldearen partaidea da. Munduan den arto ekoizle azkarrena. Frantziako estatuan bost kooperatiba biltzen dira Pioneer taldean. Talde honek Frantziako merkatuaren %50 kontrolatu du azken hamakadetan. Merkaturia, ordea, krisian dago. Besteak beste, arrazoiak arrazoi, Ekialdeko herrialdeak arto mozkingean indartu dira, eta ondorioz, merkaturia baldintzatu. Lur Berri eta Pioneer lehener kontratua sinatu zutenen 3.000 hektarea lur erabiltzen ziren hazita-

ko artoaren ekoizpenerako. Egun, erdira apaldu da eremua; 1.500 hektarea besterik ez dira lantzen hazitako artoaren produkzioan. Aurten, berriz ere, kontratua berrikusia izan da, eta merkatu eskaintza eta eskaeraren arabera egokituko da ekoizpena. Nolanahi dela ere, Lur Berri kooperatiba sendo dago. 2.000 languriek sustengatua, 250 langile enplegatzen ditu aldi berean. Arto mota guztien eta zekaleen ekoizpen orokorra 1.100.000 kintalekoa da. Kooperatibak beste ekoizpen asko lantzen du. Kabalak bildu eta haiek kalitu ondoren merkaturatzen ditu. Amikuze eta bere inguruko eskualdeetako behiak (bretoinak nahiz gorriak), txekorrak, axuriak, txerriak eta ahateak pasatzen dira beretik. Kari honetarako kabalak hiltegiak modernizatu eta zabaldu dira. Arkadi elkartean biltzen dira abere hiltegiak. Ipar Euskal Herrian nahiz inguruetako eskualdeetan 12 dira Arkadik zabalduriko azienda hiltegiak. Aldi berean, azien eraldaketarako enpresak asko azkartu dira. Oso ezagunak dira Ipar Euskal Herrian nahiz Frantzia barrena Bidassoa markako mozkinak; Pierre Geraçaguen amikuztarrenak. Ahateki eta patearen ekoizle handia. Kontserbategiak ere azkartu dira, eta Baionako Urdaiazpikoa (Jambon de Bayonne) sor-marka zabaltzeko lanetan ari dira Amikuzeko txerri hazle eta ekoizleak. Lur Berri kooperatibaren kezka handiena une honetan nekazari-tzan bizi den merkatuaren mundializazioa da. Mundializazioari aitziz egiteko languriek elkarri lagunduz behar dute aitzina egin. Kanpoko mozkinen konkurrentzia eta lehiakortasunari aurre egiteko, mozkinak hazkuntzatik beretik hasita eta kontsumitzailearengana iritsi bitarteko langorazio prozesu guztia landu eta kontrolatzea da bertako langurien xedea eta nahikaria ●

dira; lur zelai eman-
korrak. Lur Berri
kooperatibaren
magalera bildu izan
dira bertako langur-
riak. Gaur egun,
ordea, nekazaritzaren
mundializazioaren

ondorioz, ekonomiaren beste sektoreekin batera garatzeko beharrean dago. Lur Berri da ekonomiaren oinarri nagusia. Bere inguruan enpresa txikiak zabaltzen hasiak dira, honen enpresa filialak bereziki. Industriarik ez dago ia, baina Ipar Euskal Herrian garatzen ari diren enpresen mintegietako bat bertan kokatua dago. Indar izena du; 2.000 metro koadro eraiki berria. Donapaleuko Jean Errekart institutua eskualdeko hainorri garrantzitsua da bestalde. Amikuzeko ikasleaz bestera, Iparraldeko nahiz kanpoko ikasleek ikasten dute bertan. 400

■ Jean Marie Larroque, Arbotiko auzapeza eta Erkidegoaren presidentea.

■ Arrapitz Federazioa

Arrapitz Federazioak Donapaleun du bere egoitza nagusia. Federazio hau 1991ean eraiki zen, laborarien proiektu berritzaile izateko. Laborantza eta lurrari atxikiriko lanbideen ikerketa eta esperimentazioa lantzea du xede, lanpostu berriak sortzearekin batera. Kooperatiba gisa funtzionatzen du, eta berean 12 elkarte ezberdin biltzen dira: GFA Mutualitatea (1.500 partaide), AFOG (irakaskuntza eta kudeaketarako zentroa. 6 hezitzaile ari dira), Uharte Garaziko gazta kooperatiba (65 ekoizle, Mauleko Etxe Gazta (30 ekoizle), Idoki kalitate-marka (120 ekoizle), Artzain ibilkorrak (15 artzain), Sagartzea elkartea (35 partaide), Biharko Lurren Elkartea (BLE, 50 partaide), Eztigar kooperatiba (50 partaide), Ezpeletako Piperren ekoizleak (50 kide), Saltze kooperatiba, eta Lur Hats elkartea (20 partaiderekin). Orotara, 11 langile enplegatzen ditu Arrapitz Federazioak ●

ikasleak laborantza eta merkataritzako tekniko tituludunak izateko bidean ari dira. Arrapitz Federazioa da, bestalde, Ipar Euskal Herriko laborari eta lurrari

■ Sokorri: baitezpadakoa amikuztarrentzat

Donapaleuko klinikak Sokorri izena du. Ipar Euskal Herriko barnealdean dagoen inportantea. 1970. urtea arte, Donapaleun ospitalea zegoen. Osasun saileko agintariak haatik, egokia ez zelakoan, itxi zuten. Amikuztarrek, ordea, herrien sindikatuaren bitartez (SIVOMA deitua: Ardura Askotarako Sindikatua), gogor borrokatu eta Sokorri klinika plantatu zuten. Hogeita hamar urte iragan ondoren, klinika hau krisian sartu da berriz ere. Frantziako osasun sailak hiru aldiz itxi nahi izan du. Amaetxe irekia atxikitze gutzieneko haur jaiotza behar baita; 300 sortu behar dira urtean, gutxienez. Alta, Herrien Erkidegoa

atxikiriko ekoizpenen elkartea. Amikuzten du egoitza Federazioak. Horrek erakusten digu eskualdearen garrantzia. Potentzial honen kudeaketaz arduratzen ari da Herrien Erkidego berria.

HERRIAK ETA ERKIDEGOA KOMUNEAN. Herrien ahalmena txikia

(Communauté de Communes) berriro ere borrokari lotu zaio. Ekipamendu berriak sartu ditu, eta ebakuntza gela berri bat ezarri asmo du ere bai. 85 langile ari dira bertan. Klinika hau itxiko balitz, amikuztarrek Baionara edo Pauera joan beharko lukete artatuak izateko. Zinezko atzerapena gizarte arlo guztietan beregaintasuna atxiki nahi duen erkidego honentzat ●

■ Sokorri klinika irekia behar dute amikuztarrek.

da zenbait ekimen aitzina eramateko. Herriek elkarlanean proiektu ugari kudeatu dezakete alta: “Ingurugiroaren antolaketaz arduratzen gara. Zaborren tratamenduaz eta berauen errausketarako lantegi bat muntatu dugu. Alokamendu sozialei buruzko plangintza bat lantzen ari gara. Kirol instalazioen ardura gure gain dago. Ekipamenduen zerbitzua, gizarte zentroak, musika eskola, haurtzaindegia eta Sokorriren mantenimendua gure gain hartu ditugu” adierazi digu Jean Marie Larroquek.

Zerbitzu hauen guztien barne antolaketa eta kudeaketaz bertako nagusiak arduratzen dira, eraikinen mantenimendua berriz, Herrien Erkidegoa. Amikuzeko ekonomiaren lehen sektorea laborantza izan da historikoki. Azken hogeitreetan berriz, ekoizpenak goiti egin du, eta laborari kopuruak behiti. Uneon, artisauek, langile profesionalek eta zerbitzuko langileek laborantzaren inguruan sortzen diren lanpostu berrietan leku hartzen dute.

Larroquek honela ikusten du geroa: “Herri bakoitzak bere ordezkaritza

ALBERTO ELOSSEGI

■ Lur Berri kooperatibak 1.100.000 arto kintal ekoizten du urtero.

dauka Erkidegoan. Kontseilu batean biltzen dira herri bakoitzaren bizilagunen kopuruaren arabera. Herri bakoitzeko kontseilua eta hautetsiak berritzen direlarik Kontseilua ere berritzen da. Herriak eta Herrien Erkidegoa, bi ekimenak atxiki behar dira lan gehiago izan dadin”.

HOBEBI PROIEKTUA. Donapaleuko kantonamendua ez da bere baitara biltzen horregatik. “Hobeki” proiektuaren bitartez, Garapen Kolektiboa deitua (PCD), Iholdiko eskualdearekin proiektu bat garatzen ari da. Kultura alorrean, Amikuzeko Elgarri elkarteak sustengatzen dute eta Izurako Haize Berri elkartearen kultur ekimenak sustatzen dituzte. Garaziko Garazikus eta Zuberoako Ühaitza elkartearekin lan komunak egiten dituzte. Bestalde, etxebizitzaren arazoa hobetzeko plan berezia garatzen ari dira. Amikuzen etxe huts asko dago, berritze beharrez. Etxebizitza baten premian daudenentzako laguntza eskuratzen dute estatutik, eta etxe horiek konpondu ondoren herritar xumeen salneurri eskuragarrian jartzen dituzte. PAG izeneko proiektuaren barnean sartzen direnentzako %45 laguntza eskura dezakete. Egoitza abandonatuak berritzen ari dira Donapaleun, zerbitzu sozialerako erabiliak direnak, bestalde: “*Laborantza inguruko herrietan ezinbestean aldatu beharra dago etxebizitzaren politika*” adierazi digu Hobeki egitasmoaren Jenofa Iriarte arduradunak.

IKASTOLA AIDURU. Ikastolaren afara ez da trenkatua Amikuzen. Seaska federazioaren barnealdeko ikastolek duten arazo bera dute: egoitza duina ez izatea. Garapen Eskemaren arioan ikastola hauen arazoak trenkatua behar zuen aspaldi. Ez da horrela, ordea. Herri Erkidegoaren baitan ikastolarentzako egoitza berri bat eraikitzeak asmoa eztabaidatu da: “*Elekatu ondotik erabaki dugu afera-ri lotzea. Herri Erkidegoak ez du ahalik irakaskuntzan, irakaskuntza herri bakoitzaren esku dago. Herriak tipiak dira, ordea. Ezin dugu eskola publiko bat lagundu. Formula bat xerkatu dugu alta. Aisialdietarako zentro bat irekitzea eta ikastola berean kokatzea. Azken hitza prefetak dauka orain. Heldu den urterako altxatu nahi genuke ikastolarentzako egoitza*” ●

■ Bacho: “Geroa gure gain hartu nahi dugu”.

Sauveur Bacho Arberatzeko herriko amikuztarra da. Lur Berri kooperatibaren ari da lanean, CFDTko (Lan Konfederazio Frantziar Demokratikoa) sindikalista delarik. Geroko Kantonamendua (Avenir du Canton) elkartearen partaidea da ere bai. Elkarte hau duela 20 urte eratu zen, kantonamenduko enplegu eta garapenari buruz lan egiteko. Amikuze eskualdeak krisi gorria bizi izan zuen orduan. Enplegu maila apaldu zen, eskola batzuk itxi ziren, Sokorri klinika desagertzeaz izan zen, eta zergen arloan arazo ugari izan ere: “*Gure elkarteak lekuko garapenaz arduratzen da. Laborariak, soldatapeko langileak, merkataria eta artisauak gara. Lekuko garapenari buruz arrankuratuak. Garapen Etxea ireki genuen 90eko hamarkadan. Lan merkatuari buruzko informazioa zabaltzen dugu. Hautetsiek daramaten lanaren segida da gurea, langile gisara gure ikusmoldea sustatzen entseiatzen gara*”. Sauver Bacho kritikoa da bertako ekonomia-aren garapen moldeari buruz: “*Lur Berririk kritikoa gara. Mundializazioari begira ari da, eta tokiko lana ahanztia du. Ardi esnari buruz, gasnatzeari buruz, kasu, ez du behar bezalako garapen bat sustatu, gure ustez. Bestalde, langileek garapen berrian birmoldatze bat eskatzen dugu, ez baitugu gure lekua hartzen kooperatibako kudeaketan. Enpresa Batzordeko partaideak izan behar dugu langileek ere bai*”. Orain gutxi, Lur Berri eta Pauen kide duen kooperatiba baten arteko bir-

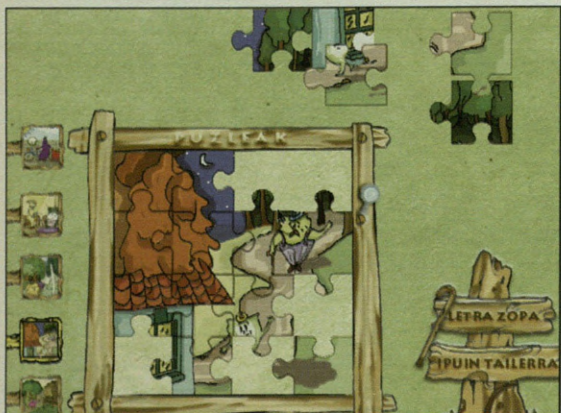
ALBERTO ELOSEGI

■ S. Bacho CFDTko eta Geroko Kantonamenduako taldekidea.

moldatze bat izan da, eta Bachok ez du begi onez ikusi nola eraman den berau: “*Kooperatiba funtsean ez da langile eta laborariena, konfiskatua izaten da anitzetan. Laborariak ez dute botere aski, eta are guttiago bertako langileak. Administrazio Kontseiluan bagaude ere, ez gara aski kontsultatuak. Gure lana kontraboterea egitea baita*”. CFDTko laborantza adarreko arduradun nagusi honek lan denbora murriztearen aldeko borrokan dihardu uneon: “*Lan denbora ttipitzeari buruz ari gara eztabaidan 35 orduko plangintza praktikan ezartzeko. Orain arteko birmoldaketa onizat jo dugu, eta hiru hilabete inguruan aldaketak espero ditugu*”. Amikuzen ematen ari diren aldaketez honela dio Sauverrek: “*Amikuze Iparraldeko ardatza izan daiteke. Aitzina egiteko bitarteko aski dugu, hautetsien engaiamendu osoa behar dugu orain; frangotan uzkur baitira. Euskal Departamenduaren alde egotearen garrantziaz jabetu behar lukete hautetsiek. Hartara, Laborantza Ganbara ukan genezake Amikuzen*”. Amikuzeko eskualdea Ipar Euskal Herriaren barnealdea artikulatzeko gune aproposa iruditzen zaio Bachori. Nafarroa Garaia-erikiko harremanetan ardatz garrantzitsua litzateke bere ustez ●

"Umea beti ume", atzoko eta gaurko umeak jolasteko eta jakiteko azkureak bereak ditu. "Sagu txiki, sagu maite..." da oraindik joko gustukoena. Baina orain sagua ordenagailuarena dela, hor dago gakoa. Eta saguarekin euskaraz jolasteko gero eta aukera gehiago dago.

AMA, SAGUA EUSKARAZ HASI ZAIT!

■ Barazki puzzlea, haurren gogoko porrusalda.

Euskarazko joko elektronikoen artean hiru mota aurki ditzakegu: ipuin tailerrak edo ordenagailuz istorio bat asmatzea helburu dutenak, gai bat lantzeko erabilitako jokoak (bertsolaritza, geografia...), eta bestelako jolasak (puzzleak, letrazopak...).

IRUDIMENAREN FABRIKAK.

Ipuinak entzun edo irakurtzea amesteko bide bada, istorio bat sortzeko irudimenari lehio gehiago zabaltzen dizkio. Ipuinak idaztea arte bat da, eta ipuin tailer hauek oso modu errazean erakusten dizkigute

ipuinen oinarrizko elementuak zein diren. Aukeran ematen diren eszenatokiak, pertsonaiak eta hitzak konbinatuz pasarteak sortzen dira, kuadro moduko batzuk, eta kuadroak lotuz osatzen da istorioa. Hitz gutxi eta elementu grafiko askorekin (irudiak txikitu, handitu, postura ezberdinetan jarri eta lekuz alda daitezke), erabiltzen ari dena marrazki bizidun, komiki edo filmetako gidoilari bihurtzen da. Eta azpitik musika gehitzeak ikuskizun

bihurtzen du lana. Elementu denak esku-
ra eta aukeran izateak erraztu egiten du ipuinak asmatzeko lana. Sekula istoriorik sortu ez dutenei pistak ematen dizkie.

Euskarazko joko elektronikoen gehienak ipuin tailerrak dira. Anaya etxeak 3 kaleratu ditu, eta bost hizkuntzatan jolasteko aukera eskaintzen du (euskaraz, galegoz, katalanez, ingelesez eta gaztelerez). Txirri, Mirri eta Txiribiton pailazoek ere bere 25. urteu-

rrena ospatzeko orain bi urte

"Gurekin hegan" CD-ROMa kaleratu zuten, eta bertan joko ugari bildu dituzte, horien artean, ipuin tailerra: hiru pailazoak eraman ditzakegu joko olinpikoetara, eta Txirri bihurtu dezakegu Txiribiton bera baino askoz handiagoa, edo Txiribiton potoloa jarri Mirriren besoetan... Eta Agipad drogen prebentziorako taldeak ere kaleratu du beste CD-ROM bat: umeen arteko harreman per-

tsionalak garatzeko guraso eta irakasleentzat prestatutako hezkuntz materialaren osagarri da umei zuzendutako "Lagunekin baratzean" CD-ROMa. Euskarara edo gaztelera hizkuntza aukeratu, eta beste jokoen artean ipuin tailerrean ere aritu daiteke. Dudarik gabe, tipulak, esparragoak zein tomateak platerean baino atseginagoak egiten zaizkie haurrei istorioetan. Ipuin tailerrek irudimenari lehioak zabaltzen dizkiote, istorioak hutsetik sortu beharrean proposatzen diren eszenategi, elementu eta pertsonaiak lotuz asmatzea errazagoa baita. Baina bestalde edozer gauza irudikatzen orduan aurrez programatutako elementu hauek muga bihurtzen dira. Izan ere ipuin

■ Txirri, saguak uxatu eta gazta ekarri.

■ Zaldi denak ez dira zaldiak.

tailer bakoitzak eskaini ditzakeen aukerak kontatuak dira (batez beste 19 eszenatoki, 22 pertsonaia, pertsonaia bakoitzak 6 keinu, 11 objektu...). Eta hauen arteko konbinaketa agortezina bada ere, umeak nekatu egiten dira beti irudi berekin jolas-teaz. Konponbidea izan liteke beste ipuin tailer ezberdin bat eskuratzea, edo beste-la, joko hauekin istorio bat nola osatzen den ikusita, ipuinak irudikatzen, marrazten eta kontatzen hastea, euren kasa.

JOKO GEHIAGO, ETA GEHIAGO. Letra zopak arrapaladan irensten

■ Oroitzen al duzu animalia bakoitzaren hotsa?

dituzte haurrek, eta "Lagunekin baratze-an" CDan hitzen bila zopatzeko aukera badago. Agipad prebentzio taldearen lan horrek eta Txirri, Mirri eta Txiribitonenak ere bostna puzzle jartzen dizkigute eskura. Jokoa interesgarriago egiteko, pailazoen puzzlea osatzean hiru lagun barregarriak ipurdibistan geratzen dira, eta zailtasun mailak ere aukeratu daitezke, fitxak handituz eta txikituz. Zuribeltzean dauden pailazoei kolorea ematea da Txirri, Mirri eta Txiribitonen proposatzen diguten beste joko bat. Bost marrazkietako bat hartu, eta erromako zubiaren 7 koloreak, brotxa lodi eta pintzel finak,

ematen digu bere inguruko kuadroetan dauden sagutxo kopuruaren berri.

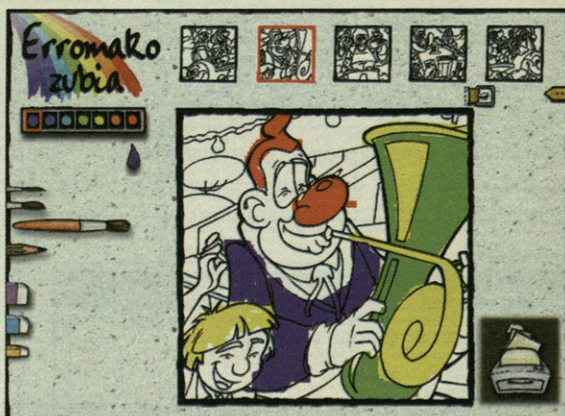
Sssssss! Gu jolasten ari gareen bitartean, zer dio Txiribitonek? Orain, bere bozinari hitza jarri ahal izango diogu: berak esan nahi duena idatzi beharko dugu, horretarako hitz horren hizkiak behar bezala ordenatuz.

J O K O A K
AZTERKETA. Propio jokoenak ez diren beste CD-ROM

arkatza eta ezabatzeko goma-ekin pailazoak bizi-bizi uztea da egin behar dena. Ondoren, inprimatu eta gela-ko orman zintzilikatu daitezke, lagunei erakusteko.

Lepogaineko gaztari eragiteko, berriz, "saguen biltzarrea" taula erakusten digu Txirrik. Gazta puskak gordetzen dituzten laukitxoak aurkitu beharko dira, eta saguak izkutatuta dauden laukitxoak, berriz, saihestu. Nola asmatu, ordea? Aurkitutako gazta puska bakoitzak

batzuetan ere aurki daitezke jokoak, programak aztertzen duen gaiaren osagarri direnak. Elhuyar zientzia zabaltzeko kultur elkarteak CD euskarrian kaleratzen dituen lan askotan, jokoren bat gehitzen du, ikasitakoa aplikatu eta jakinmina areagotzeko. Honen adibide da "Bertsoen mundua" CD-ROMa. Bideo irudiak, argazkiak, testuak eta ahots grabaketan bidez bertsoarritza etxera ekartzen digu: txapelketei buruzko informazioa, bertso-larien fitxak, bertso-antologiak, doinuak, eta abar biltzen baititu. Eta informazio hau baliagarria izango zaigu aukeran dauden bi jokoetan aritzerakoan: "Bakoitzari berea" jolasean bertso

■ Zer da pailazo bat sudur gorriak gabe?

NIRE LEHEN IPUIN DIGITALA

Lehendabizi eszenategia hautatu behar da. Non gertatuko da ipuineko lehen zatia? Basamortu erdian, patioan, oihanean...

Ondoren, pertsonaiak hautatu eta kokatu behar dira: neurri egokia eman bakoitzari, eta nahi zaion keinua. Gainera, objektuen aurrean jarri edo atzean ezkutatu daitezke.

Idazteko makinak, irudiari hitza jartzeko aukera ematen digu, testu horrek josiko dituelarik pasarte ezberdinak.

Azkenik, osatu dugun eszenari musika banda jarriko diogu, eta nahi izanez gero, ahotsa grabatu ere bai.

Luparekin pertsonaiak handitu edo txikitu daitezke.

Mozorroarekin pertsonaien keinuak aldatzen dira.

Erlouak funtzioa hastean orri bakoitzari zenbat denbora eskaini nahi zaion neurtzen du.

Pertsonaiak objektuen aurrean ekarri edo atzean ezkutatu daitezke.

Lehenengo eszena txukundu dugunean, bigarrenari ekingo diogu, istorio osoa kontatzen dugun arte.

Hasierako eta amaierako teloiak eramango dituzten izenburuak idatzi, eta...

Ikuskizuna hastera doa!

bakoitza nork botatakoa den asmatu beharko dugu, eta "Bertsozain automatikoa" rekin bertso ezagunenak hitzez hitz gogoratu beharko ditugu, hutsunez betetako bertsoak dagozkien hitzekin osatzeko. Eta Elhuyarren "Euskal Herria" multimedia entziklopediak ere geografia fisikoa, geografia politikoa, euskara, historia, kultura eta pertsonaia ezagunenak berri emateaz gain, "urkatua" eta "nor da nor" jokoak proposatzen dizkigu, jolastu einean edukiez hobe jabetzeko.

ZERTAN ARI NAIZ? Jolastuz ikasi egiten dela esaten da, baina gaur egungo materialeekin, ikastea bera jolas izan daiteke, multimedia programa batzuetan ezin baitira bi jardunak bereizi. Elhuyarren "Animaliak" CD-ROMa, esaterako, haurrei zuzendutako entziklopedia da. Fitxetan antolatuta, animalia bakoitzaren ezaugarriak agertzen ditu: zein klaseko animalia den, bere definizioa, munduko zein lekutan eta zein inguruetan bizi

den, zer esaera eta esamoldeetan erabiltzen den... Informazio hau dena marrazkitan, soinu bidez argazkitan, testu bidez, eta bideo iruditan ematen da, animalien artean saltan ibiltzea jolas bihurtuz. Horrez gain, 3 joko ere aurki daitezke CD honetan: "Oroimena" jokoan, estalita dauden karten artean aukeratuz animalia bakoitza bere ohiuarekin lotu beharko da. "Nor da hau" jokoan animalia bakoitzari dagokion izena jarri behar zaio, eta "Familiak" jolasa, berriz, oso da aproposa kalekumeen ahotan galtzearen dagoen hiztegia osatzeko, animalia familia bateko harrak, emeak eta kumeak zer izen berezi duen asmatzean baitago gakoa.

"Animaliak" CDan bezala, Txirri, Mirri eta Txiribitonen lanean ere, gauza guztiak dira erdi jolasak. Pailazoek 25 urtetan sortutako kantuekin pixkanaka musikarekin gozatu eta ikasi egiten dute haurrek, ia konturatu ere egin gabe: karaokearekin, nahasketa mahaia erabiliz (honekin, kantu batean uneoro nahi dituzten instrumentuak ixilarazi edo entzungo dituzte)...

Eta gauza bera gertatzen da "Bertsoen mundua", "Euskal Herria" multimedia entziklopedia, "Euskal Herriko soinu-tresnak", "Euskal Herriko fauna" eta beste CD-ROM "serio" denekin ere. Izan ere, haurrak, beren gustuko gaia lantzen duen CDarekin, euren kasa ordenagailu aurrean utzi eta arratsalde osoa irudi artean miatzen aritze-ko gauza baitira. Gainera, gurasoek baino abilitate gehiagorekin maneiatzen dituzte gaur egungo umeek CD-ROM konplexuek ere. Eta alderantziz, umei ipuin taillerak eta bestelako programak eskuetatik kendu eta pare bat orduz jolasean aritze-ko tentaldia oso da sanoa helduentzat.

Euskaraz jolastu

■ Nor da argazkian ageri den zure lagun hori?

nahi duenak badu gaur egun aukerarik, baina biharko egunean izango da joko gehiagoren premia, umei jostailuak oparitu orduko zahartu egiten baitzaizkie. Orain arte euskaraz egitea ez da jolasa izan, eta bada ordua hizkuntza hau ikasgelatik jolasgelara eramatekoa. Jolasa eta ikasketa beti egon dira lotuta, eta joko elektroniko hauek mundua euskaraz ulertzen eta euskararen bidez pentsatzen laguntzen dute. Izan ere, euskarazko joko elektroniko denak dira didaktikoak. Euskararen unibertsoan ez dago joko ludikorik, ezta erahil beharreko martxanotxorik ere. Eta hor hasten da eztabaida, izan ere batzuek euskararen gaixotutako egozten baitote oraindik hain modan dauden joko ludikoak euskaraz falta izatea, eta beste askok berriz hizkuntzaren kalterako baino, umeen onerako izango dela uste baitute. Zer dago lehenago, haurren osasuna edo hizkuntzarena? Eta haurrak dagoeneko beste hizkuntza batean gaixotuta badaude? ●

◆ ESTITXU EIZAGIRRE

■ Hizki zopak, hizkuntza elikatzeke.

JOLASEAN IKASTEKO CD-ROM-AK

• Esoporen Androkles eta lehoia.

Anaya

6 urtetik gorakoentzat
ipuin tailerra

euskaraz, galizieraz, katalanez, gaztelaniaz eta ingelesez
prezioa: 4.500 pta/180 libera

• Printze zoriontsua.

Anaya

6 urtetik gorakoentzat
ipuin tailerra

euskaraz, galizieraz, katalanez, gaztelaniaz eta ingelesez
prezioa: 4.650 pta/186 libera

• Enperadorearen traje berria.

Anaya

6 urtetik gorakoentzat
ipuin tailerra

euskaraz, galizieraz, katalanez, gaztelaniaz eta ingelesez
prezioa: 4.050 pta/162 libera

• Lagunekin baratzean.

Agipad prebentzio taldea

5etik 10era urte bitartekoentzat

ipuin tailerra, 5 puzzle eta letra zopak

euskaraz eta gaztelaz

• Gurekin hegan.

Txirri, Mirri eta Txiribiton

ipuin tailerra, puzzlea, margotzeko irudiak, marrazki bakoitzari bere izena idatzi, saguen bila

euskaraz

prezioa: 5.495 pta/219,8 libera

• Animaliak

Elhuyar

5etik 9ra urte bitartekoentzat

oroimena, nor da hau? eta familiak.

euskaraz

prezioa: 8.000 pta/320 libera

• Bertsoen mundua

Elhuyar

Bertso bakoitza norena den asmatu, bertso zaharrak osatu ezkutatut diren hitzak asmatu.

euskaraz

prezioa: 8.200 pta/328 libera

• Euskal Herria multimedia entziklopedia

Elhuyar

Urkatua eta nor da nor.

euskaraz

prezioa: 7.600 pta/304 libera

D I E G O G A R C I A

"BADA GARAIA AZKEN MARATOIA EGIN ETA ERRETIRATZEKO"

Azpeitian bizi den azkoitiar maratoilaria bazkal ondorengo kafetxoa hartzen harrapatu dugu; lasterka aritzen den pasealeku ondoko tabernan, Azpeitia eta Azkoitia arteko Loiola auzoan. Guk ez diogu igarri baina bost kilo hartu ditu martxoan Korean egindako maratokiaz geroztik.

Ohikoa baino afari gehiagotara joan da lagunekin, lesionatuta baitago. Geldialdi luzeak urduri jarri du, baina ez gehiegi. Argi eta garbi esan digu aurten erretiratuko dela. Orain bizi egin nahi du. Nekatuta dago eta neke horren arrazoia ez da makala. 1989an Donostiako maratolian parte hartu zuenetik martxoaren 19ko Seulgo lasterketa arte 28 maratoi egin ditu. Japoniako Fukuoka herria ez dauka erregalatzeko. Bertan lortu zuen denborarik onena, 2.09.51 eta japoniarrak ere miresten ditu, kamikazeak omen dira... maratoilariak bezala.

Martxoan Seulgo maratolian oso ondo aritu zara; urrian berriz, Adidas etxearekin duzun kontratua bukatzen zaizu. Erretiratzeke ordue dela ere esan duzu.

Kontratua urrian bukatzen zait eta ez dut aurrera jarraituko. Aurten noiz erretiratuko naizen ez dakit, baina aurtengoa azkena dela seguru. Gehienez, erregalo bezala, Behobia-Donostia eta Donostiako maratokia. Maratoiko azkeneko metroak egin, zapatilak kendu eta "hartu, hauek zuentzat orain" esango dut eta kito. Urria arte iraun eta gero bizi egin behar dut. Diru-sarrera finko onak badauzkat eta Koreakoan bigarren postua egin dudanez, badakit datorren urterako ere izango nukeela, baina horretarako

beste urtebete egin behar da eta urtea 8.000 kilometro egitea da, 8.000 kilometro 12. urtean. Ez dut berriz kontratua sinatu eta gero jendea engainatu nahi. Niretzat ere hobeto da, ez naiz arrastaka ibiliko. Ni ere gustura geratuko naiz.

Ez dut atletismoaren munduan jarraitu nahi. Parrandak lasai egin nahi ditut eta korrika ari direnei bizikletan jarraituko diet.

■ Eta erbiarena egiteko?

Baina gaur egun maratoiko maila izugarria da eta erbi lanak egiteko ere entrenamenduak maratoirako adina egin behar dira. Rotterdam, Boston, Londreseko erbiak hiru minutu azpitik ibiltzen dira eta 25. kilometroraino iristen dira. 22-25 kilometro egiteko entrenamendu latzak egin behar dira.

Gainera atzean ezer izan ez banu beste gauza bat izango zen, baina negozioa daukat (kirol denda), duela zortzi urte hasitakoa Jesus Aranbarriekin. Atletismotik bakarrik bizi beharko banu, segituko nuen 40, 41 urtera arte... ahal bezain beste. Ni bietara aritu naiz, atletismora eta negoziora. Egia esan, 24 ordu atletismoarekin pentsatzen bizitzea oso gogorra da.

■ Badakizu ordea, ez dela betirako. Urte batzuk horrela eta kito.

Bi edo hiru urte daramatzat ordea, horrela. Atlantakoa azkeneko urtea izango omen zen... eta lau urte pasa dira. Eta hurrengo Joko Olinpikoetara ere iritsi naiz, hori niretzat izugarria izan da. Pena ematen dit horrelako maila izanda taldean sartu gabe geratzea.

■ Aurten lagatzen baduzu, korrika egiteari zeharo utziko al diozu?

Kolpetik uztea ez da ona. Egingo dut korrika baina dismutatzeko asmoz, ez "matxakatzeko" edo erlojuari begira ibiltzeko. Hizketan doan taldean sartuko naiz.

■ Bi urte barru beteranotan aritzeko adina duzu.

Ez, ez. Beterano izaterako erretiratu. Badakit pare bat urte iraungo banu, munduko beteranoen maratoiko errekorra izan nezakeela. Baina nik ez ditut mailak horrela banatzen. 38rekin, 39rekin edo 40rekin niretzat gauza bera litzateke, gazteagokoen pare sentitzen

naiz. 40 urtera arte irautez duzula, bada ondo, baina beterano aurrekoa, beteranoa... banaketa hori ez dut kontuan hartzen. Nik dudan adinarekin maila honetan gutxi daude munduan eta bada garaia azkeneko maratoia egin eta erretiratzeko. Iaz ere gauza bera esan nuen, Donostia-koa egin eta erretiratu nintzela... eta oraindik hemen nabil.

■ Erretiratzeko asmo garbia duzula adierazi duzu. Kirol berarekin lotuta jarraituko duzu? Entrenatzaile behar-bada?

Ez dut nahi.

■ "Zailena ez da profesional izatera iristea, mantentzea baizik".

Gaur egun gizartea dagoen bezala, ez atletismoan bakarrik, kirol guztietan irabaztera joan behar da, "a caballo ganador". Haurretan ere berdin gertatzen da, atzetik datorrenari ez zaio bidea irekita uzten. Begira niri gertatu zaidana. Munduko Txapelketan seigarren izan nintzen, Europakoan bigarren, Bartzelonako Joko Olinpikoetan bederatzigarren. Munduko

Txapelketan jendeak galdetu zidan: "Zer gertatu zaizu?". Seigarren iritsi naiz! Atzetik datozenentzat oso gogorra dago. Kirolarekin disfrutatu egin behar da, baina ez da hala gertatzen, izarra eta dirua ikusten dira. Gauzak horrela, haurrek futbola aukeratzen dute, pixka bat disfrutatu daiteke. Atletismoa berriz, oso gogorra da.

■ Orain gero eta beranduago egiten zarete maratoilariak; zure adibidea ez da bakarra.

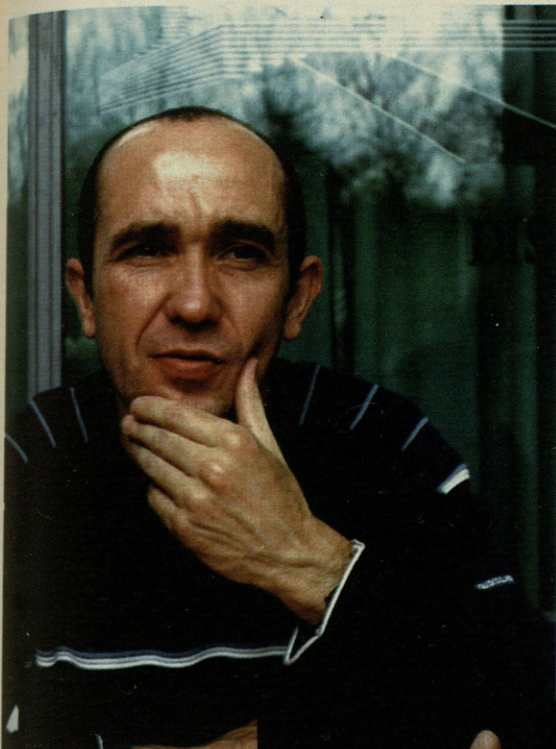
Orain arte 24-25 urterekin gazteak "matxakatuta" zeuden, psikologikoki esan nahi dut eta maratoia asko burua da. Adin ona da 25 urte baina 30. kilometroraino iristen dira eta hortik aurrera buruak ez die ematen.

■ Zu ez zara haur zinenen korrika hasitakoa.

17 urterekin itsasoan nenbilen Getarian. Gero soldadutza egitera joan nintzen eta hantxe hasi nintzen korrika. Hamar kilo galdu nituen hara eta hona. Etorritakoan jarraitu egin nuen, baina ez profesional moduan. Gipuzkoa mailan ondo ibiltzen nintzen, baina ez nuen Joko Olinpikoetara joatea pentsatzen. Zortzi ordu egiten nituen lan beste guztiek bezala eta gero korrika egitera, disfrutatzera. Lanik gabe geratu nintzen gero, eta orduan Antton Gorrotxategi medikuak eta Santi Perez entrenatzaileak profesional izateko saioa egitera animatu ninduten. Bi edo hiru urtetan maratoi erdiak egiten hasteko esan zidaten eta gero maratoiari heltzeko. Adidas etxeak ere soldatutxo bat emango zidan. Horrelaxe arriskatu nuen. 1989an Donostiako maratoian debutatu nuen. Hurrengo urtean Londresko maratoian Tokioko Munduko Txapelketarako postua lortu nuen... Profesional izatera iritsi nintzen, baina zailena ez da iristea, mantentzea baizik. Lantokian egunero 12 ordu aritzea bada-kit zer den, baina maratoilari izanda jasan behar den presioa, lo egin ezinda ibiltzea... buruarentzat oso gogorra da. Fisikoki ere noski, gogorra da; asteen 240 bat kilometro egin behar dira, aste honetan, hurrengoan...

■ Urtean gehienez hiru maratoi egiten dituzue.

Atletismoko probarik gogorrena da

PABLO S. QUIZA

■ "Berdin da igandean zer egin dudana, astelehenean laneko 'buzoa' jazten dut".

PABLO S. QUIZA

■ Gaztetan arrantzan aritu zen Getarian. Azken 11 urteetan 8.000 kilometro egin ditu urtero.

ez bakarrik hankekin burua-
rekin ere erantzun egin
behar zaio. Maratoian behe-
raldi asko dago, bai fisikoki
eta bai mentalki. Horiek
denak pasa egin behar dira
esperientziari esker eta
entrenamenduei esker.
Entrenamenduak ez dira
beharrezkoak fisikoki ondo
egoteko bakarrik baita
buruak lana egin dezan ere.

Seulgoa da adibide bat.
Han 2 ordu eta 9 minutu
azpitik ibili nintzen eta
asmo horrekin joan nintzen
gainera. Baina haize handia
zebilen eta orduan badaki-
zu oso zaila izango dela 2
ordu eta 10 minutu azpitik
egitea. Taktika lasterketan

maratoia. Gripe txiki bat
dela, zapatila atera zai-
zula, haizea, txingorra...
nahikoak dira plan guz-
tia pikutara joateko.
Beste aukerarik ez dago.
Hurrengo lau hilabetee-
tan lana egin behar da
hurrengo aukera iritsi

arte. Bai Martin Fizek, bai Alberto Juzda-
dok eta bai nik, berdin da igandean zer
egin dugun, astelehenean, laneko "buzoa"
jazten dugu. Astelehena ez da bezperako
postu bikainaz gogoratzeko eguna, lane-
rako eguna baizik. Horrela iraun dugu
guk hainbeste denboran.

■ Puntako maratoilaria izateko fisiko-
ki ona izan behar dela garbi dago,
baina zenbaterainoko garrantzia emate-
n diozue buruari? Zuk ezagutuko
dituzu korrikalariak fisikoki zu adina
direnak, baina gero emaitzak lortu ez
dituztenak.

Entrenamendutan ni baino azkarrago
aritzen direnak badira, baina gero burua
falta zaie. Maratoian lehiatzeko burua
erdia da. Egun horretan lau hilabeteko
lanaren presioa jasan behar da, hotza izan
behar da; momentu txarra iristen denean,

zehar aldatu behar duzu. Zer egin behar
nuen? Atakatu. Noiz? Lekurik txarre-
nean, 25. kilometroan. Zortea izan nuen eta
korearrak bakarrik segitu ninduen. Haize
handia zebilen eta besteak ez ziren ausar-
tu jarraitzen, gainera ez nuela iraungo
usteko zuten. Askok arriskatu behar da
maratoian, burua oso ondo eduki behar
duzu eta ni horretan beti ondo ibili naiz.
Lau hilabeteko lana eginda gero ni ez
naiz besteek zer egingo duten zain ego-
ten, nik nirea egin behar dut.

■ 28 maratoi egin dituzu eta hiru aldiz
erretiratu.

Budapesten urdailetik gaizki nenbi-
len, Atenasen zuntz apurketa bat eduki
nuen eta hirugarrena... Londresen etio-
piarrak zapatila kendu zidan. Hiruretan
erretiratu beste erremediorik ez neukan,
ez nuen zereginik. Erretiroena jendeak ez

Hamarrekoa

JOXE APALANZA

«Burugogorra. Hankekin lan gehiago
egin du buruarekin baino.
Errezildarra da, baina mutila oso ona
da»

ABEL ANTON

«Odola ere zurgatzen dizu, gai
pertsonaletan ere bai»

ALBERTO JUZDADO

«Lagun handienetako bat»

MARTIN FIZ

«Alberto bezala laguna dut baina
Martin 'bitxoagoa' da. Beti
txapelduna izan behar du»

KAMEL ZIANI

«Kalitate handikoa da, baina pertsona
bezala aldatu egin beharko du»

JOKIN ERRASTI

«Pilotari handia. Bera ere handia da,
baina hamar kilo sobran dauzka»

ANTTON GORROTXATEGI

«Nire betiko medikua, psikologoa eta
lagun handia»

SANTI PEREZ

«Batetik hamarrera berak badaki zein
den Diego Garcia. Hau ere laguna
dut»

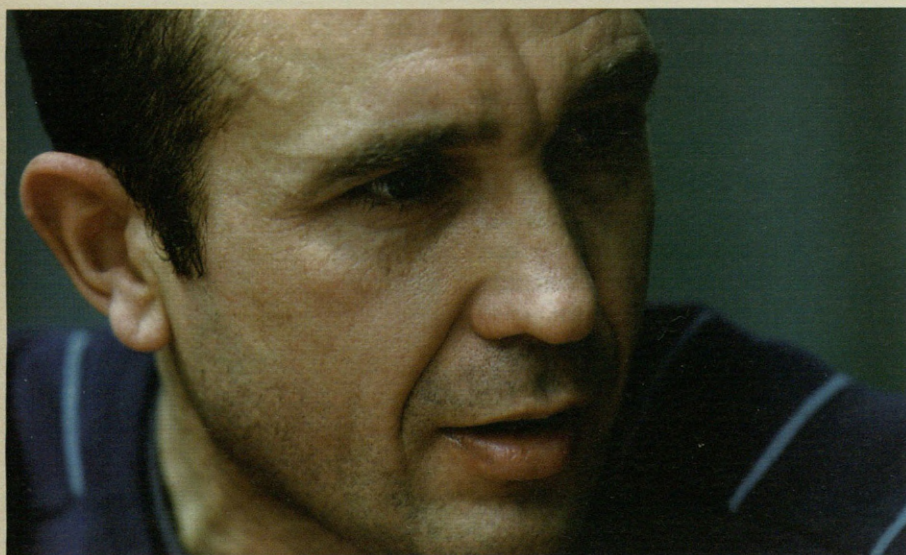
MARIA LUISA IRIZAR

«Txikia, baina bihotz handikoa. Bere
garaian maratoian euskal atleta
onena»

DIONISIO ETA DOMINGOS

CASTRO ANAIK

«Handinahi gehiegi izan dute.
Denetarik egin nahi izan dute eta
maratoian munduko onenak izatea ez
dute lortu. Hala ere munduko
onenetariokoa dira»

PABLO S. QUIZA

■ "Entrenatzen ni baino azkarragoak badira, baina gero burua falta zaie".

du hain ondo ulertzen. "Baina zer gertatu zaizu?" galdetzen dizute beti eta azkeneko azalpenik ere ez duzu ematen; "zer pasatu zaidan? Ezer ere ez, erretiratu eta kito". "Beti zeozer, beti zeozer!" erantzuten dute. Bigarren sartzen zarenean ere gauza bera gertatzen da: "Ze pena!". "Nola ze pena? Bigarren egin dut eta atzeko denak zer?". Gizartea horrela dago irabazi egin behar da derrigorrez. Beharbada hemendik urte batzuetara oraingo mailako maratoilaririk ez badago, orduan ohartuko da jendea zein onak ginen.

■ **Martin Fizekin batera aritzea zorte txarra ala ona izan da?**

Biak. Nik nahiago dut Martin Fiz kanpoko norbait baino. Baina biak gara euskaldunak eta ni Europako txapeldunordea naiz maratoian eta Euskadi mailako errekorra ez da nirea, Gipuzkoakoa bakarrik. Martinek kendu dizkit errekor guztiak.

■ **Zuk behin baino gehiagotan egin duzu Donostiako maratoia. Zirkuitua oso ona dela esaten da.**

Oso ona da. Berlin, Rotterdam eta besteren bat kenduta onena da. Baina elitekoa ezezik maratoi herrikoa egiteko aproposa da. Donostia saldu egin behar da. Asteburu horretan hotelek eta gainerrakoez igarriko lukete. 5.000-10.000 bat lagun inguratu beharko lirateke asteburua hirian pasa dezaten eta dirua utz dezaten.

■ **Maratoi berean lasterkari herrikoak eta elitekoak batera aritzea gus-**

tukoa duzu ala nahiago banatuta aritzea?

Polita da batera aritzea.

■ **Elitekook ordea oso kontzentratuta arituko zarete? Inguruan gertatzen denarekin ohartzen zarete?**

Bai. Boston, Londres, Rotterdam... egin ditut lasterketak, 30.000 gora lagun egiten du lasterka eta kontuan hartu behar da ikusleak ez daudela guregatik bakarrik. Maratoietako ikuslea ez dago gure zain soilik, denak igaro zain egoten da. Korrikalariak hori eskertzen du eta hiru ordutik behera jaitsi nahi dutenentzat laguntza handia da. Horrelako probetako ikusleari hurrengo urtean maratoia egiteko gogoia sartzen zaio, maratoia

■ **"Europako txapeldunordea naiz maratoian eta Euskadi mailako errekorra ez da nirea"**

bukatzeko gogoia. Donostian ere gauza bera gertatu beharko luke, Behobia-Donostia lasterketan gertatzen den bezala. Enbidia dago. Urte batean lasterketa ikusten duzu eta hurrengo urtean bukatzeko asmotan ateratzen zara. Behobia-koa festa bat da. Behobiakoak Donostiarako test bat beharko luke izan eta Behobiarako frantsesak erakartzen diren bezala Donostiarako ere bai.

■ **Elitean hainbeste urte aritu eta gero ondorio fisiko edo lesioez ohartarazten al zaituzte?**

Kirol bizitza bukatutakoan kirola egi-

ten segitu behar dugu. Gure bihotza ez da kaleko jendearena bezalakoa, handiagoa da eta mantendu egin behar da bi, hiru edo lau urtez. Kolpetik utziko bagenu eta "aupa la juerga" egin, bihotzekoak emateko arriskua daukagu. Nik 37-40 pultsazio izaten ditut eta zenbait entrenamendutan 170-180 pultsazio harrapatzen ditut. Ni orain lesionatuta nago, baina bizikletan ibili naiz. Izerdia atera behar dut, bestela itotzen ari naizela iruditzen zait. Bi astean bost kilo hartu ditut. 60-61 kilotan ibiltzen naiz eta orain 65 kilo ditut. Normalean bost kiloko tarte horiek ez dizkigute uzten, gero botatzea kostatzen egiten baita.

■ **Zure ondorengorik ikusten al duzu maratoian?**

Ez da gauza handirik ikusten. Kamel Zianik erakutsi du kalitate handia duela. Orain nire entrenatzaile berarekin ari da eta hankak behintzat baditu, burua falta zaio. Maratoia maratoia da.

■ **Azkoitiarra izanda Azpeitian bizi zara. Bi herri hauetan azken 10-15 urtetan korrikalari kopurua izugarri igo da. Kasualitatea izango da zu garai berean munduko maratoilari onenetakoa izatea?**

Ni errudun naiz horretan, baina pixka bat bakarrik. Errudun handiena Azkoitia-Azpeitia bitartean egin duten pasealekua da. Korrika egiteko primerakoa. Gero, Azpeitia-Azkoitia lasterketa antolatzen hasi zirenez geroztik ere igarri da kopuruan. Jendea oinez ibiltzen da pasean, baina gutxien uste duzuna korrika ikus-

ten duzu, Behobia presatatzeko dela... Jendea konturatu da korrika egitea osasunarentzako oso ona dela. Lanetik irten-dakoan, estresa kentzeko... Txikiteora joan

beharrean korrika egitera doaz.

■ **Japoniarrak maratoiarekin maite-minduta daude.**

Japoniarrak kamikazeak dira eta maratoian askotan kamikazearena egin behar da. Horregatik gustatzen zaie hainbeste kirol mota hau. Fukuoka adibidez, hotelean hemen futbolarietara gertatzen dena gertatzen da. Hoteletik gertu entrenatzeko zirkuitu oso polita dago. Bizikletan, paseatzen... jendea ibiltzen da. Familia batek hotelera noiz iristen nintzen kontrolatzen zuen. Zirkuitura, entrenatzera ateratzen nintzenean ezkutatuta

atzetik etortzen ziren. Ikusleak ezezik kazetariak ere horrela ibiltzen dira. Estimatzeko dituzten korrikalariak ere ez dira edozein. Kamikazeak gustatzen zaizkie, hau da, lasterketan bakarrik ihes egiten dutenak, kilometrotan bakarrik aritzen direnak... Martin Fiz ere asko maite dute.

Diru aldetik ere oso ondo ordaintzen dute Japonian, baina profesionalak nahi dituzte, saiatuak. Bartzelonako Joko Olimpikoetan bederatzigarren egin eta gero, Fukuokan hirugarren egin nuen. Hara joateagatik soilik ez nuen kobratu baina hegazkinean eserlekurik garestienetakoan joan nintzen. Lasterketan hirugarren egin nuen eta postu horregatik

zeuden 10.000 dolarrak kobratzera joan zen Antton Gorrotxategi medikua. Bikoitza eman zioten. Zergatik? Ez kexatzeagatik. Karreran parte hartzeagatik kobratu gabe joan ziren batzuk kexatu egin omen ziren eta niri berriz, ez kexatzeagatik bikoitza eman zidaten. Podioan nengoen hirugarrenaren saria jasotzen eta Antton ikusten nuen japoniarrekin tratua eginda, irrifartsu zetorren. Hurrengo urtean berriz Fukuokara joan nintzen, noski

◆ ONINTZA IRURETA

■ Maratoilari bihurtu baino lehen Euskal Herri mailako krosetan aritzen zen.

T a n t o a

Errenditu ezineko zaldi basatia

Bere kasa korrika ibiltzen zenean ezagutu nuen. Arrantzara nola abiatu zen ere gogoratzen dut. Nik garai hartan masajeak ematen nituen. Behin kontsultara etorri zitzaidan, duela 15 urte. Orduan hasi zen gure arteko harremana. Korrikalari bat gehiago zen, baina materiala bazeukan, nola landu zen gakoa. Egonezin handia zeukan eta zaldi basatia zirudien, errenditzen zaila. Entrenatzailea eta sendagilea hartu zituen eta afari batean esan nion entrenatzaileari: “materia ona diagu esku artean eta pena duk ez lantzea”. Hala, proposamen bat egin nion entrenatzaileari: Diegori egurra eman behar zitzaien entrenamendu sesioekin ezin baitzen errenditu. “Erre” zitekeen baina arriskatu egin behar zen. Asteburuetan lagunek irteteko deitu eta nekatuta zegoela arrazoituz ezetz esaten hasi zen. Profesio-

nal gisa hasi zen lanean. Hala ere berak esaten zidan: “Lanean fijo hartzen banaute zapatilak ixigiko dizkiat”. Nik berriz: “ez ote haute hartuko!” eta hiru hilabete barru kalean geratu zen.

15 urtetan masajeak ematen, hasieran bezeroa zena orain lagun bihurtu da. Gainera, Diegok (beste maratoilari profesional guztiek bezala) asko sofritzen du. Lesioak dituzte, garai txarrak, eta entrenatzen jarraitu behar dute. Orduan jendeak ez dio bizkarrekori ematen eta komunikabideek ez diote deitzen. Masajearen orduan, gela baten barruan animatzen dut. Entrenamenduetan, beti ematen ari da. Hartu, ez du ezer hartzen. Horregatik masajelari bezala kariñoa eta maitasuna ematen saiatzen naiz, momentu gogorak asko izaten dituzte-eta. Masajeko gela konfesionarioa bihurtu da ●

Juan Mari Olaizola
Masajelaria

Bizkaiko Foru Aldundia

Euskararen alde!

Bizkaiko Foru
Aldundia
Kultura Saila

Diputación Foral
de Bizkaia
Departamento de Cultura

PRINTZA

EUSKAL ROCK ERRADIKALA

Colette Larraburu kazetariak eta Peio Etxeberri-Aintzart historialariak honako adierazpenak egin zituzten "Gara"n Euskal Herriko rockaren inguruan: "Musika mota honek hainbat fase izan ditu azken 30 urte hauetan. Askok Hego Euskal Herrian sortu dela pentsatzen badute ere, musika honek Ipar Euskal Herrian ukan zituen bere lehen urratsak. Euskal rock hau 70eko hamarkadatik goiti hasi zen.(...) Jakin behar da Hegoaldean garai hartan frankismoa zela eta, beraz, mugimendu honen sortzea beranta hartu zuen. Iparraldean, aldiz, lehen entsegua Eltzegor dantzaldi taldeak egin zuen. Bertan zeuden Andde Duhalde eta Niko Etxart (...). Euskal rock honen berezitasuna aldarrikapen politiko motako kantuek egitea izan zen. Horrez gain, 60ko hamarkadan azaltzen hasi ziren kantaldien eragina (...) Kantaldiaren eragin honek euskal rockaren alde politikoa sortarazi zuen. Aldarrikapen hauek, gaur egun oraindik dauden gai nagusiak biltzen zituen, hala nola Euskal Herriaren askatasuna, euskara, errepresioa (...). Rock erradikal honek abertzaleekin lotura handiak izan ditu. Bere hedapena HBk 1988an Euskal Herri osoan egin zuen kanpaina bati esker egin da. (...) Honela, euskal rock hau abertzaletasunaren eldedun izan da. Talde hauen engaiamendu politikoa ezaugarri nagusi bat izan da (...)"

IRUÑEKO JAZZALDIA

LAU egunetan zehar eta bostgarren aldiz burutu zen joan den astean Iruñeko Jazz Jaialdia. Guztira, 62 musikariek hartu zuten parte antolatu ziren hamar ekitaldietan. Berrikuntzen artean, bi mahainguru Donostiako Jazzaldiaren partaide den Alvaro Ruiz del Cerronen ardura-pean. Horrez gain, igandean, azken egunean, La Pamplonesak kontzertu pedagogiko bat burutu zuen "Jazza familian" izenburupean. Aurtengo jaialdian gainera, Canal Street Jazz Bandek, Espainiako talderik zaharrenak, dixieland erri-tmoz beteriko ikuskizuna eskaini zuen.

BEASAIN DARDARKA

BELDURREZKO sei film ikusi ahal izango

■ Sei film eskainiko dira "Dardara"n.

dira maiatzaren 9an hasi eta hilaren 25era arte Beasaingo Usurbe antzokian. Goieniz zineklubak antolatu du "Dardara" zikloa eta bertan eskainiko diren film guztiak jatorrizko bertsioan ikusi ahal izango dira. Lehenengo Roman Polanski-ren "Rosemary's Baby" izango da. Mia Farrow eta John Cassavetes dira deabruaz mintzo den film honen protagonistak. Ondoren, maiatzaren 11an, Fritz Langen "The Ministry of Fear" ikusteko aukera izango da. Lan hone-tan argia eta itzalaren arteko jokoak da nagusi. Hauen ostean, hilabete osoan zehar ikusi ahal izango dira beste lauak: Tod Browning-en "The Devil Doll", George A. Romeroren "Night of the living dead", Jacques Tourneur-en "Night of the Demon" eta Alfred Hitchcock-en "Psyco" k emango dio amaiera zikloari.

2000 KULTUR@L@ URRUÑAN

MAIATZAREN 7a arte luzatuko da 2000 Kultur@l@, apirilaren 28an hasi zen Urruñako kultur astea. Lehen egunetik Jagoba Manterola prentsa argazkilariaren "Prentsa argazkilaria Euskal Herrian" izenburuko erakusketa dago ikusgai. Erakusketak 1997tik 1999ra bitarteko prentsaren laburpena eskaintzen du. Apirilaren 29an burutu zen Txotx 2000. Maiatzaren 2an berriz, "Euskara komunikabideetan" lema-pean hitzaldi bat antolatu zen, non Hegoaldeko nahiz

H I T Z B I T A N

- Edorta Aranaren hitzak dira hauek "Gara"n esanak: "Interesgarria da entzutea, Lizar-be bezalako politikari sozialistaren ahotan, 'pluraltasun kulturala, politikoa eta soziala' islatuko duen kanala sortu nahi dutela, bera izan denean euskarak Nafarroako unibertsitate publikoan lekuri ez izana justifikatzeko astakeria antologikoak esan dituenen".
- Joakin Berasategi honela mintzo zen oraingo bertsogintzaz "El Diario Vasco"n: "Gure gazte denboran bertsoa biziagoa zen: azkar hasi eta azkar bukatu; naturala, fikziorik

ARGAZKIEN IKUSMIRA

Zortzigarren urtez antolatu du Zarauzko Photomuseumek Argazkien Bilerak. Aurtengoan sei erakusketek eta tailer batek osatu dute egitaraua. Lorenzo Iglesias argazkilariak, Madrilgo Eskolako ordezkariak, eskainiko du bromoliori buruzko tailerra maiatzaren 13 eta 14an. Iglesias beraren bromolioen erakusketa hilaren 2an zabaldu eta 28a arte egongo da ikusgai. Horrez gain, beste bost erakusketaz osatu da Argazki Bilerak: Bidea galerian "Hegaztiak" izenburuko talde lana, Zazpi galerian Pio Gerendiainen New Yorki buruzkoa, Torre Luzean Jose Luis Marinena, Sanz Enean Italiako neorrealismoaren ingurukoa eta azkenik, Joxean Olazagoitia nafarrarena.

■ Xabier Etxaniz.

IZENAK

Xabier Etxaniz Rojo izan da On Manuel Antonio Antia Literatur lehiaketako irabazlea, helduen kategorian. Saria apirilaren 25ean jaso zuen Urnietako Sarobe Arte Eszenikoen Gunean. Gazteen kategorian Joan Agirre suertatu zen irabazle eta haurren kategorian, Ainhoa Olano gailendu zen.

Mario Angel Marrodanek historiako epe ezberdinetako 300 poeten idatziak bildu ditu "300 poetas cantan a Bilbao" liburuan. Bertan, Gabriel Aresti eta Jose Maria Iparragirreraren euskarazko poemak bildu ditu. Baina baita Pablo Neruda edota Juan Ramon Jimenezenak.

Junes Casenave-Harigile pastoral, ipuin, olerki eta artikulu idazle zuberoarrak idazleen Sarako XVII. Biltzarreko saria jaso zuen, orain arte eginiko lanagatik.

Iparraldeko hainbat komunikabide bildu zen. Amaiera emateko, Besta Herrikoia antolatu da maiatzaren 7an. Zikiro bazkaria, bertsolariak, txalaparta, mutxikoak... izango dira bertan.

ELKARLANEANEKO EZTABAIDA

EZTABAIDA izeneko sail berria jarriko du martxan Elkarlanean argitaletxeak hilabete honetan bertan. Saiakerak argitaratuko dituen sail honen lehen liburua "Abertzaleak eta ezker-tiarrak" izango da. Julen Zabaloren lana maiaztan bertan plazaratuko da.

OSKORRI "URA" N MURGILDUTA

UDABERRIKO Lora Ederra" singlea kaleratu ondoren, "Ura", Oskorriren lan berria, maiatzan izango da entzungai. Disko honetan,

Kepa Junkeraren laguntza izan dute produkzioan, eta grabaketan Mixel Etxekopar, Javier Tejedor eta beste hainbatek parte hartu du.

■ Oskorri "Ura" lan berria kaleratuko du.

gabea. Orain bertso artifizial asko dabil. Sarritan ez dakigu bertsolariak norentzat ari diren kantuan (...)"

• Andoni Egañak literaturari buruz hausnartu zuen "Diario de Noticias"en: "Gurea ez da tradizio literarioa ikaragarria daukan hizkuntza. Beraz, hizkuntzarekin jolas egin daiteke, hizkuntza asmatu eta berrasmatu. Beste hizkuntzetan normaltzat jotzen diren gauzak, gurean, zoritxarrez, ez ditugu guk hain normalak. Literatura, gainera, nagusiki anormalizatua da. Bi norabide hauetan goza daiteke gurean: normalizatzen eta anormalizatzen".

■ Junes Casenave.

Badator uholdea

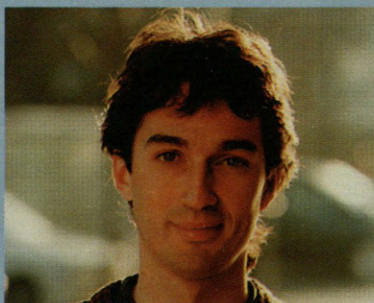
Afrikako hainbat herritan urarekin duten harremana modukoa da Euskal Herriko bazter gehienotan dantza ikuskizunekin gertatzen zaiguna. Urte osoan lehortean egon daitezke eta halako batean eurite eta uholdeetan itotzen dira. Hemen ere, urtean zehar dantza ikuskizunak sirimiria baino gutxiago ikusten dira. Maiatzaren usainera hasten dira lehen euri tantak eta maiatza iristen denean eskaintza uholdean itotzen gara. Salbuespenak badaude, eta aipagarriak gainera. Miarritze da salbuespen sendoena, urte osoko dantza eskaintza baitu. Bilboko La Fundicion aretoa da hegoaldean dantza urte osora begira programatzen duen bakarra.

Euria -barkatu, dantza-, inoiz baino lehenago iritsi zaigu aurten, eta gainera soineko berriarekin. Martxoan, Damian Muñozen azken lana, *Asiré*, Miarritzen aurkeztu da. Asteburu horren atarian, Ballet Biarritz eta Gipuzkoako Diputazioak Mugaz Gaindiko Koreografia Zentroaren egitasmoaren berri eman dute. Miarritzeko baletaren egitura baliatuz, izaera nazionala duen lehen koreografia zentroa gauzatzea da egitasmoa. Gipuzkoako Diputazioak bi dantzari kontratatu ditu, Mikel de Irurzun eta Luisa Santos eta Miarritzeko baletak dituen 12 dantzariekin ari dira lanean. Lan horren emaitza, *La Cambre d'Amour* maiatzaren 13an estreinatuko da Miarritzen.

MAIATZEKO dantza zaparrada bezperetan egunkari eta aldizkariak giroa berotzeari heltzen diote. Horrela, urtero plazaratzen da atzerrian dauden euskal dantzarien zorigaiztoa, dantza alorrean zerbait egiteko kanpora irten beharra eta abar. Formazioa osatu eta profesionalki heldutasuna lortzeko atzerriara irten beharra berez ez da txarra. Beste kontu bat da gero itzultzeko aukerarik ez izatea. Alegia, kanpoan ikasitakoa Euskal Herrian konpartitzeko modurik ez izatea. Dantza hezkuntza urria daukagu eta atzerrian arrakas-

ta dutenek beren etxean errekonozimendurik ez izateak sumindu egiten du. Horretan denok dugu ardura zati bat, erakundeek puska eder bat, komunikabideek beste puska bat, antzokietako programatzaileek, eta baita dantzariak ere. Erakundeek jartzen dituzten sos urriei errendimendua ateratzen jakitea eta produktua gizarteari saltzen jakitea ezinbestekoa da.

Horretaz ere badugu zer ikasia dantza tradizionalaren alorrean gabiltzanok. Berriz ere urte osoko ekitaldi garrantzitsuena, bai hartara emandako indar eta denborarengatik, eta baita horretan xahututako sosengatik maiatzaren 7an Donostian burutuko den Dantzari Eguna da. Barne kohesioa bultzatu eta gizarteari sektorearen indarra erakusteko aitzakian jarraitzen da antolatzen Dantzari Eguna, baina ezin ditu ezkutatu dantza tradizionalak hirugarren milurteari heltzeko dituen arazoak.

ALBERTO ELOSEGI

Oier Araolaza
Dantzaria

“Barne kohesioa bultzatu eta gizarteari sektorearen indarra erakusteko aitzakian jarraitzen da antolatzen Dantzari Eguna, baina ezin ditu ezkutatu dantza tradizionalak hirugarren milurteari heltzeko dituen arazoak”

GAUZAK horrela, ez da harritzekoa erakundeek dirulaguntza sinbolikoak baino ez bideratzea bere burua kultur ondareztat duen alorrerako. Dantza tradizionalako irakasle profesionalak han eta hemen ari dira lanean baina ez dago horien perfila osatzeko ikasketa ofizialik, ez eta irakasle agiri ofizialik ere. Urte-

etako ahozko aldarrikapena den arren, ez da euskal dantza tradizionalako konpainia profesionala osatzeko egitasmorik bultzatu, eta inork ekimen hori Jaurilaritzak bere gain hartuko zuela espero bazuen...

Hirugarren milurtean antikuari eta fosil kolezionisten artean sailkatuko al dira euskal dantzariak? Lan gogorra daukagu dantza tradizionala adierazpen ekin-tza dela frogatzen, mundu modernoko parte garela alegia, eta ez bakarrik iraganeko keinu eta mugimenduen bilduma. Banoa zuhaitz baten bila, gainera igo eta, itotzeko arrisku gabe, maiatzeko uholdea pasatzen ikustera... ●

Zenbait ume belaunaldiren alaigarri izan dira Enkarni eta Manolo Gomez bere senarraren panpinak. Eta hor diraute Erreka Mari bezain gazte. Txotxongilo taldea 1971n sortu zutenetik, haurren marrazki eta gutunak dira jarraitzeko adorea ematen dietena.

“UMEEN HAURTZAROA ASKOZ LEHENAGO AMAITZEN DA ORAIN”

■ “Zu pozik baldin bazaude panpin batekin, ziur egon umeek ere maitatu egingo dutela”.

Bere etxean hartu gaituenean baxu hitz egiteko esan digu Enkarnik, bere panpinak oraindik lo daudela, Kubako Matanzas jaialditik itzuli berri. Manolo haiantzako gosaria eroatera joana da.

■ Zuek hasi baino lehen, gurean ez zen txotxongilo tradizioirik. Hutsune hori beraz, ezerezetik sortu behar izan zenuten.

Bai, baina ez ginen lehenak izan. Gerra Zibila aurretik txotxongilo emanal-

diak egiten ziren, hori da behinik behin Fernando Amezketarraren liburuska batean ageri dena. Antza, Jose Egileor eta Gregorio Beorlegi plazaz plaza ibiltzen ziren txotxongiloak euskaraz egiten.

■ Txotxongiloek gainera, zu eta Manolo elkartu zintuzteten.

Manolo eta biok antzerki zaleak izan gara beti eta hain zuzen, hola ezagutu genuen elkar Antiguako parrokiaren antzerkia egiten. Ausardia zen, ordura arte neskak neskekin eta mutilak mutilekin

nahastu gabe aritzen baikenen. Gauzak horrela, Gipuzkoan Colorin taldea zegoen, baina bakarrik gazteleraz antzeztzen. Bertako partaide batek erakutsi zigun panpinak nola egin. Ordurako hiru seme-alaba geneuzkan, eta egun batean etxe honetan bertan gure alabarentzat antzerkitxo bat egin genuen. Garai hartan gurasook parte hartze handia genuen ikastole-tako ekintzetan, patata tortila txapelketa, edo zozketak egiteko. Halako batean jaialdi batean aritu ginen. Eginda gero,

irakasleak harrituta geratu ziren, sasoi horretan oso zaila zelako umeentzako ikuskizunak euskaraz ematea. Kixki, Mixki eta Kaxkamelon pailazoak urtebete beranduago hasi ziren, kontuak atera. Ondoren, Feli Etxeberria Kaialde ikastolako irakasleak proposatu zигun gure txotxongiloekin bertara joatea. Lazkaoko Jaxinto apaizak eta andereño batzuek gure emanaldia ikusi eta Zaldibiakoei esan zieten. Poliki-poliki jendea hasi zitzaigun deika, inolako iragarkirik jarri gabe. "Zenbat kobratzen duzue?" galdeztzen ziguten, eta guk ezetz, doan egiten genuela erantzun; orduan, opariekin hasi ziren eta azkenean, 500 pezeta kobratzea erabaki genuen.

■ **Zuen 22 obren artean, euskal kon-dairak, ipuin unibertsalak eta zeuek asmatutakoak daude. Anitzak izanda ere, zer dute amankomunean?**

Sormen prozesuan dago koska, eta nire ustez, halako sena izan dugu beti ipuinekin asmatzeko. Baina lehenik eta behin, ulergarri eta atsegina izan behar du, hori gabe alferrik dira erabil ditzakegun trikimailuak. Era berean, ipuina eta txotxongiloak ez ezik, apaingarri eta argiak ere kutunki zaindu behar dira girotzeko.

■ **Non dago koska panpin bat bestea baino ospetsuago bihurtzeko? Erreka Mari, kasu.**

Bera izan da panpin kutuna. Xarma handia du oraindik ere, agian, une berezi batean jaio zelako eta oraingo umeek gurasoengandik jasotzen dute Erreka Marirekiko lilura. "Eman eta gero" k ere harrera ona izan du; nahiz eta ipuin konplexuagoa izan. Mundua borobila, txikia eta erabat ezberdina dela adierazten

dugu, eta gure arazoez larriak ematen badute ere, munduak bere bidea segiko duela. Zu pozik baldin bazaude panpin jakin batekin, ziurtzat jo umeek ere maitatuko dutela, hori berehala helarazten da haurrengana. Oso zaila da alderantziz gertatzea.

■ **Umearen parte hartzea funtsezkoa da. Zergatik?**

Umeak parte hartzaile dira, baina ez jende askok dioen modura, neurri batean baizik. Uste okerra zabaldu da, hau da, haurrek zenbat eta oihu gehiago egin, orduan eta ikuskizun hobe izango dela, bada ez, ez nago ados horrekin, umeek ere publiko bat osatzen dute. Jakina, helburua komunikazioa lortzea da, baina ez dezagun ahaztu haurrek bat-batekotasuna berez badutela zerbait botatzeko. Hori dela eta, guk ez ditugu umeak xaxatzen garrasika erantzun dezaten, barrenetik atera behar zaie, bestela ez da naturala. Bihotz, emozio eta irudimenarekin esku hartzen badute, zertarako jarri umeak builaka?

■ **Zuen ipuinetan gainera, ez dira onak eta gaiztoak bakarrik agertzen.**

Ez, pertsonaia arruntak izaten dira, Marikris panpinak esaterako, beti gauza gehiago nahi ditu, ez dago inoiz konforme. "Printze txikia" n oster, inor ez da gaiztoa edo ona. Planetetan agertzen diren pertsonaiak harroputzak, berekoiak edota zalantzaz beteak daude. "Altxor bat patrikan" ipuineko Aupi, beti dago pozik eta jolasteko prest, Puaf oster, beti nazkatua eta marmarka. Horren harian, Herensugea da gure pertsonaia maltzur bakarra.

■ **Non dago muga umeen ulertzeko ahalmenari dagokionez?**

Haurrak dena ulertzeko gai dira, bere mailan, noski, "Eman eta gero" adibidez, 3 urtetik 6ra bitarteko haurrentzat eskaini aurretik, jendeak ez zuen uste haurrak ulertzeko gauza izango zirenik, baina bai. Txotxongiloen bidez edozer konta dezakezu. Gu hasi ginenean, jendeak "etzazue-

■ "Umeek garrasika erantzun dezaten b"

la hainbeste lan hartu, hau haurrentzat da-eta" botatzen zигun. Bestalde, haurra etorkizuneko publikoa dela eta halako esaldiak txorakeria galantak dira. Gaurko publikoa da, eta kito. Heldu bati bezainbesteko begirunea zor zaie umei. Haurrak nola dauden eserita ikusten dut, eroso egon daitezela, nahiz eta lurtean egon. Eta txotxongiloak hasi baino lehen haurrekin mintzatzen naiz zer moduz dauden jakiteko. Ikusi behar dutenaren aurkezpen txiki bat ere egiten diet.

■ **Zertan aldatu dira gaur egungo umeak?**

Ba, egia esan, urte hauetan, umeen bizkortze prozesu horretan aldaketa nabarmena somatu dugu. Lehen haurtzarora luzeagoa izaten zen, gaur egun, 12 urteko haurrak jauntxoak dira; lehen aldiz, inozentzia hori 14 urte arte heltzen zen. Hala ere, 3 eta 8 urte bitarteko umeek samurtasuna erakusten dute gure ikuskizun baten aurrean eta, eskerrak Jainkoari, hain zuzen, telebistan ematen dituzten gauzak zeharo ikaragarriak direlako. Orain Pokemon izeneko marrazki bizidunak daude modan. Esaterako, umeek txapelketa bat dute Pokemon "Kultura" n nor dagoen jantzien neurtze-

TXOTXONGILO

■ "Heldu bati bezainbesteko begirunea zor zaie umei".

datza-eta.

■ Noiz arte jarraituko duzue trostan?

Ez dakigu noiz arte iraungo dugun. Baina, makalaldi batean nagoela, umeek bidalitako gutun eta margoek ematen digute panpinekin segitzeko kemena. Denei erantzuten diegu, gainera. Bestalde, oso pozgarria da Kukubiltxo, Bihar edo Panta Rei bezalako taldeak gurekin batera lanean ikustea.

■ Umeen gutunek hunkitu egiten zaituzte, anekdotak ere izango dituzue.

Duela gutxi "Printze txikia" eman ondoren, 27

urte inguruko mutil bat hurbildu zitzaigun eta umea zela gurasoekin Mexikora joandakoa zela kontatu zigun. Ez zekien nola baina, "Printze txikia"ren kaseta bere etxera iritsi zen. Bere familiaz aparte, hori zen euskararekin zuen lotura bakarra. Egunero entzuten zuen eta buruz zekien goitik behera. Halaxe, Donostian uda pasatzen ari zela, egunkarian irakurri eta zapla! korrika joan zen gu ikustera.

Beste behin, sagardotegi batean geundela, "txuleta gutxi egina nahi dut, mese-dez" esan nion neska zerbitzariari, eta

segidan berak erantzun: "Kontxo! Zu Erreka Mari zara-eta". Ahotsarengatik ezagutu ninduen. Aurreko batean, hipermerkatu handi eta itogarri horietako batean "gurdia betetzen" ari nintzela -noizbehin ere halako astakeriak egiten ditut-, ama batek ni ezagutu eta alabari Erreka Mari nintzela esan zion, orduan alabak, negarrari eman zion, ezinezkoa zela ni Erreka Mari izatea. Gizarajoa! Ez, esan nion nik, zure amak esan nahi du ni Erreka Mariren lagun mina naizela. Kasetak salduz ez gara aberastu, baina behin etxe batean sartuta, betirako izaten da. Agian horregatik guraso askoren "txapa" bihurtu gara, umeek behin eta berriro, gau eta egun ipuina jarri ohi dutelako. Gorrotatzan gaituzten fanak ditugu bai.

■ Kubako giroa ezagututa, Elianek non ikusiko lituzke txotxongiloak gus-turago Kuban edo Miami-n?

Nahiko gaizki pasa du gizarajoak, baina Kubara bueltatzen bada, ez pentsa kubatar arrunt baten bizimodua izango duenik, ez horixe, Fidelek Batista diktadorearen garaiko etxe puska bat emango lioke-eta, igerileku eta guzti. Ez naiz politika kontuetan sartuko, baina egia da kubatarrek zailtasun ugari dutela. Irla presondegia bihurtu da, ezin dute bisarik eskuratu. Hala ere, duela bi urte han egon ginenean jendeak haserreago zirudien orain baino. Elianen aferak ordea, herria elkartzea eragin du umea Kubara itzuli dadin. Gurekin alderatuz gero, gu "Mambo erregeak" garen arren, Haiti edo Nikaraguan baino hobeto daude Kuban, oinarritzko beharrak beteta dituztelako. Ez duzu kalean umerik ikusten, denak eskolan daude ●

◆ BEÑAT DOXANDABARATZ

ko. "Kultura" deitzen diote, badakite "Crongis" bat zer den eta zer bihurtzen den uretan bustitzen bada. Baina gero ez dakizkitez beren herri inguruan dauden mendi eta ibaien izenak. Lehiara eta borrokara bultzatzen dituen gizartea ezin da ona izan. Umetan horrela hasten badira, zer esanik ez helduak direnean. Ez dakit non gauden, baina galbidetik gertu behintzat bai. Hala ere, ez dut uste telebista eta bideo kontsolek txotxongiloak eta gu sekula desagertaraziko gaituztenik, gure indarra benetakoak izatean

ISABEL MENA

guk haien bihotza eta irudimena bultzatzen ditugu".

URRETXU-BARAKALDO

Maiatzaren 5etik 14ra

Urretxun, Areizaga Kalebarrenen ■ Barakaldon, Herriko Plazan

- Euskal eta erdal nobedadeak, euskal musika,
- %10eko beherapena

Bizi irakurritz

EUSKADIKO LIBURU AZOKEN BATZORDEA

*Azken hiru urte hauetan Miarritzeko Oldarra gizon-
abesbatza eta Warner multinazionala lotu dituen
harremana emankorra izan da oso. 1997tik hona, hiru
disko ekoiztu dituzte elkarrekin. Azkena, "Euskal Herri"
izena duena, otsailaren 15ean karrikaratu zen.*

53 KANTARIREN OLDAR ARRAKASTATSUA

Miarritzeko Oldarra abesbatzak "Euskal Herri" azken diskoaren 150.000 aletik goiti saldu ditu. Iñaki Urtizberea Miarritzeko koro famatuaren zuzendari musikaren ustez, salmenta horiek "ezin pentsatuzkoak ziren" orain zenbait urte. "Orduan -oroitzen da Oldarrak Euskal Herrian 3.000 disko saltzen zituelarik oso kontent baikin".

Warner diskoetxearen bidez, Oldarra abesbatza mundu mailako merkatura ireki da, eta ez da urrats hori gogoeta asko egin gabe emana izan. "Arima galduko ote ginuen, horra gure kezka zein zen", adierazten du Iñaki Urtizberek. Bere gurasoak Gipuzkoatik Frankoren armadatik ihes eginda etorri eta Montaubanen, Frantziako hego-ekialdean, sortu zen zuzendari honek atseginez jasotzen

ditu gaur egun Frantziatik, Belgikatik, Britainia Handitik edota Estatu Batuetatik datozkion gutunak. Horieta Oldarraren musika entzun duten jendeek beren plazerra erakusten diote; batzuek musika-partiturak eskatzen ere, beren herriko koralean kantatu ahal izateko. Hala nola, hiru eskaera izan ditu Britainia Handitik. Bestela erranik, Londreseko eta Galeseko abesbatza batzuek euskaraz kantatuko dute Oldarra gizon-taldearen errepertorioaren zati bat.

ONURA EKONOMIKOA. Warner etxearekin aritzeak badakar beste ondorio-rik, munduan zehar ezaguna izateaz bestalde, hau da, abantaila ekonomikoa. "Royaltiak poliki sartu zaizkigu", baieztatzen du Iñaki Urtizberek. Horrenbestearino, non Oldarra sozietatea sortu behar

■ Oldarra gerra zibilaren ondotik sortu zen

izan duten, frantses fiskalitatearen aitzinean legalki aritzeko. Hala ere, abesbatzaren zuzendariarentzat gauza bat argi dago: "importanteena ez da alde ekonomikoa. Oldarraren indarra zera da: egun batez Warnerekin duen harremana hautsiko balitz ere, Oldarra koruak eskuin eta ezker kantatzen segituko duela, baduelako Euskal Herrian ere bere entzulegoa".

Gaur egun, euskal kulturari dagokionez, erreferentzia bat da Oldarra. Ospea merezi du, bere kalitatearen sustraia urrun botatzen dituelako, ez bakarrik koroaren arteari, baina espresibide desberdinei dagokienez. Oroitarazi behar da Oldarra sortu zela Espainiako gerra zibilaren biharamunean. Miarritzen elkar ezagutu zuten zenbait euskaldunek; besteak beste, Olaeta aita-sembleak, Urtizberea senar-emazteak, Jose de Etxabek, Narkiz Ibarrondok... eta oraino dantzari, musikari eta kantari gehiagok zuten taldea abiatu eta gorpuztu.

Orain ezagutzen dugun Oldarra gizon-korua "orduko tradizio horretan" sartzen dela uste du Iñaki Urtizberek. Hots, goi-mailako emaitzak kausitzeko lanari ekitea beste biderik ez dagoela uste duen pentsamolde horretan.

Dudarik gabe, filosofia honek bere fruituak ekarri ditu eta honela, XXI. mendearen atarian, Euskal Kultur Erakundeak bideratu duen inkestan, galdezketatuen ustez, bi musika taldek dute hobekienik Euskal Herria ordezkatzen: Oldarrak eta Oskorrik.

GOI-MAILAKOA BAINA EZ ELITEA. Oldarrak 53 kantari ditu, eta horietan hiru laurdenak kanpoko kantaldi eta

■ Uztailan, Venezuelan hasita, ekingo diote Oldarrakoek aurtengo birari.

OLDARRA

Marritzen, zenbait euskaldun elkartzean.

festibaletara doaz. Gainontzekoek, gogorik faltagatik ez, baina lanetik libratzeko aukerarik ez dutelako dira herrian gelditzen. *"Solfeoa gutik dakite"*, segurtatzen du beren zuzendari artistiko Urtizberek. Horrek eredu bilakatzen du Oldarra, *"musika ikasi gabeek"* emaitza artistikoa sortzeko tokirik badutela erakusten duelako.

"'Vedette'-rik ez da Oldarran -segitzen du Iñaki Urtizberek-, ez dugu errusiar koruetan bezala kantari solista bat besteen ahotsekin apaintzen, baina elkarlanean oinarritzen gara. Helburua dugu gure sonoritatea aurkitzea".

Giza harremanei dagokienez, Oldarra abesbatza talde bat bihurtu da, eta horretan bakoitzak bere tokia dauka. Dela 23 urte dituen kantari gazteenak, dela 74 dituen zaharrenak. Zuzendariaren esanetan, Oldarrako partaide izateko baldintza bakarra da *"kantariak zerbaitek hunkiturik sentitzea, hots, entzuleei soinu berezia eskaintzen dietela ohartu behar dira"*. Eta taldea ia familia dela erran genezake, ezen Oldarra taldeko kantariak astean bi aldiz egiten baitituzte errepikapenak, eta bi gaualdi horiek parada dira bozak berotu, landu eta egitaraua sakondu ondotik, elkarrekin afaltzeko, baita batzuetan orduak luzatzeko berandu arte mus partidetan.

Borobilduz, diziiplina, lana, baina baita lagun arteko giroa ere, errezetarik eraginkorrena da Oldarrarentzat, ospe handiko abesbatza bat egonkortzeko.

ERREPERTORIO IREKIA. Duela bi urte amaitu zen Oldarraren azken bira atzerrian, Kolonbiako lurretatik. Datorrenari aurtengo uztailako bigarren hama-

bostaldian ekingo dio, Venezuelara joanez. Han, musika garaikideko festibal batean kantatuko du. Okasiorako apailatua izan den egitarauan, Venezuelako Ribas musika egilearen sorkuntza-obra bat eskainiko du. Hori Euskal Herrian entzuteko aukera izanen da udazkenean, Miarritzeko CITA jaialdian edo Latinoamerikako zinemaren urteroko bestan.

"Zenbat eta gehiago ireki beste kantatzeko"

moldeetara -dio Iñaki Urtizberek- orduan eta hobe kantatzen da euskal errepertorioa". Horregatik zuen onartu musika garaikideko ekitaldi baterako prestatzea bere kantariak. Horregatik ere, bere abesbatzak festibal desberdinetan parte hartzen du; adibidez, Okzitaniako Tolosako musika sakratuko jaialdian. Eta ez-ohiko ideietan zein partaidetzetan

murgiltzen da. Hala nola, apirilaren 14ean, hirugarren eta azken diskoaren aurkezpenean, kobrezko boskote batekin; *"garatzeko, dena ukitu beharra baitugu"*. Gainera, zuzendari artistikoa ondoko diskoan pentsatzen ari da, eta freskotasan nahiz originaltasunaren bila dabil.

"Zer ote da abesbatza batentzat 'euskalduna' izatea?", bere buruari pausatzen dio galdera Urtizberek, eta taldearen osotasunarekin emaitza batetara heltzen saiatuko dela, *"jadanik entzundakoan erori gabe"*, erantzuten.

Oraindik Warner etxearen eskutik plazaraturiko "Euskal Herri" disko berria publikoari aurkeztu gabe dagoela, Iñaki Urtizberek abiapunturik badauka, nola ez, hausnartzen duen hurrengo lanarentzat. Euskal koru-kantuen tradizioa albo batera utzirik, nahi luke sorkuntza bati ekin. Baina horretaz sakonki hitz egiteko goizegi da. Izan ere, orain, Oldarraren lehentasunetan baita "Euskaldunen lurra" (horrela itzuli dute azken diskoaren titulua frantsesera) ongi saltzea eta udako nazioarteko bidean pentsatzea ●

◆ IRAIA MENDI

asteburu honetan... ...GARAGARDO Lantegian BAZKALDUKO DUGU!

BERTOKO
EUSKAL GARAGARDOA

**DEITU
ARINAGO!**

Barazar Mendatea - ZEANURI

94 673 94 74

Ia bi mende igaro dira lehendabizikoz Grimm anaiek ipuin bilduma kaleratu zutenetik. Hasieran sortutako gaitzespena lilura bihurtu da mundu osoan. Euskal Herrira berandu iritsi ziren anai hauen istorioak. Aurten euskarazko edizio berria egin du Genaro Gomezek.

BAZEN BEHIN... ETA ORAINDIK BADA

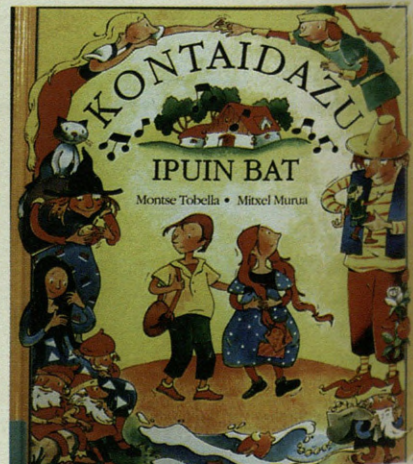
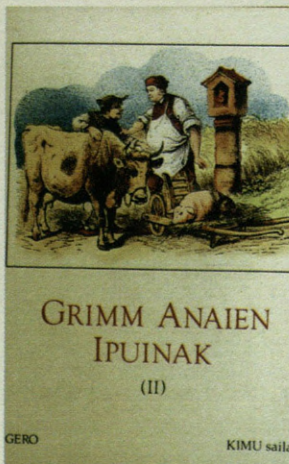
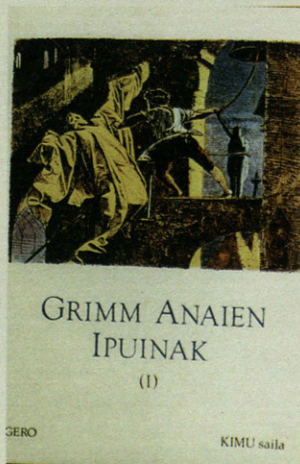
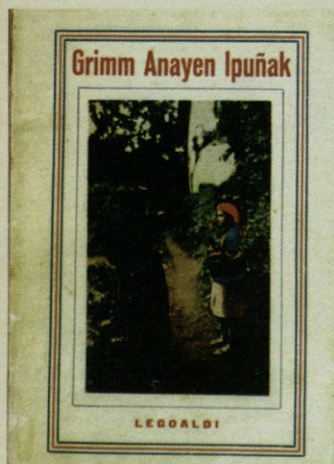
■ Joseba Altunaren "Ipuñak" liburuaren azala (1929).

Urrutitik dator "Txanogorri-txo". Amaren etxetik irten eta aspal-di sartu zen guztion etxera. Berdin gertatu da "Edurne Zuri", "Hansel eta Gretel", "Otsoa eta zazpi Antxumeak" eta hain eza-gunak ez diren beste hainbat ipuinekin. Jakin, istorioak gutxi gorabehera badakizkigu, baina nondik datozen, nork eta nola kontatu zituen lehendabizikoz, nork bildu zituen eta zergatik haur gutxiak daki. Izan ere, ipuinok alemaniar herri literaturatik jaso ondoren, idatzi zituzten Grimm anaiek haurrengan gehiegi pentsatu gabe.

Kasualitatez hasi ziren Jacob eta Wil-

heim Grimm ipuinak biltzen, alemaniar herri literaturaren bilduma bat osatu nahi zuen lagun bati mesede egin nahian. Lagunak bere asmoa bertan behera utzi eta Grimm anaiek beraiek argitaratu zuten ipuinen bilduma 1812 eta 1815 bitartean, bi ataletan. Bigarren edizioa 1819an kaleratu zen. Lehen bi hauek ordea, ez zuten arrakasta handirik izan eginkizun zientifiko-filologiko baten ondorioa baitziren. Alemaniako Erromantizismoaren baitan, herri ipuingintza eta poemagintza biltzeko xedea zuten. Hesse eta Rhin inguruak frantsesen esku zeuden garai haietan eta gizarteko klase altuek kultura frantsesa zuten gustuko eta hura lantzen zuten, alemaniar kulturaren kalterako. Erromantikoko ordea, azken hau jaso nahi izan zuten, eta horretan saiatu ziren baita ere Grimm anaiek. Hori dela eta, bi edizio hauetan ohar ugari jaso zituzten ipuinak noiz, nori eta nola bildu zituzten azalduz eta beste ipuin tradizioekin alderatuz. Gainera, ez zuten marrazkirik erabili. 1825ean burututako "Edizio laburra" rekin hasi zen Grimm anaien arrakasta. Bertan 50 ipuin idatzi zituzten bere anaia Ludwigen marrazkiekin.

PABLO S. QUIZA

■ Altunaren eta Legoaldiren lehen edizioen ondoren, Sarasolaren bilduma kaleratu zen eta gero hainbat egokitzen.

Lehenengo edizioa kaleratzera-koan, Grimm anaiek -guztira sei ziren- otordu bakar batekin igaro ohi zuten egun osoa. "Edizio labor" honetatik aurrera bildutako ipuinak aldiz, ezagunak egin ziren eta atzerrira ere iritsi zen hauen sona. Ingalaterran esaterako, Edgar Taylorren itzulpenak sekulako arrakasta izan zuen.

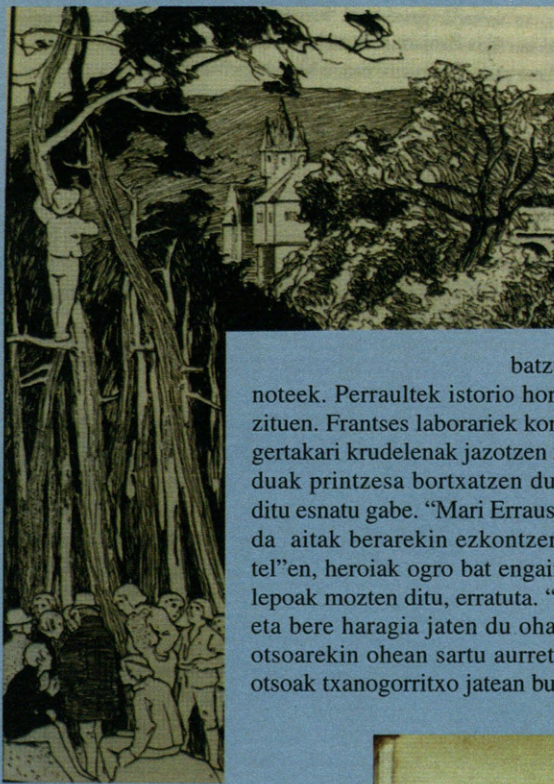
"Edizio labor"aren arrakasta zela-eta, hirugarren edizioan, lehenengo bietako 22 ipuin inguru baztertu ziren, batzuk gordinegiak zirelako eta besteak ez zirelako guztiz alemaniarak. Ipuin berriak ere gehitu zituzten eta mantendu zirenetan, gordinkeria mugatu zuten. Adibidez, ama gaiztoa amaorde bihurtu zuten eta heriotza agertzen zen lekue-
tan, zauria asmatu zuten.

BERANDU EUSKARATU.

Guztira, zazpi edizio kaleratu zituzten Grimm anaiek eta 210 istorio ezberdin jaso ziren haue-
tan. Baina Grimm anaiek bildutako ipuinak mundu guztira hedatu eta 160 hizkuntza baino gehiagotara itzuli dira. Horietako bat da euskara. Berandu iritsi ziren Grimm anaiei ipuinak Euskal Herrira. 1929koak omen dira lehen bi edizioak: Legoaldiren bizkaierazko "Grimm Ana-
yen Ipuñak" eta Joseba Altunak euskara-

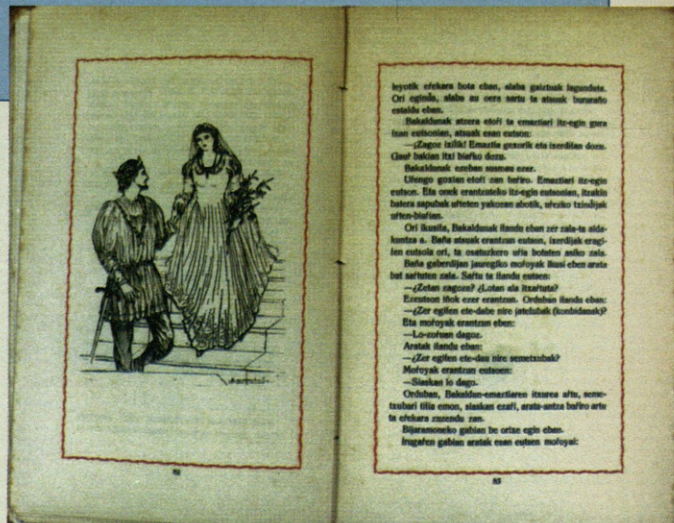
tutako "Grimm Anayak. Ipuñak". 80ko hamarkada-
dan argitaratu zuen Sara-
solak "Grimm Anaiei
Ipuinak" bilduma, bi libu-
ruxkaz osatua. Ondoren
etorri dira hainbat egoki-
tzapen. Horietako bat da
Ttarrtalok kaleratutako
"Kontaidazu ipuin bat",
Mixel Muruak itzulia.
90eko hamarkadako da
azken hori. Aurten ordea,
Grimm anaiei ipuinen bil-
duma berri bat burutu du
Genaro Gomez, EHUKo irakasleak. Ber-
tan, 62 ipuin bildu ditu, euskaraz Grimm
anaiei ipuin gehien dituen segurua.
Horretarako, H. Rölle-ek 1837ko
Grimm anaiei hirugarren edizioan oina-
rrituz 1985ean argitaratutako alea baliatu
du, bertako oharrak ere erabiliz. Dirudie-
nez, 1837koa, hirugarrena alegia, izan
zen edizio enblematikoena, bertan man-
tentzen baitira hasierako ipuinen jatorria-
suna eta aurrera begirako alaketak.
Horrez gain, Otto Ubbelohdek eginiko

Hala bazan eta ez bazan...

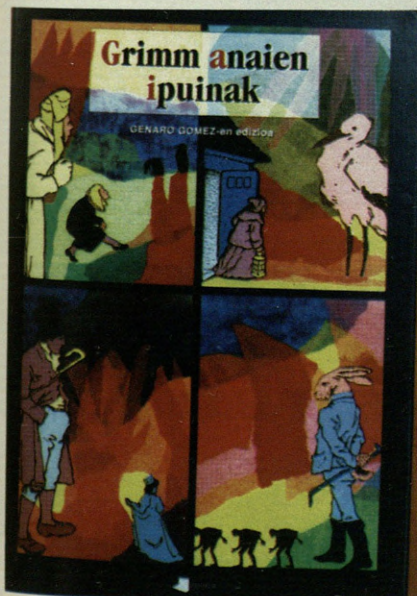

Grimm anaiei ipuinak gai-
tzetsiak izan ziren urteetan
beren gordinkeriagatik.
Horregatik hasierako istorioak leun-
du behar izan zituzten. Gerora jakin
da gainera, euren ipuinak ez zirela
beti alemaniarak izan. "Txanogo-
rritxo" eta "Bizar Urdin" adibidez,
Jeannette Hassenpflug bizilagunak
kontatu zizkien. Honen familia
frantses hugonotea zen jatorriz.
Istorioak Charles Perrault eta beste

batzuren liburuetan irakurri zituzten hugo-
noteek. Perraultek istorio horiek kaleko jendearen tradizioetik bildu
zituen. Frantses laborariak kontatutako bertsioetan inoiz entzun diren
gertakari krudelenak jazotzen ziren: "Loti Ederra"n, printzepe ezkon-
duak printzesa bortxatzen du eta honek hainbat seme-alaba izaten
ditu esnatu gabe. "Mari Errauskin"en protagonista neskame bihurtzen
da aitak berarekin ezkontzera behartu ez dezan. "Hansel eta Gre-
tel"en, heroiak ogro bat engainatzen du, eta honek bere seme-alaben
lepoak moztzen ditu, erratuta. "Txanogorritxo"k amonaren odola edan
eta bere haragia jaten du oharkabea, eta strip-teasea burutzen du
otsoarekin ohean sartu aurretik. Amaiera zoriontsurik gabe, ipuina
otsoak txanogorritxo jatean bukatzen da ●

Jauregibeitiak marraztu zuen Altunaren liburua.

Grimm anaiei ipuinen euskarazko azken edizioa, Pamielak kaleratua.

Hermesek eginiko Edurnetxo.

marrazkiak erantsi zaizkie ipuinei, "In drei Bänden" 1984ko poltsikoko edizio-tik aterata.

Grimm anaien ipuinak ordea, etengabe mugimenduan daude, "ez dago edizio berdin-berdinik" Gomezen esanetan. Kontuan hartu behar da mundu osoan zehar hedatu direla eta beraz, tokian-tokiko ñabardurak dituztela: "Ipuingintzaren enborra bera da leku guztietan, baina adarrak aldatzen dira, kultura diferenteen erakusgai".

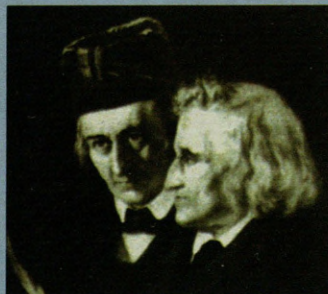
Euskarazko itzulpenetan ere nabari dira ñabardura horiek. 1929ko edizioetan "Mirenen alaba", "Durangoko herri abeslariak" edota "kalistro eta Mari Pepa" bezalako izenburuak ageri dira. Bremengo kale-musikariak Durangoko herri abeslariak bihurtu ziren eta erregeak baserrietako jaunak. Genaro Gomezek, Pamielaren eskutik argitaratutako "Grimm anaien ipuinak" liburuan, jatorrizko lekuak eta esamoldeak mantendu nahi izan ditu. "Fitchers Fogel" eta "Hildebrand zaharra" bezalakoak bere horretan utzi ditu. Baina "Rumpelstilzchen"en ordez "Martin Tin Tin" erabili du, eta Anbotoko mendia aipatu Alemaniako baten partez.

HEMENGOAK ERE BADIRA.

Dena dela, ipuin hauek Alemaniako lekuak eta izenak aipatu arren, bertako bihurtzen dira. "Hansel eta Gretel" adibidez, mundu guztian da ezaguna. Gainera, egun ipuin hauen bigarren aro bat ari da sortzen, ahozketasunaren ondorioz. Entzuten ditugun ipuinen bertsioak ez dira jadanik jatorrizko Grimm anaienak. Orain nazioarteko ekoiztetxeek moldatutakoak entzuten eta ikusten ditugu. Antzerkian, komikietan, zinean, publizitate-

■ Hezur eta haragizko Grimm anaiak

Bortitzak ziren Jacob eta Wilhelm Grimm. Hala ondorioztatu du askok ipuinak irakurrita. Abertzaleak ere baziren: alemaniar kultur nazioa eratzen lagundu zuten eta azkenean Estatu nazioaren eraikuntzan ere parte hartu zuten. Sei anai-arrebetatik zaharrenak ziren Wilhelm eta Jacob. XVIII. mendeko 80ko hamarkadaren erdialdean jaio ziren Hanaun, urtebeteko aldearekin. Marburgo Unibertsitatean Zuzenbidea ikasi zuten. Bertatik kaleratu zituzten "Zazpi Agiria" sinatzeagatik. Agiriarekin Erregeak indarrean zegoen Konstituzioa deuseztu zuela eta protesta egin nahi zuten.

PABLO S. QUIZA

■ Grimm anaiak.

Jacob gizon txiki eta potoloa zen. Lotsatia berez, mendira pasiatzera joatea baino nahiago zuen "Literaturatik pasiatzea". Wilhelm gonazalea zen eta emakumeek ere gustuko zuten bera.

Osasunez ahula, asma eta bihotzeko gaitzak pairatzen zituen. 39 urterekin ezkondu zen txikitako lagun batekin. 1812an argitaratu zuten "Haurtzaroko eta etxeko ipuinak" lehen aldiz. Azken urteetan Alemanezko hiztegi erraldoiari ekin zioten. Bizirik zeuden artean ez zuten

hiztegia bukatu, ez euren ipuin bildumen arrakasta gozatu, ezta 1871ko Alemaniar Estatuaren sorkuntza ikusi ere ●

an... erabiltzen dira herri literaturatik datozen istorioak. Wagnerrek esaterako, "Beldurra zer den jakitera abiatu zen baten ipuina" baliatuz sortu zuen musika obra bat. Istorio krudelak eta beldurgarriak ziren hasieran. Baina istorio gordin haietatik, egungo ipuin lili-ragarri eta amaiera zoriontsuetara heldu gara, guztia, haurren mesederako. Gomezen iritziz ordea,

"haurrei zer esan eta zer ez erabakitzerakoan, gure one tik irtenda gaude". Ipuinak erre-alitatea emateko beste modu bat dira bere ustez. Urrunago joan zen Günter Grass honako baieztapenarekin: "Biziraungo badugu, biziraungo dugu gehienez mitoetan, besterik ez bada, literaturaren laguntzaz" ●

◆ IZASKUN JAUREGI

BILINTX

MEGADENDA

IGANDE ETA JAIEGUNETAN ZABALIK

Fermin kalbeton, 21 • Tel.: 42 00 80 / 42 02 24 • Faxe: 42 23 63 • 20003 DONOSTIA
 Fermin kalbeton, 30 • Tel: 42 26 96 • 20003 DONOSTIA
 Republica Argentina, 4 • Tel: 62 68 17 • Faxe: 62 68 17 • 20300 IRUN
 Arostegieta, z/g. • Tel: 67 35 33 • Faxe: 67 35 00 • 20400 TOLOSA
 Ibargai, 12 • Tel: 76 40 50 • Faxe: 76 40 50 • 20570 BERGARA

SEXUAREN INGURUKO SINESMENAK ETA TABUAK

Birjintasuna eta mintza urratzea, prostituta sakratuak, orgiak eta deabruak, zakilarekiko kultua, sorginak, zientzia eta sexua, erotismoa eta pornografia, maitasun-motak, ohe-liburuak, maitasun-aztikeriak edota sexu birtuala dira, berrogeitamar gaien artean, aukera ditzakezun gai bitxiak, 200 argazki txundigarritz lagundurik.

SEXUAREN INGURUKO SINESMENAK ETA TABUAK

Basandere Taldea

ANIMALIEN AURKIKUNTZA (I)

Herbert Wendt

ANIMALIEN AURKIKUNTZA (I)

Adarbakarraren legenda, glaziazioetako mamutak, ziklope eta antropeide handiak, itsas sugeak, herensugeak eta saurioak, paradisiko hegazti zoragarriak . . . Herbert Wendt naturalistak, maisuki, zoologiaren hastapen ernagarriak kontatzen dizkigu dibulgazioko zientzian, jadanik, klasiko bihurtu den liburu bikain honetan.

Jadanik
salgai zure
liburudendan!!!

GAIK

ARGITALDARIA

Astia Hartuta

L I B U R U A K

ARTAZIAKJoan Mari
TorrealdaiSusa
260 orrialde
2.500 pta.

Euskarak jasandako erasoak bildu zituen Joan Mari Torrealdai "El libro Negro del Euskara" lan ezagunean. "Artaziak. Euskal liburuak eta Francoren zentsura 1936-1983" berri honetan ere ildo berberari jarraitu dio egileak. Oraingoan, hala ere, literatura esparrura mugatu da. Zentsoreen izen-abizenak agerian utzi ditu Torrealdai eta irakurleari eza-gunak egingo zaizkio gainera: Felipe Ugarte, Jose Antonio Zarzalejos, Jaime del Burgo, Jose Ramon Aparicio... Zentsuraren testu esanguratsuak biltzen ditu liburuak. Adibide gisa, Saizarbitoriaren "100 metro"ren inguruan esandakoak: "Crítica ofensiva e inaceptable hacia el Gobierno y su actuación en el País Vasco; ofensas hacia la Policía y Fuerzas del Orden Público, y velado espíritu separatista..." ●

ONDOJOANJuan Kruz
Igerabide eta
Lorena MartinezElkarlanean
45 orrialde
900 pta.

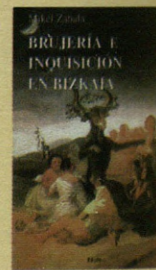
Kuku saila estreinatu berri du Elkarlanean etxeak bi titulurekin. Bigarrena dugu Juan Kruz Igerabide oparoaren "Ondojoan" hau. Haurrei zuzendutako istorio hone tako protagonista bidaiaria da. Edo, hobeto esanda, jostailu eta panpin saltzailea, eta horrek toki batetik bestera bidaiatzea eta dendaz denda, azokaz azoka ibiltzea ahalbidetzen dio. Bere familia, txakurra eta etxetxo zuria utzi eta Ondojoan izeneko herrira iritsiko da halako batean. Herri bitxia da Ondojoan, trabak izango ditu bere jostailuak saldu ahal izateko eta hainbat pasadizo biziko du saltzaileak bertan. Izen zelebrea ipini dio idazle adunarrak bere protagonistari: Joxe Panpin. Eta haren eta inguruko en irudiak, berriz, Lorena Martinez marrazkilaria eginak dira ●

BEGIAK ITXI ETA KITTOXabier Etxaniz
RojoElkarlanean
124 orrialde
1.440 pts.

Xabier Etxaniz trintxerpearraren lehen liburua da ipuin bilduma hau. Dena den, lehenago ere han eta hemen argitaratuak ditu ipuin batzuk AEK-ko irakasle honek eta saritua ere izan da (iragan astean bertan Urnietako On Manuel Antonio Antia VI. Literatur Lehiaketako lehenengo saria jaso du). Harreman sentimentalen inguruan dabil Etxaniz bildumaren zazpi testuetan, baina ironiaz jantzita eta zigarroaren kearen usainetan beti ere. Bere pertsonaiak barregarri uzten ditu sarritan eta gertaeraren haria korapilatzen du bestetan. Heriotzari ere barre egiten dio, "Eta kitto" tituludun lehen ipuinean kasu. Amaierako "Eta begiak itxi zituen" ipuin erotikoa aldiz ustekabea eman nahi izan dio irakurleari idazle gazteak ●

BRUJERIA E INQUISICION EN BIZKAIA

Mikel Zabala

Ekain
110 orrialde

Mikel Zabala historialariak sorginleriaren gaia landu du liburu honetan, Bizkaiko lurraldera mugatuz eta horretarako jarduera honek isla garrantzitsuena izan zuen garaia hautatuz: XVI eta XVII. mendeak. Sarrera gisa mende horietako Bizkaia ikuspegi orokorra eskaintzen dio irakurleari egileak. Ondoren Inkisizioaren inguruko azterketa egiten du eta hirugarren zati batean sorginen ustezko jarduerak deskribatzen ditu. Hemendik aurrera gertakari konkretuen inguruan dihardu. Durangoko aurrekaritik hasita, 1527-29ko prozesuari, Valdeolivas-en 1538ko bisitaldiari, mende erdialdeko hedapenari, Zeberio prozesuari, Zeanuriko gertakariei eta Balmasedako adibideari errepaso eginez, 1616ko sorgin ehizarekin amaitzeko ●

D I S K O A K

ELEKTRIZITATEA
Zea Mays

Gor

2.580 pta.

Aiora Renteria (ahotsa eta kor-
dazko konponketak), Asier
Basabe (bateria), Ruben Gon-
zalez (baxua eta kitarra akustikoa) eta
Iñaki Imaz "Piti" (kitarrak) osatzen
dute Zea Mays taldea. Bilboko lauko-
teak "Elektrizitatea" bere bigarren
lana kalean ipini berri du. Eragin eta
giro anitzeko hamalau kantuk osatzen

du lan berria, "Bidea" kantutik hasi
eta "B aldea" bitxira bitarte. Luzaroan
prestatutako lana izan da eta emaitza
borobila erdietsi dute horregatik.
Urdulizko Tio Pete estudiantan Jose
Lastraren laguntzaz grabatu zuten dis-
koa. P.I.L.Tko Xanpe, Aitor Abio edo
Rosa Maria Benito ere lagun izan
dituzte ●

E g i l e a r i G a l d e z k a

"Lan borobil eta elegantea atera dugu"

Zea Mays taldearen bigarren dis-
koa da hau. Zer alde nabaritu
duzue lehenengo lanetik biga-
rren honetara?

Eboluzio bat egon da. Gainera lan han-
dia egin dugu disko honetarako. Urtebete
eman dugu kontzertuak eman eta diskoa
prestatzen. Lehenik kaset batean grabatu
genuen, gero lau pistadun mahai batean.
Ondoren P.I.L.Tko bateria den Xanperekin
hamasei pistadun batean aritu ginen eta
azkenik estudioan sartu ginen. Konponke-
tetan denbora asko eman dugu.

■ **Eta nola ikusten duzue lan horren
emaitza?**

Askok landu dugu eta lan borobila eta
elegantea atera dugu.

■ **Eta eklektikoa ere bai.**

Guk denetarik entzuten dugu. Bai
60ko hamarkadako musika, bai gaur egun-
goa, musika elektronikoa, kanpokoia,
hemengoa... eta hori gero igarri egiten da.

Eragin desberdinak geureganatu eta gure
lanean islatzen ditugu. Diskoko abesti
guztietan ikusten da hori.

■ **Xanperen kolaborazioa aipatu duzu
eta beste hainbat lagun ere aritu da zue-
kin, Jose Lastra, kasu. Nola baloratzen
duzue hori?**

Lastrarekin aritzea oso ona izan da
guretzat. Lan piloa egin dugu berarekin.
Zuk nahi duzuna berehala ulertzen du.
Xanperen lana ere oso positiboa izan da.
Rosa Maria Benitok celloa jo du... kolabo-
razio horiei guztiei esker egin dugu diskoa
hain borobila. Aitor Abiok, azkenean,
koroak egin zituen. Hasieran teklak sartu
behar zituen, baina erabakia momentuko
gauza izan zen. Grabaketa giroan sartuta
gustura zaude eta aurretik pentsatu gabe
horrelako gauzak irteten dira.

■ **Eta orain zer?**

Promozio lanetan gabilta eta kontzer-
tu ugari dugu hemendik aurrera ●

Zea Mays
"Elektrizitatea" bigarren
diskoa kaleratu berri dute

9.800 pta.n
**Esaidazu, bi betaurrekoetatik
zein da graduatuta dagoena?**

ERRAZA DIRUDI, EZTA? BADA, BIAK DAUDE GRADUATUTA!
Orain, MULTIOPTICASen azken modako
GRADUATUTAKO KRISTALDUN EGUZKITAKO BETAURREKOAK
aukera ditzakezu **9.800 pta.tik hasita.**
BETAURREKOEN ARMAZOIA BARNE.

EROSKETAK MULTIOPTICASEN EGINDA, TRAVEL CLUB PROGRAMAKO PUNTUAK LORTUKO DITUZU

ZINKUNEGI
MULTIOPTICAS

EGUZKI BETAURREKOETAN 1ak

Hernani, 4 - **DONOSTIA**

Voyeurren garaia telebistara iritsi da. "Gran hermano" Tele 5eko saioan hamar lagun 190 metro karratuko etxe batean jarri dituzte, 29 kamarez inguratuta. Hasieran behintzat, elkartasuna azaldu dute haien artean. Jokabide jator horrek noski, ez du luzaroan iraungo.

MUGIMENDUA MAINDIRE AZPIAN

Besteen bizitza zelatatzen grina gizakia bezain zaharra da. Lehen, ateko zirrikitutik egiten zena, orain, telebista aurrean egin daiteke, ikusia edo harrapatua izateko arriskurik gabe, gainera. Halako saioen bidez askatasun pertsonala urratzen ote den eztabaida antzua iruditzen zaigu, azken batean, 10 partaideak nahi dutelako daude hor, eta kito. Inork ez ditu behartu hiru hilabetez kaiola horretan egotera. Tentuz izan dira hautatuak, ahal den zuku gehien eman dezaten; eta ez dago oso azkarra izan beharrik xede nagusia zein den jakiteko, lehiakideen izaerek tupust egitea, hain zuzen. Jakina, edonor lotsagarri uzteko moduko ikuskizuna da. Are gehiago orain arte seriotasunaren eredia zen Mercedes Mila giltzaperatuak dauden senide eta lagunekin zeinen faltsuki mintzatzen den ikusita.

Aukeratu emakumeak 19 eta 30 urte bitartekoak dira, hala nola, Valladolideko modelo jogazale bat, Sevillako zerbitzari bat, Madrilgo ikasle ekologista bat, ezkondua dagoen bakarra hain zuzen, Bartzelonako ileapaintzaile bat, erretzaille amorratua dena eta Burlatako dendari bat, igerilari trebea. Gizonezkoak berri, 24 eta 35 urte artekoak dira, alegia, Ourenseko oposiziogile bat, kirolzale porrokatua dena, Salamancako ospitale batean diharduen mediku bat, Cadizeko ikasle surflari bat, burua horitzeko ur oxigenatua darabilena, Xixongo gidari turistikoa bat eta, azkenik, Bosniako gerran soldadu gisa egon zen Zaragozako gizon bat. Alabaina, saioaren lehen bi astetan behintzat, usteak erdia ustel, hasi eta berehala parte hartzaileak ados jarri baitira 20 milioi pezetako (500.000 libera) saria Sevillako emakumearen alaba batek duen gaitza sendatzeko izan dadin. Hala, ber, muzin egin diote elkarren kontra lehiatzeari, norbait etxea uztera behartzen dutenean, beraiek ere alde egingo

■ "Docusoap"en jomuga kideen artean tentsioa eta zirriak erakustea da. Irudian, "Big brother" Alemaniako telebista kateko lehiakidea "intimitatean".

luketela adieraziz. Amarru txiki bat egitea ere proposatu dute: kide bat kanporatzeko beraiek proposatu bozketan berdinketa teknika egotea. Halakorik gertatuko balitz, saioaren tiradizoa galduko litzateke. Holandako saioan esaterako, norbait balizko egotzien zerrendan zegoela jakin bezain pronto, trikimailu guztiak erabiltzen hasiko zen besteen kontra.

Kontuak kontu, hori guztia isilarazi du Tele 5ek, ez baita laburpenetan ikusi. Kate pribatuko eledun batek esan zuenez, parte hartzaileak libre dira sariarekin nahi dutena egiteko, baina azkenean, publikoak izango du azken hitza lehiakideak telefono bidezko bozketan kalera tzeko. Baina, ez gaitezen engaina, nahiz eta keinu txalogarria izan, jendeak ez du elkartasunik ikusi nahi. "Gran hermano"

honek arrakasta lortuko badu, ezinbesteko bi osagai behar ditu: alde batetik elkarren artean ika-mikak sortu, eta bestetik, nor norekin oheratzen den jakin eta ikustea. Hori bermatzeko, bi logelen banaketa mistoa izan da eta izpi infragorriko kamerek gauean gerta daitezkeen "eszenak" grabatzen dituzte.

Alemaniko RTL II katean "Big brother"ek, kritika lazarriak jaso arren, batez beste hiru milioi ikusle biltzen ditu egunero. Sabrina bular oparoko ilehoriak strip tease bat eskaintzen duenean bere gorenera heltzen da. Litekeena da beraz, azkenean bera izatea irabazlea. Ziurtzat jo, "Gran hermano"n norbait aurki hasiko dela "Sabrinakeriak" egiten.

◆ BEÑAT DOXANDABARATZ

Ez dira umeak telebista gehien ikusten dutenak, gure nagusiak baizik. Denetarik ikusten duten arren, iragarleentzat ez dira jomuga ona izaten, gutxi kontsumitzen baitute. Baina, aisialdia betetzeko baino, hain gogorra den bakardadeari aurre egiteko pizten dute telebista.

BENIDORM-EN EZ NUKE IKUSIKO

Gurasoen umezain kuttuna izateaz gain, telebista adineko jendearen lagunik onena da. Erretreta garaian edo biziaren azken txanpan duen bidelagun fidela. Espainian, telebista egunero batez beste hiru ordu eta erdiz ikusten den bitartean, 65 urtetik gorakoan artean, bost ordu eta laurdenera iristen da, alajaina! Kopuru hori urteko audientzia bihurtuz gero, emaitza inarrosteko modukoa da: agure eta atsoek 80 egun ematen dituzte telebista aurrean, alegia, beren jubilazioaren zati handi bat.

Gure gizarte gero eta zaharrago honetan, biztanleriaren %16k 65 urtetik gora ditu eta, denbora gutxiren buruan, kopuru hori hirukoiztu egingo da. Gaur egun bederen, ez dago haienezako programazio berezirik. Hasteko nagusiei ez zaie besteek zahar jendetzat hartzea gustatzen. Albistegiak, futbola, txutxumutxu saioak eta "talk show"ak nahiago dituzte, baita zezenketak eta filmak ere, beti ere kate publikoak badira. Horren kariaz, jubilatutako tele-orojaleak direla esaten da, dena irensten dutela. Natura eta animaliei buruzko dokumentalak izan ezik, gai nontzeko guztia telezabor boltsan sartu daiteke-eta. Baina ez gaitezen engaina, adineko jendeak entretenimendu gisa baino gehiago konpainia bilatzen du tele-

bista piztean. Zenbat dira gainera, baka-rrik bizi diren adinekoak? Benidorm-era joan ezean, zakurra eta telebista izan ohi dira zahar jendearen bakardadeari aurre egiteko bi makuluak; maiz, telebista ez dute zerbait ikusteko pizten, isilik dagoen etxea ahotsez betetzeko baizik.

Bestalde, telebistaren eragina ez da erabat negatiboa izan, ez horixe. Akatsak akats, munduaren leiho bat ere badelako,

zeinaren bidez gauza franko ikasi duten, beste modura nekez jakingo luketena, alegia. Horretaz jabeturik, telebistetako agintariek badakite zeinen erraza den egunkaririk irakurtzen ez duen zahar jende dezente dena itsu-itsuan sinestea. Hor dago albistegien arriskua, haietako askok telebistan esaten dena sermoia bezain benetakoa dela sinesten baitu ●

◆ BEÑAT DOXANDABARATZ

■ Batez beste, bost ordu ematen dituzte gure nagusiek telebista aurrean.

T x o r i B a t e k E s a n D i g u

■ TELE 5 ALBISTEGIETAN "DENA ONGI" DOA

Correo taldeko telebista irrati digitala sortzeko banatu diren lizentziarik gabe geratu da. Arrazoia? Espainiako Gobernuari erabat men ez egitea. Hori dela eta, onartu beharrekoa onartu eta TVEren zurikeriaren pare jarri da. Informatiboetan orain Espainia ongi doa, Aznar irribartsu, eta EAEko gobernu erasotuz Ibarretxe ken dezaten ●

■ FIKZIOZKO TELESAILAK BIDEAN ETB-2N

Fikziozko telesailek ez dute inoiz ongi funtzionatu ETB-2n. Pausokaren "El señorío de Larrea"ren porrotaren ondoren ordea, beste ahalegin bat egingo dute udazkeneko ekinaldiari begira. Alabaina, esku artean dituzten egitasmoak orain hain modan dauden poliziazintzoen telesailetatik oso urrun daude. Baietz oraingoan arrakasta lortu ●

■ "SAUTRELA"REN ONDO EGINAK HUTSAK BAINO

Literaturzaleak ez ezik, balizko irakurleak erakartzeko ere taxutua dago "Sautrela". Lehen erreportajea zaindua egoten da, irudiari garrantzia handia emanez. Erritmo bizia du, gainera, Hasier Etxeberriaren estilo laxoaz lagundurik. Agian, solasaldi kritikoa jantziegia gerta daiteke eta elkarrikizetak lausengariegiak dira batzuetan ●

Hernaniko irrati libreak eta Ahotsa kultur elkarteak jardunaldiak eratu dituzte beren komunikazio proiektua hobetzeko. Lizentziarik gabe ere, 79 emisio ordura heldu dira.

MOLOTOFF ESTILOA HOBETUZ

Ibilbidean esperientzia aberatsak eta mingotsagoak bizi izan dituzte Molotoffen. Jada, 13 urte igaro direlarik abian jarri zenetik, irratiaren ezau-garri nagusia herri komunikazioa eta parte hartzea bultzatzea izan da, nahiz eta ahalegin horretan ongi egindakoak eta hankasartzeak tartekatu diren. Azken bi urteotako ekinbideari dagokionez, balantze baikorra egin dute. Gogora dezagun, iraganeko Udal gobernu taldeak udal egoitzatik kaleratu zituztela, obrak egin behar zirela argudiatuta. Benetako arrazoia makurragoa zen, udal irrati bat sortzea baitzuten helburu. Halaxe, iaz, urtebeteko isilaldiaren ondoren, 73 metro karratuko lokala aurkitu, egokitu eta gogo biziz ekin zioten berriro emititzeari, emankizunak pixkanaka gehitu eta aberastuz. Egun, 79 orduetako emisioa dute astean, horietatik 42 zuzenean. "Hamaiketoff"

■ Tresneria digitalizatzea izango da hurrengo lana.

goizeko magazinaz gain, betiko euskal musikatik baino harantzago doazen doinu alternatiboak ere irratiaren bereizgarri bilakatu dira. Bestalde, diru iturriak bideratzeko asmoz, Hernaniko Ahotsa kultur elkarteak jarri dute abian,

115 bazkideen babesarekin. Halaber, esker onez agertu dira Kapoteko etxebizitza kooperatiba osatzen duten auzokideekin, irratiaren egoitza berria erabiltzeko eskaini zizkieten erraztasunengatik. Geroari begira hala ere, erabaki eta korapilo franko dituzte, jardunaldiaren aztertuak izan direnak, hala nola, herri izaera, sare komunitarioa, egoera mediatio-koa, irratiaren finantziakzioa, programazioa, profesionalak trebatzea, digitalizazioa, lizentziaren beharra, erakundeetako harremanak eta herri telebista bat sortzeko nahikaria.

Hizkuntzari dagokionez, Molotoffen euskararen presentzia ia erabatekoa izanik, ondo legoke FMko 99.2 Donostia hirian seinalea ongi heltzea, kontrainformazioa lantzen duen irrati indartsurik ez dago-eta ●

◆ BEÑAT DOXANDABARATZ

A u r p e g i a

Txikito de Donibane" goitizenez ezaguna da Iruñean. Jakan jaioa, hiru urterekin aitaren sorterrira etorri zen Juan Kruz. Egun, Pello Argiñarena lagun duela arratsero 18etatik 20ak arte magazina egiteaz gain, "Euskaldunon Egunkaria"n "Kate motzean" elkarriketa ere egin ohi du igandetan. "Irratiak prentsa idatziak ez duen batbatekotasun hori du; egunkarian aldiz, gauzak xehekiago aztertzen ahal ditu-

Juan Kruz Lakasta
"Metropoli forala" magazina
egiten du Iruñeko Euskalerrria
irratian

"Ez zaigu deus xeblebre gertatzen, dena ongi lotzen dugu-eta"

zu". Esker onekoa agertzen da "Metropoli foral"ean diharduten kolaboratzaileekin, "musu truk solastatzen dira-eta; ez dakit ba, nik hori egingo nukeen". Mikro aurrean ez du ia keinurik egiten "batere ez Argiñarenak jartzen dituen aurpegi arraroen ondoren". Eta ez du anekdotarik kontatzeko, "dena hain ongi lotzen dugu, ez zaigula inoiz deus xebleberik gertatzen" ●

B a g a k

■ IRRATI FREKUENTZIA BERRIAK NAFARROAN

Euskadi Irratia eta Euskadi Gazteak frekuentzia berriak dituzte Nafarroan, lurralde honek nozitzen duen uhinetako "pirateria" saihesteko. Gogorarazi dezagun, duela gutxi arte Opuseko irratiak eta Canal 21k Euskadi Gaztea eta Eguzki Irratiko seinaleak "kasualitatez" ilundu zituztela. Baina, jakina, horrek ez du luzaro iraunen, Sanz jaunak bere gurutzadarekin jarraituko baitu Lingua Navarrorumaren aurka. Bere azken adierazpenak barregarriak dira: oposaketa batzuetan euskaraz ez dakitenak diskriminatuak daudela. Horren arabera, ingelesa jakitea ere gaizki dago, arranpola! ●

GETXO maiatzak 6 "Los emigrados"

Txalo antzerki taldearen azken lanean etorkin biren bizitza kontatzen da.
Getxo Antzokia
20:00

GERNIKA maiatzak 5

John Kirkpatrick

Musikari ezaguna biran da Euskal Herrian barna. Ostiralean Gernikan eta larunbatean Lasarten (Lasalle Antzokia) izango da.
Zinema
20:30

MIARRITZE maiatzaren 5etik 8ra "Biarritz, Terre d'images" erakusketa

Argazkilari ospetsuek hiri hau eta honen inguruak zer nola erretratu dituzten ikusteko aukera izango da lau egunetan zehar.

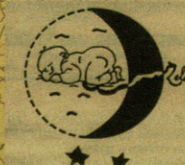

BIDARRAI maiatzak 7 The Philippines Madrigal Singers

Filipinetako eta Asiako abesbatza hoberenetarikoa, edozein kultura edo erlijioetako ia izanik ere, edonoren bihotza hunkitzeko pentsatua den egitaraua eskainiko du. Garazikus elkarteak dakar gurera.
Eliza
17:30

BILBO maiatzak 6 Elkartasun Eguna

50 musika talde, 80 artista, dantzariak, bertsolariak... eta milaka pertsona, guztiak ere presoei elkartasuna adieraziz.
Erakustazoka Goizetik hasita

DONOSTIA maiatzak 5 eta 6 Jardunaldiak

"Erditze naturala: utopia ala errealtatea" izenburupean, hitzaldi sorta antolatuta du Zelaun elkarteak. Hainbat aditu izango da bertan.
Miramar Jauregia
Goizez eta arratsaldez.

IRUN maiatzak 5 "Noon"

Helena Elbustoren proiektuak dantza, antzerkia eta performancea nahasten ditu.
Santera doan.
Amaia Kultur Zentroa
20:00

ELGOIBAR maiatzak 5 Damian Muñoz

3.600 segundu, horixe da "Asiré", bost pertsonaren bizitzako azken ordua. Dantzari gasteiztarraren azken lana larunbatean ere ikus ahal izango da Donostian (Egia-Gasteszenan), Maiatza Dantzan egitarauaren barruan.
Herriko Antzokia
22:30

KANPEZU maiatzak 11 "Plasti-plasta"

Takolo, Pirritx eta Porrotx pailazoez euren azken lana taularatuko dute. XV. Kultur Astearen baitan.
18:30

OIARTZUN maiatzak 6 Bertso saioa

Andoni Egaña eta Jon Sarasua bertsolarien etorriaz gozatzeko aukera.
Pagoa
19:00

Agendarako deialdiak hogeiei egun lehenago bidali 37 34 03 faxera

Argitarapen honen edizioko laguntzaile:

gizarte-ekintza
obra social

Otsalizarra gehienez ere hamar metro hazten den zuhaitza da. Txikia izanda ere frutu gorri oparoa du; txorientzat, konfitura zaleentzat eta baita vodka zaleentzat ere.

NEGUA ORAIN HASTEN DA

Otsalizarra lore da. Apirilekoak izaten omen dira onenak eta horregatik aukeratua izango du sasoi hau otsalizarrak loretzeko. Maspila eta hostazuriarekin batera *Sorbus* generoaren kide euskalduna da, *Sorbus aucuparia*. Gehienez ere hamar bat metro hazten den zuhaitz tiki hau mendi garaienetan bizi da, lur azidoa dagoen tokietan, batez ere, bakan samar sakabanatuta hostozabalak edo koniferoak nagusi diren basoetan. Kolore grixaxkako azal leuna eta itxura traketsa izan ohi du otsalizarrak, arba luze eta ahulen muturretan frutu tortoka mardulak hazten baititu eta hauen kargaz zabal-zabal

makurtzen dira gehiago ez tentetzeko.

Frutu gorri hauek irailean edo urrian heltzen direnean gogorrak eta garratzak

dira oraindik. Udazkenean hostajea galdu eta gero hor izaten dira zintzilikario, lehen izozteek beratzen dituzten arte. Orduan izaten da pagotxa. Txoriek antsiatsu mokoka erasotzen dituzte. Hauei aurea hartuta edo uzten dituzten kondarrak bilduz gero konfitura ederra egin daiteke. Gurean baino ugariagoa den lur hotzagoetan patata ustelaz eta aleez egingakoaren aldean vodka ona egiten omen dute otsalizarraren kokorrez. Oraintxe lore zuri-laruz lepo, neguko hotzari aurre egiten askori lagunduko die, gero, otsalizarrak ●

◆ JAKOBA ERREKONDO
mandio@redestb.es

O S A S U N A

Estatubatuarren obesitate-tasek gora egin dute nabarmenki azken urteetan. Honen arrazoietako bat telebista bera da: honen aurrean eserita, normalean baino gehiago jaten omen da.

UMEEN OBESITATEA, KEZKAGARRI

Aurreko alean ikusi genuen bezala, telebista asko ikustekumeen gizentzeko joerarekin duen harremana nolabait frogatzen duen ikerketa bat aurkeztu da Estatu Batuetan. Horrekin oso lotua dago obesitatea, egun gizarte iparramerikarrean kezka ikaragarria sortzen duen arazoa, biztanleen ia erdiak gehiegizko pisua baitauka. Obesitateak (gainpisuaren mailarik altuena, eta medikuek egoera patologikotzat hartzen dutena), estatubatuarren % 22,3a afektatzen du, duela 30 urte % 13 besterik afektatzen ez zuen bitartean.

Stanford-eko Unibertsitatean ikerketa burutu duten pediarentzat, telebista denbora batez itzaltzeak ez du bakarrik

umeei energia gehiago erre dezaten laguntzen, pantailaren aurrean eserita daudela umeak litxarreriak jan ditzatela eragozten du gainera. Thomas Robinso-

nek, ikerketaren egileetako batek, dio ikerketa ugari frogatzen duela telebistaren aurrean jateak normalean jango litzatekeena baino gehiago jatera bultzatzen duela pertsona.

Dena dela, eta fenomeno horretan parte hartzen duten mekanismo guztiak erabat argitu ez diren arren, begi-bistakoa zera da: Estatu Batuetako biztanleen artean obesitate-tasek izan dituzten transformaziorik handienak (eta zoritxarrez, ez bertakoen osasunaren mesederako) 90eko hamarkadan gertatu direla, telebista neska-mutikoen eta helduen denbora librearen zati handi bat bereganatzera iritsi denean, hain zuzen ere ●

◆ JABIER AGIRRE

Burdinazko mendietan

Itsasadarraren ibarrezkerrean, Barakaldo, Trapaga, Urtuella eta Abanto-Zierbena gaindi, garaiera apaleko mendi multzo berezi bat goratzen da: Triano eta Galdameseko mendiak. Berezitasuna, Bizkaiko industria eta ekonomiaren abiapuntu eta garapenaren ezinbesteko oinarria izan den bertako meatzaritza ustiapenetan datza. Hala, kare-harritzko berezko orografia korapilatsuari, giza esku lanak, zeru zabaleko ustiapenak medio, itxura fantasmagorikoa eman dio. Inguruan, zalantzarik gabe, bakarra da. Gaurkoan, bada, "Peñas Negras" Ingurugiro Interpretazio Zentrotik abiatuz, paraje hauetan barna mugitzera gonbidatzen zaitugu, tontorrik garaienetakora igo eta burdinazko mendiotako erraiak, Urallaga haitzuloan, ezagutzera joatea gomendatuz.

ASIER AGIRRESAROBÉ

■ *Trianoko mendiak burdingaiarengatik oso ezagunak dira aspalditik.*

Triano eta Galdameseko mendiak antzinatik izan dira ezagunak bertako burdingaiaren ugartasun eta kalitatea zela-eta.

Adibidez, k.a. I. mendean zenbait historialarik (hala nola Plinio "Zaharrak") Iberiar Penintsularen iparraldean "burdinazko mendi handi bat" zegoela aipatzen du. Egun "burdinazko mendiak" bezala ezagutzen den eremu zabal hau, hurrengo udal barrutietan hedatzen da: Galdames, Artzentales, Muskiz, Abanto-Zierbena, Trapaga, Guenes, Barakaldo eta Sopuerta. Galdameseko inguru karstikoan, Galdames eta Gueneseko udalbarrutietan barreiaturik 200 barrunbetik gora izan dira zerrendatuak. Dena den, datu esanguratsu honek mendi multzo honi nola baiteko garrantzia ematen badio ere, hidrologia ikuspuntutik so eginez gero, aldameneko Ubieta mendi multzoa eta Lujar, Gordon eta Alen mendiek osatuti-

koak nabarmentzen dira lur azpiko ur gordailu moduan. Mendi multzo hauen azpian iragaiten diren lur azpiko ibai

ASIER AGIRRESAROBÉ

■ *Magdalena edo Urallaga haitzuloa urtero bisitatzen da Magdalena egunean.*

sareek nagusiki Barbadun eta Kadagua ibaietara isurtzen dituzte beren urak.

Barrunbe guztien artean, garrantzi arkeologikoa dela eta, Arenatzako haitzuloa nabarmentzen da. Aspaldidanik ezagutua eta hainbat helburutarako erabilia izanik, 1973. urtera arte ez dira bertan labar-pinturak aurkitu. Honezaz gain, magdalenien garaitik erromatarren garaira doan historiaurreko aztarnategi garrantzitsua aurkitu izan da atarian eta egun indusketetan jarraitzen dute J.M. Apellanizen eskutik. Zaramillo aldean, berriz, 6.000 metro pasatxo eta kasik berrehun metroko gainbeherarekin Saratxoko sarea da barrunberik nagusia. Galdameseko inguru karstikoan, beste haitzulo aipagarriak Mina Europa, El Bortal, La Elvira, los Hoyos de Gazteran eta Magdalena edo Urallaga dira. Azken hau, haitzuloaren aho itzelean kokatua duen balore etnografiko handiko baseliza medio, urtero bertara Magdalena egunean egin ohi den erromeriagatik da sonatua, eta bertara hurbiltzea proposatzen dizuegu lerro hauen bitartez.

Hurrengo orrialdean ikus daitekeen taulan Meatzaldeko barrunberik garran-

BIZKAIKO MEATZALDEKO BARRUNBE NAGUSIAK

Garapen handieneko barrunbeak

1.-	Arenatza (G)	6.845 m
2.-	Sarabxoko sarea (Z)	6.389 m
3.-	La Magdalena (G)	3.440 m
4.-	Mina Europa (G)	3.100 m
5.-	Complejo Mt-19/50 (G)	2.414 m
6.-	Hoyo de la Hiedra (G)	2.146 m
7.-	Torca de Artekona (G)	2.000 m
8.-	Los Nogales (P)	1.700 m
9.-	M. Elvira (Ar)	1.600 m
10.-	Torca Camino Mulas (A)	1.321 m
11.-	C. del Sueño (P)	1.000 m
12.-	Tellitu (PB)	1.000 m

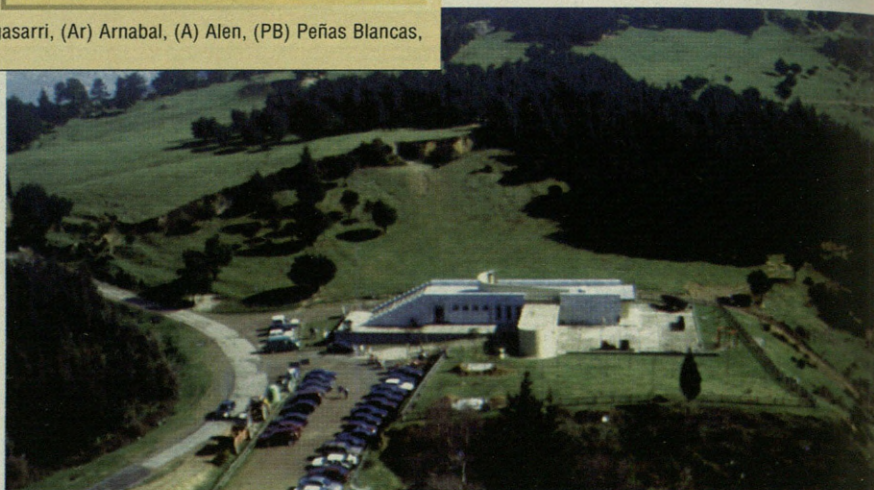
Desnibel handieneko barrunbeak

1.-	Hoyos de Gazteran (G)	-269 m
2.-	Sarabxoko sarea (Z)	-189 m
3.-	Torca de Artekona (G)	-175 m
4.-	Torca de Carro (L)	-172 m
5.-	Arenatza (G)	-162 m
6.-	Mina Europa (G)	-153 m
7.-	Calleja La Cueva (A)	-136 m
8.-	Torca La Glaja (G)	-122 m
9.-	Torca Camino Mulas (A)	-120 m
10.-	Sima del Enjambre (PB)	-115 m
11.-	Torca Larrasa III (L)	-100 m
12.-	Torca Peñalta (G)	-98 m

Mendimultzoak: (G) Galdames, (Z) Zaramillo, (P) Pagasarri, (Ar) Arnabal, (A) Alen, (PB) Peñas Blancas, (L) Longitas.

tzitsuenak agertzen dira.

Eremu hau, burdin hobi ugari eta opa-roak zeudelako, antzinatik zela ezagun aipatu dugu jada. Alabaina, eskala handian, XIX. mendearen amaiera bitartean ez ziren ustiatu. Mende honetako 40ko hamarkadara arte iraun zuten ustiapenek, aitzina nabarmen gainbehera etorri baitziren. Aitzitik, aberastasuna sortzeak, lurra biziki hondatzea ekarri zuen eta horren emaitza dugu lurra eta honek eusten zituen ekosistemak kaltetu izana. Gaur egun, mea ustiapenei amaiera emandakoan eta lur emankorra bere

■ “Peñas Negras” izeneko Ingurugiro Interpretaziorako Zentroa.

■ Meatzaritza tradizionala Trianoko mendietan

Iraultza Industrialaren aurretik Trianoko mendien jabetza komunala zen, Somorrostro bailarako zazpi kontzejuena (San Pedro, Santa Juliana, Muskiz, Zierbena, Santurtzi, Sestao eta Trapagaran) eta Portugaleteko hiribilduarena. Mendi hauen aprobetxamendua herri haietako biztanleek elkarren artean banatzen zuten. Gehienak baserritarrak ziren eta nekazaritza eta abeltzaintza lanez gain, burdingaia atera eta portuetara eramaten zuten. Lanerako eskuzko tresnak erabiltzen zituzten (palak, pikatxoiak...) eta XIX. mendeak aurrera samar egin arte ez zen bolborarik erabili. Burdingaia mendietatik portuetara jaisteko zenbait azpiegitura eraiki behar izan zen (plano inklinatuak, aireko tranbiak, balde-lineak), eta trenbideen bidez edo mandoak eta idiak erabiliz gur-

dietan garraiatzen zen Galindo ibaiko eta Muskizeko portuetara. Bertan untziratu ondoren, burdinoletara eramaten zen, mota guztietako tresnak egiteko: aingurak, iltzeak, armak, nekazaritzarako lanabesak... Tresna hauek Europara eta Ameriketako kolonietara esportatzen ziren.

Iraultza Industrialarekin batera abantaila handiak iritsi ziren eta hauekin meatzaritza-ustiapen handia. Atzerriko kapitalaren inbertsioa hasi zen eta burdina lortu eta transformatzeko sistemak antzinako burdinoletatik labe garai modernoetarako bilakaera izan zuen. 1902an sortu ziren Bizkaiko Labe Garai ezagunak, 1996an itxi zirenak ●

Ihesi sailaren babeslea:

Usurbilgo Udala

**Mendiz mendi,
euskaraz**

EUSKAL PRESOK
EUSKAL HERRIRA

USURBIL

rako. Hain zuzen ere, testuinguru honetan kokatzen da "Peñas Negras" Ingurugiro Interpretaziorako Zentroaren eginkizuna. Zentro honek zeregin garrantzitsua bete nahi du hezkuntza-baliabide gisa, inguru honetan biltzen diren ezagutza arlo guztien elementu aglutinatzailea baita. Halaber, zentroak jendea sentsibilizatu eta kontzientziatu nahi du. Meatzalde honek osatzen duen ingurune berezia berreskuratu eta kontserbatzearen garrantzia eta beharra azpimarratu nahi dira.

Ibilbidea Ingurugiro Zentrotik hasiko dugu, baliztatuko sei ibilbideetatik hirugarrenaren arrasto moreak jarraituz. Maldan gora eramango gaituzte lehenik, Pico Pastores iturri parean, ezkerrera biratu eta beherantz jarraitzeko. Gutxira, eskuinera malda laburra igoz, El Saúco meatzal auzoan agertuko gara, meatzarien etxebizitza izandakoaren aurriak aurrez-aurre topatuko ditugularik. Goialde haue-tan, jende anitz biziko zela pentsa daiteke, tamaina ikusita. Arrastoei, estugune bat igarota, lautada txiki batera garamatzate. Bide nagusia lagaz, eskuinera eta beherantz doan zidor lauso batek, hogei minuturen buruan, kare-harrian zabaldutako Magdalena edota Urallaga aho itzelerai jaitsiaraziko gaitu. Ikusgarria da zinez, eta ondoren bide beretik gora igo behar bada ere, merezi du gutxi ezagutzen duten paraje honetara gerturatzea. Behera goazela, lurrazalean irekitako ehun metro luzeko pitzadura sakona aurkituko dugu ezustean. Kontuz! Ez gehiegi gerturatu, oso sakona baita. Bada, aipatu aho ilunean, bagonetak ibili izan ziren bidetik barneratzen bagara, ehun bat metro erabat ilunean egin baino lehen, goian dugun pitzaduratik argi izpiak barneratzen direla sumatuko dugu. Bide samurra da eta ez dago arriskurik. Sar zaitezte.

Gora itzuliz, berriro ere arrasto more-ek, zailtasunik gabe, Pico Mayor eta Pico Menor tontorren arteko La Breña lepora lagunduko gaituzte. Puntu honetan, pistari behera jarraituz, arrastoei hasiera puntura hurbilduko gaituzte, hau da, "Peñas Negras" zentrura. Pistan gora jarraituz ordea, hirugarren ibilbidearekin

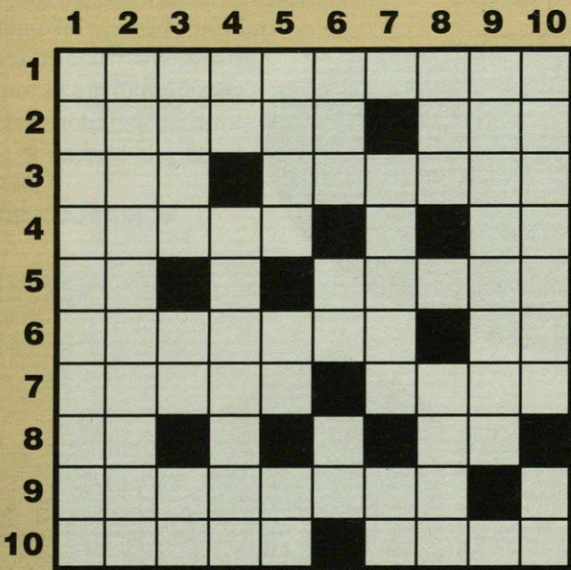
■ Goian Eretza eta behean garai batean meatzarien etxebizitza izandakoa.

bat egin eta Ganeran eta Pico de La Cruz tontorrek igotzeko aukera izango duzue. Arrasto gorriak gidatuko zaituzte honakoan eta Meatzaldeko ikuspegi bikainaz gozatzeko abagunea eskainiko dizue bi tontor hauekiko edozeinek, batak zein besteak ●

◆ ASIER
AGIRRESAROBÉ

Gurutzegrama

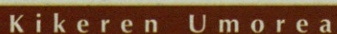

EZKER ESKUIN

- 1.- Bainua hartzeko gela egokiak. 2.- Ospea. Burdinola.
3.- Honakoa. Putzu. 4.- Ur korrante handia. Iodoa.
Molibdenoa. 5.- Heri hizkeran, eta. Röntgen. Sasoi.
6.- Zuhaixka-mota. Naizen hau. 7.- Bihi, ale. Portua.
8.- Iridioa. Tona. Bokala. Dago. 9.- Aisirako denbora. Sufrea.
10.- Arrantzaguneak. Ondo.

GOITIK BEHERA

- 1.- Aletegiak. 2.- Atabal-jolea. 3.- Beldurra. Txakur. Sierra Leona. 4.- Sodioa. Komunikabide-mota. 5.- Oihua. Rutenioa. Nor atzizkia. 6.- Su. Bi. Aluminioa. 7.- Bokala. Oinazeak. Musika nota. 8.- Gauerokoa. Bostehun. Urte. 9.- Europako estatua. Kontsonantea. 10.- Bero-kantitateak neurtzeko unitatea. Musika nota.

- Egia esan, desesperatuta gauzka ume honek, zer egin genezake?

Haurra psikologoarekin utzi eta handik bi ordutara itzuli dira gurasoak. Zer aurkituko eta, bulegoa hankaz gora, psikologoa odoletan eta haurra lanparatik zintzilik.

- Zer egin zenezaketen?
Etxebizitzaz aldatu eta helbide
berririk ez eman munstro honi!

- Zer du, bada?

- Kristoren diru pila!

Aurki
itzazu letra
zopa
honetan 8
barazkiren
izenak.
Hitzak
ezker-
eskuin,
goitik-
behera
edo
diagonalean
azalduko
zaizkizu

M	I	H	A	P	E	A	K	F	U	T	B	O	L	A
E	N	G	E	A	I	O	L	A	B	I	K	S	A	Z
A	H	R	E	A	T	O	E	D	I	T	L	D	L	E
E	O	L	A	R	G	E	I	A	E	L	D	L	P	E
T	X	I	R	R	I	N	D	U	L	A	R	I	T	Z
S	T	B	I	N	I	K	B	A	G	U	N	L	H	B
F	A	O	Z	S	T	I	U	E	T	A	A	O	S	A
F	A	O	N	A	K	E	L	O	T	R	Z	O	T	I
E	S	K	U	B	A	L	O	I	A	E	A	A	Z	O
O	H	I	A	A	D	R	I	O	I	A	L	G	N	E

Hitz Gezidunak

	Pairatu	▼		Hori-mota	▼		Arloa	▼		Klera	▼		Eguzkia
	Oinetako-mota			Pl., musika tresna			Kirol-mota						
		►		▼			▼			Egile atzizkia	►		▼
										Oxigenoa			
	Pl., ugaz-tun mota	►								▼			
	Meatzea												
Abizena	▼		Izena	► ▼						Oriaren erdian	►		
Euskal pre-sidentea			Maingu							Kontso. errep.			
►		▼								▼			
Suari dariona	►				Bokala	►	Potasioa	►	Hizki grekoa	►			Oso txiki
Lurralde					Bokala		Jira		Bokala				
►					Barazki-mota	► ▼				Kontso. errep.	►		▼
					Bokala					Hitz			
Nahastura trinko	►			▼	Zango-atal	►			Bokala	► ▼	Bokala	►	
Nire					13. eta 27. kontso.				Azti ezaguna		Ez eme		
►				Artelan-mota	► ▼				▼		▼		
				Bokala									
Haria daraman tresna	►			▼				Huts	►				

Pertsonaia: Idazle eta erlijioso gipuzkoarra (1894-1987)

Denborapasak: LUMA • Txisteak: KIKE AMONARRIZ • Komikia: MARKO HARMSPACH

ERROBIKO PIRANJAK

IÑAKI MURUA

EKAITZA DATOR?

Bai, bakoitza ahal eta nahi zuenean eskolartzen zen garai haiek! Sei urtera arte ez zen eskolarik eta orduan ere, artzantzan edo itzulun edo... lanik ez zenean bakarrik joaten ziren haurrak bertara. Gehienetan, hamaika urterekin bizitzarako behar beste ikasia zutela eta, ez zuen inor askok jarraitzeko aukerarik izaten; bizitzak eta beharrak irakatsiko zien gainerakoa.

Egun, aldiz, derrigorrezkoa da eskolartzea. Hala ere, gero eta haur, ume, gaxte eta gazte gutxiago dago eskolarako. Lehengo haurtzaindegi-familien lekuan, kuku-familiak hedatu zaizkigu: ume bakarra eta hori habia zapuzten ez denean!

ONDORIOZ, eskolen artean, konpetentzia izugarria dator. Eskola bakoitzak ondokoa edo ondoko herrikoa baino hobea dela adierazi behar du lau haizetara. Berez, oso egoera interesgarria sortzen da, izan ere, ikasleak eta gurasoak gustukoena dituztenek lortuko baitute arrakasta. Baina jokoa ez da orekatua. Batetik, eskola denek ez dituzte medio berdinak, izan ere, publikoa izan edo ez izan, aldea dago. Batzuei gelak osatzeko gutxieneko kopurua exijitzen zaie eta besteei zazpi ikaslerekin taldea onartu. Irakasleen ordu lektiboetan alde handia dago batetik bestera eta ordurik gehien sartzen dituztenek, gainera, beren eskola besteen gainetik jarri nahian, eskolaz kanpoko aktibitateak antolatzen eta gainerakoetan jarduten dute. A, eta soldaten kontua ez aipatuta hobe!

Bestetik, gurasoen esku-hartzea nabarmenagoa da (gehienetan) eskola konzertatueta (Administrazioak diruz lagunduak baina sare publikoan ez daudenak). Nola guraso hala irakasleek eskola berena duten sentimendua barneratua daukate. Zenbait kasutan, udalak eta lantegiek ere esku hartze zuzena izan ohi dute.

Hau dena bazenekiten, noski. Nora noan? Azken boladan eskola batzutan liskar entzuteak gertatu zaizkigu: autoa erre han, sutea hemen, mehatxuak hor... Ez da lanbide atsegina irakasle izatea, zenbait lekutan. Batzuk diote, 14/16 urte arteko ikasle horiek DBHn gerarazteak tentsioa areagotu egin duela eskoletan. Lehen 14 urterekin alde egiten zutenak (ez batzuk nahi orduko) orain, beste bi urtez jarraitu

behar dutela. 14 urte izan eta betiko irakasleak begien bistatik noiz kenduko zain dagoenarentzat, beste hainbeste.

Dena den, eta berriro diot, konpetentziak eragin zuzena du. Gure eskola besteen gainetik azaldu beharrak, leku askotan, arau eta lege murriztaileak hartzea ekarri du eta adin horietan, seguru asko gure herriko gatazkaren ispi-latzet soila, zapalkuntza eta jarrera faszistatzat jo dira.

Greba gehiegi egiten da, nork ekarriko ditu bere haurrak gurera hainbeste grebarekin? Gureak denean hobea izan behar du, baita horretan ere. Ikasle pasotarik nahi ez ordea! Gauza bera gertatzen da ikasleen jarrerarekin ere. Guraso, herritar eta irakasle askoren ustez, pasiloetako eserialdiak edo burrunbak nahiz manifak, inposaketa bortitzak dira eta irakasteko zein ikasteko eskubideak zanpatzen dituzte sarri. Zenbait mural eta pankartak diona jasanezina da eta abar.

GREBA gehiegi egiten da eskola batzutan, ni ere ados. Konbibentzia arau behar zutenak lege murriztaile bihurtu dira, ni ere ados. Eskola ordea elkarbizitzan trebatzen ikasteko ere bada. Han ikasi eta irakatsi beharko dugu denok elkarri entzuten eta helburuak batera gauzatzen. Dena greba bidez konpondu behar al da? Dena lege bidez lotu behar al dugu? Ezin al dugu eskolako kolektibo guztiok batera, banaka aldarrikatzen duguna adierazi?

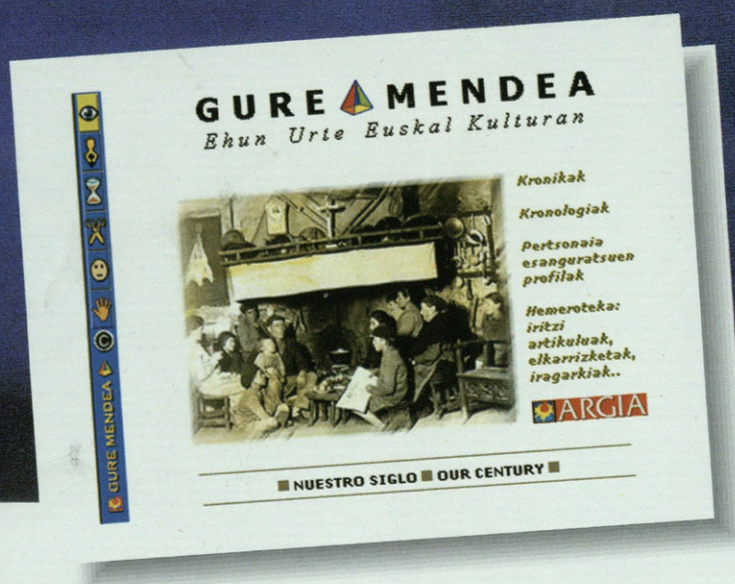
Egia baldin bada euskarazko testuak falta ditugula, egia baldin bada ETTEK prekarietatea dakartela gure gazteentzat eta ez hain gazteentzat, egia baldin bada presoak herriratzea legezkoa eta gizalegezkoa dela... zergatik ez ditugu denon artean antolatzen estrategiak? Zergatik ari gara greba beste aukerarik ez bagenu bezala, azkenik greba bera inolako indarririk gabeko instrumentu hil bilakatzen? Ez al litzateke hobea hitzaldi bat, antzerki bat, esketx bat, jaialdi bat, festa bat, komiki bat... Zergatik dugu helburu (ikasle eta irakasle mordoa oso pozik klase eman ordez jai egitearekin) hainbeste aldiz klasea galtzea?

Ekaitz honek ikasle, irakasle, guraso eta herritar kezkatuenak erasotzen ditu bortizkien; haiek nozitzen dute oinazea muinenean eta haiek behar ditugu eskoletako heziketa tolerante, elkartasunezko eta euskalduna bihurtzeko ●

“Greba gehiegi egiten da eskola batzutan, ni ere ados. Konbibentzia arau behar zutenak lege murriztaile bihurtu dira, ni ere ados. Eskola ordea elkarbizitzan trebatzen ikasteko ere bada. Han ikasi eta irakatsi beharko dugu denok elkarri entzuten eta helburuak batera gauzatzen. Dena greba bidez konpondu behar al da? Dena lege bidez lotu behar al dugu?”

*Non daude Xalbador, Azkue,
Etxahun-Iruri, Mitxelena, Otaño, Zarate...*

XX.ean BEGIRATU

GURE MENDEA SAREKO ARGIAN

www.argia.com

Euskal Prentsa On-Line

Ametzagaiñaren Teknologiaz